

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2025

Bc. Gabriela Sokolová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Kapacity vzdělávací soustavy na území MAS Železnohorský region
Diplomová práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Gabriela Sokolová**
Osobní číslo: **E23887**
Studijní program: **N0488A050008 Řízení rozvoje obcí a regionů**
Téma práce: **Kapacity vzdělávací soustavy na území MAS Železnohorský region**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je posoudit kapacity vzdělávací soustavy na území MAS Železnohorský region. Práce vymezí problematiku rozvoje venkovských regionů a problematiku organizace vzdělávání v ČR. Dále popíše a posoudí problematiku kapacit vzdělávací soustavy v MAS Železnohorský region. Tato problematika kapacit vzdělávací soustavy bude posouzena i s výhledem do následujících let. Na základě výsledků analýzy budou formulovány závěry, které budou potenciálně využitelné pro formulaci rozvojových perspektiv vybraného regionu.

Osnova:

- Vymezení problematiky regionálního rozvoje s akcentem na oblast venkovských regionů.
- Problematika organizace vzdělávání a vzdělávacího systému v ČR.
- Charakteristika MAS Železnohorský region.
- Analýza kapacit vzdělávací soustavy v MAS Železnohorský region.
- Vyhodnocení výsledků a formulace závěru.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **–**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BINEK, J., KONEČNÝ, O., ŠILHAN, Z., SVOBODOVÁ, H. a CHALOUPKOVÁ, M. *Místní akční skupiny: leadeři venkova?*. Brno: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-755-2.
- BLAŽEK, J. a UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4566-7.
- ČERMÁK, D. a VOBECKÁ, J. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Studie, sv. 74*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-067-4.
- MCCANN, Philip. *Modern urban and regional economics*. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-958200-6.
- PAVLÍK, Marek. *Regiony budoucnosti: spolupráce, bezpečí, efektivita : inspirace pro rozvoj měst a regionů s příklady dobré praxe*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-1310-1.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Pavel Zdražil, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2025**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Viktor Prokop, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2024

Prohlašuji:

Práci s názvem Kapacity vzdělávací soustavy na území MAS Železnohorský region jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29.04.2025

Bc. Gabriel Sokolová v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu Ing. Pavlu Zdražilovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, podněty a vstřícný přístup, které významně přispěly k realizaci této práce. Dále bych chtěla poděkovat Místní akční skupině Železnohorský region, a to zejména paní Kateřině Korejtkové, za ochotu, spolupráci a poskytnutí praktických poznatků. Mé poděkování patří také ředitelkám a ředitelům mateřských a základních škol, kteří byli ochotni spolupracovat a poskytli mi důležité informace potřebné k vyhodnocení kapacit vzdělávací soustavy v území. V neposlední řadě děkuji své rodině za trpělivost, podporu a motivaci po celou dobu studia.

ANOTACE

Cílem práce je posoudit kapacity vzdělávací soustavy na území MAS Železnohorský region. Teoretická část práce vymezuje klíčové pojmy spojené s regionálním rozvojem a strukturou vzdělávacího systému v České republice. Analytická část se zabývá aktuálním využitím kapacit mateřských a základních škol, jejich prostorovou dostupností a predikcí budoucí poptávky na základě demografických údajů a vývoje porodnosti. Z analýzy vyplývá, že kapacity mateřských škol na území MAS Železnohorský region jsou aktuálně na hranici svých možností, zatímco základní školy vykazují větší kapacitní rezervy. Prognóza demografického vývoje naznačuje postupný pokles poptávky, což může v budoucnu vést ke zmírnění kapacitního tlaku na mateřské školy.

KLÍČOVÁ SLOVA

kapacity školských zařízení, mateřské školy, základní školy, místní akční skupina, regionální rozvoj, venkovské oblasti

TITLE

Capacities of the educational system in the territory of the LAG Železnohorský region

ANNOTATION

The aim of the work is to assess the capacity of the educational system in the territory of the Železnohorský region. The theoretical part of the thesis defines key concepts related to regional development and the structure of the education system in the Czech Republic. The analytical part deals with the current capacity utilization of kindergartens and primary schools, their spatial availability and prediction of future demand based on demographic data and birth rate development. The analysis shows that the capacities of kindergartens in the territory of the Železnohorský region are currently at the limit of their potential, while primary schools show larger capacity reserves. The forecast of demographic development indicates a gradual decrease in demand, which may lead to an easing of capacity pressure on kindergartens in the future.

KEYWORDS

school capacity, kindergartens, primary schools, local action group, regional development, rural areas

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 Vymezení problematiky regionálního rozvoje	13
1.1 Region.....	13
1.1.1 Struktura regionů	14
1.1.2 Hierarchie regionů	16
1.2 Regionální rozvoj a politika.....	17
2 Rozvoj venkovských regionů.....	22
2.1 Aktéři rozvoje venkova a spolupráce mezi nimi	24
2.2 Místní akční skupiny.....	26
2.3 Fungování MAS v České republice	29
3 Vzdělávací systém v České republice.....	32
3.1 Základní principy	32
3.2 Struktura vzdělávacího systému	34
3.3 Regionální školství	41
3.4 Kapacity vzdělávacích organizací	45
4 Kapacity vzdělávací soustavy na území Železnohorského regionu.....	49
4.1 Metodika analýzy.....	52
4.1.1 Vymezení vzdělávací soustavy.....	52
4.1.2 Sběr a popis dat.....	55
4.2 Materské školy	57
4.3 Základní školy.....	64
4.4 Střední školy	69
5 Predikce dostupnosti mateřských škol na území MAS Železnohorský region.....	71
5.1 Metodika predikce	71
5.2 Vývoj počtu narozených dětí	71

5.3	Prostorová analýza dostupnosti mateřských škol	74
ZÁVĚR		81
POUŽITÁ LITERATURA		85
SEZNAM PŘÍLOH.....		92

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek č. 1 - Mapa místních akčních skupin.....	31
Obrázek č. 2 - Vzdělávací systém v ČR	40
Obrázek č. 3 - Mapa území MAS Železnohorský region	50
Obrázek č. 4 - Rozmístění organizací formálního vzdělávání na území	53
Obrázek č. 5 - Rozmístění organizací neformálního vzdělávání na území	54
Obrázek č. 6 - Vzdělávací organizace na území MAS Železnohorský region	55
Obrázek č. 7 - Porovnání skutečného stavu naplněnosti MŠ na území	59
Obrázek č. 8 - Podíl volné kapacity MŠ dle mikroregionů	60
Obrázek č. 9 - Odhad dětí v MŠ odcházejících do ZŠ.....	62
Obrázek č. 10 - Procentuální odhad volného místa po odchodu předškolních dětí.....	63
Obrázek č. 11 - Porovnání skutečného stavu naplněnosti ZŠ na území	65
Obrázek č. 12 - Podíl volné kapacity ZŠ dle mikroregionů.....	67
Obrázek č. 13 - Odhad čistého přírůstku/úbytku žáků v ZŠ v nadcházejícím školním roce	69
Obrázek č. 14 - Počet dětí narozených na území s predikcí do budoucna.....	72
Obrázek č. 15 - Body jednotlivých obcí a mateřských škol na území	74
Obrázek č. 16 - Výpočet kapacitních míst v MŠ se spádovými dětmi	79
Tabulka č. 1 - Počet obyvatel pro tři základní úrovně NUTS.....	17
Tabulka č. 2 - Kritéria vymezení venkovských obcí	23
Tabulka č. 3 - Rozdělení aktérů venkova	25
Tabulka č. 4 - Zastoupení škol. zařízení v regionálním školství v období 2023/2024	44
Tabulka č. 5 - Zastoupení žáků/studentů v regionálním školství v období 2023/2024	45
Tabulka č. 6 - Jednotlivé obce MAS Železnohorský region.....	49
Tabulka č. 7 - Kapacity MŠ na vybraném území	58
Tabulka č. 8 - Kapacity ZŠ na vybraném území.....	64
Tabulka č. 9 - Odhadovaný počet přicházejících a odcházejících žáků v ZŠ.....	68
Tabulka č. 10 - Odhadovaný počet spádových obcí s narozenými dětmi a predikcí.....	75

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

CLLD – Komunitně vedený místní rozvoj

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

ISCED – International Standard Classification of Education

MAS – Místní akční skupina

MŠ – Mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

SCLLD – Strategie komunitně vedeného místního rozvoje

ZŠ – Základní škola

ÚVOD

Zajištění kvalitního, dostupného a kapacitně odpovídajícího vzdělávání představuje jednu z klíčových priorit pro rozvoj území, a to jak na národní, tak i regionální úrovni. V kontextu území místních akčních skupin se vzdělávací soustava často potýká s výzvami, které jsou specifické pro venkovské oblasti – zahrnují například nerovnoměrnou prostorovou dostupnost zařízení, omezené kapacity, stárnutí populace či nepravidelný populační vývoj. Právě v tomto prostředí nabývá na významu podrobná analýza kapacit mateřských a základních škol, která může sloužit jako nástroj pro strategické plánování a zajištění rovného přístupu ke vzdělávání.

Předškolní a základní vzdělávání tvoří základ celého vzdělávacího systému a mají přímý vliv na dostupnost vzdělání, rovné příležitosti a dlouhodobý rozvoj lidského kapitálu v regionu. Kapacity mateřských a základních škol zároveň představují častý problém v územním plánování, a to zejména v souvislosti s demografickými změnami, stěhováním obyvatel nebo suburbanizací. Obce, které vystupují v roli zřizovatelů, nesou přímou odpovědnost za dostupnost a připravenost těchto zařízení. Nedostatečná nebo naopak nadbytečná kapacita může výrazně ovlivnit efektivitu vzdělávací soustavy i obecní rozpočty. Proto je nezbytné sledovat vývoj počtu dětí, plánovat kapacitní nároky s předstihem a zohlednit také prostorové, provozní a personální možnosti jednotlivých zařízení.

Cílem práce je posoudit kapacity vzdělávací soustavy na území MAS Železnohorský region. V tomto kontextu je pozornost zaměřena zejména na kapacity mateřských a základních škol. Práce si klade za cíl nejen zhodnotit, zda stávající kapacity odpovídají aktuálnímu stavu a potřebám dětí v území, ale také posoudit, jak dobře budou tyto kapacity schopny reagovat na očekávaný demografický vývoj v následujících letech. Současně je věnována pozornost prostorovému rozložení vzdělávacích zařízení a regionálním rozdílům v jejich dostupnosti.

V návaznosti na stanovený cíl a vzhledem k tomu, že mnoho obcí čelí kapacitnímu tlaku zejména v oblasti mateřských škol, je v rámci práce hledána odpověď na výzkumnou otázku:

Jaké jsou aktuální kapacity mateřských a základních škol v území MAS Železnohorský region a jak budou schopny reagovat na vývoj v následujících letech?

Nalézt odpověď na tuto otázku je vysoce relevantní, a to i s ohledem na nedávné legislativní změny, které zvyšují odpovědnost samospráv za dostupnost předškolního vzdělávání.

Území Místní akční skupiny Železnohorský region tvoří rozmanitý celek 73 obcí, přičemž vzdělávací síť zde zahrnuje různé typy zařízení – od samostatných mateřských a základních škol až po kombinovaná zařízení s více stupni vzdělávání. Vedle formálního vzdělávání však v regionu působí také instituce neformálního charakteru, jako jsou domy dětí a mládeže, které hrají důležitou roli v rozvoji volnočasových a talentových aktivit dětí a mládeže. Specifickou součástí vzdělávací nabídky jsou také dětské skupiny, jež představují alternativní formu předškolní péče a doplňují kapacity klasických mateřských škol, zejména v místech, kde je poptávka po umístění dětí vyšší než stávající nabídka.

Školská infrastruktura je rozmístěna nerovnoměrně, což je typické pro venkovská území s rozdílnou populační velikostí, historickým vývojem sídelní struktury i mírou občanské vybavenosti. Vzhledem k dlouhodobé potřebě vyhodnocovat a plánovat kapacitní rozložení školských zařízení v území je nezbytné posoudit nejen aktuální naplněnost jednotlivých škol, ale také predikovat budoucí vývoj poptávky po vzdělávání na základě demografických dat, zejména počtu narozených dětí na území Místní akční skupiny Železnohorský region. Důraz je kladen rovněž na prostorovou dostupnost vzdělávacích zařízení, která ve venkovském prostoru často hraje klíčovou roli při rozhodování rodičů, a zároveň na možnou spádovost obcí, která určuje praktický dosah jednotlivých škol.

1 Vymezení problematiky regionálního rozvoje

V první kapitole je velice nutné se zaměřit na vymezení pojmů, které jsou klíčové pro pochopení problematiky regionálního rozvoje. S ohledem na řešené téma je část kapitoly věnována i rozvoji venkovských oblastí. V daném kontextu je žádoucí představit pojem region, jaké jsou jeho charakteristiky a význam v kontextu regionální politiky, až k samotné definici regionální politiky, jejím cílům, nástrojům a dopadům na rozvoj venkovských regionů.

1.1 Region

Pojem region má mnoho různých definic. Obecně lze pojem region definovat jako území se společnými znaky či rysy, v němž existuje vyvíjející se funkční infrastruktura a snaha o rozvoj regionu a zvyšování blahobytu jeho obyvatel. Jednotlivé regiony však mohou být definovány různými způsoby, například administrativně, přirozeně či ekonomicky (Stejskal a Kovárník, 2009).

Administrativní region je vymezen na základě právních a politických rozhodnutí pro fungování veřejné správy. Tyto regiony mají požadavky na svou velikost, a proto jde především o uměle vytvořené regiony, které mají různé úrovně, jako jsou státy, okresy nebo města. Přirozeným regionem se rozumí vztahově uzavřená územní jednotka, která má rozdělené funkce mezi jádrem a zázemím. Na rozdíl od administrativních regionů, které jsou vymezeny lidskými rozhodnutími, přirozené regiony vznikají na základě fyzických a ekologických podmínek (Stejskal a Kovárník, 2009).

Podobně, podle Maiera (2012), lze obecně regiony rozlišit na 3 druhy. Prvním z nich jsou regiony fyzické. Tyto regiony mají stejné nebo alespoň obdobné přírodní podmínky vymezené hranicemi, jako jsou pohoří, vodní toky, jezera, moře apod. Poté na regiony administrativně správní, které mají ustáleně vymezené hranice. A nakonec funkční regiony, které fungují jako jeden celek a jsou vymezeny spíše pomocí přechodových rozhraní.

Podle zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje lze region vymežit jako územní celek, vymezený územními obvody krajů a obcí, jehož rozvoj může být podporován. V kontextu výše uvedeného se tedy jedná o administrativní pojetí.

Metoda, jíž se region vymezuje, se nazývá regionalizace. Rozlišit lze dva základní typy vymezení regionu. První z nich je vymezení podle území, který se vyznačuje společnými znaky, například nezaměstnanost či hrubý domácí produkt na obyvatele. Druhé vymezování regionů,

nazývané funkční, je podle sledování ekonomických vazeb mezi jednotlivými subjekty v území daného regionu a výrazně méně intenzivní mimo region (Čadil, 2010).

Regiony různých typů a rozměrů a s nimi i jejich hranice se mění a vyvíjejí v prostoru i čase. Jejich definice jsou ovlivněny aktuálními geografickými podmínkami, ale především zájmy skupin obyvatel se společnými národními, ekonomickými či kulturními, a dokonce i strategickými potřebami (Český historický atlas, 2020).

Hranice jednotlivých regionů jsou také vymezeny odlišně, pokud se hovoří o struktuře regionu. Hranice homogenních oblastí se nacházejí tam, kde jsou charakteristické znaky jader sousedních oblastí nejméně zřetelné a vzájemně se prolínají. Naopak u nodálních oblastí se hranice regionu stanoví mezi působení sousedních center. Přírodní hranice regionů mají mnoho různých podob, mohou být ostré i neostré a však závislé na změnách přírodních jevů. Hranice, které byly v minulosti vytvořené zásahem člověka, jsou většinou ostřejší než hranice přírodní a taktéž mají spíše zonální než lineární průběh (Wokoun a kol., 2011).

1.1.1 Struktura regionů

Jednotlivé regiony mají mnoho společných vlastností. Jednou z důležitých je právě jejich struktura, která se zpravidla rozlišuje na dva základní geografické regiony, a to homogenní regiony a regiony nehomogenní (Wokoun a kol., 2011).

Homogenní regiony se vyznačují stejnorodostí svých vlastností, a to po celé ploše svého území. Tyto regiony jsou zpravidla běžnější ve fyzické geografii než v socioekonomické geografii. Například ve fyzické geografii jednotlivé homogenní regiony zahrnují oblasti s obdobným klimatem, polohou, rozlohou či typem vegetace. V socioekonomické geografii jsou naopak regiony stejné svým osídlením, etnickým složením, úrovní vzdělání obyvatelstva nebo dopravní a sociální infrastrukturou (Wokoun a kol., 2011).

Podle Binka a kol. (2020) jsou homogenní regiony malé, společensky pevné území, se stejnými společenskými tradicemi a potřebami či očekáváním a místní identitou.

Podle Charty evropského regionálního plánování (ISAP, 2024) se homogenní regiony klasifikují na:

- **Venkovská území** s převahou zemědělské funkce mají značný význam. Klíčové je zajistit v těchto oblastech přijatelné životní podmínky z pohledu ekonomiky, sociálních vztahů či kultury, stejně jako v oblasti týkající se infrastruktury. Je důležité rozlišovat mezi nerozvinutými a periferními venkovskými regiony a těmi,

kteře jsou součástí rozsáhlých urbanizovaných území. Zde by se mělo dbát na rozvoj ekonomiky, sociální struktury, dopravní infrastruktury, a především nezapomenout na zachování přirozené krajiny.

- **Městské území** významně přispívají k rozvoji Evropy, přičemž klíčovým problémem bývá obvykle regulace jejich expanze. Vyvážená městská struktura vyžaduje stálou realizaci územních plánů a aplikaci pravidel pro rozvoj ekonomických činností v souladu s životními podmínkami obyvatel města. Zvláštní důraz je třeba klást na zlepšení životního prostředí, rozvoj veřejné dopravy a na veškerá opatření, která omezují nadměrnou migraci obyvatel z městských center na periferii.
- **Pohraniční území** vyžadují více než jiné koordinovanou mezistátní politiku s cílem otevřít své hranice, zajistit pohraniční konzultace a spolupráci a společně využívat infrastrukturní zařízení. Státy by měly v zájmu podporování stále užších kontaktů obyvatelstva usnadnit přímé vazby mezi příslušnými regiony a městy, a to vše v souladu s Evropskou rámcovou úmluvou o přeshraniční spolupráci územních orgánů.
- **Horským územím** by měla být věnována zvláštní pozornost vzhledem k jejich ekologickému, ekonomickému, sociálnímu, kulturnímu a zemědělskému významu. Tato území představují cenné přírodní zdroje a jsou silně ovlivněna koncentrací různých aktivit.
- **Upadající území** si vyžadují specifickou podporu, protože se v nich nepříznivě projevují následky strukturálních změn v průmyslu, stárne zde jednostranně orientovaná infrastruktura, a navíc čelí hrozbám ze strany globální konkurence a mezinárodní dělby práce.
- **Pobřežní území** a ostrovy potřebují specifickou politiku vzhledem k rozvoji hromadné turistiky a dopravy v Evropě, jakož i k budování průmyslu na pobřežích, ostrovech a na moři. Je nezbytné podporovat vyvážený rozvoj a koordinovanou urbanizaci. Nutné je dbát na ochranu životního prostředí a regionální specifika, vztah mezi pevninou a mořem a možnosti námořní dopravy.

Nehomogenní či heterogenní regiony jsou celkové útvary, které prokazují relativní autonomii své složité integrity. Kritériem pro vymezení těchto regionů je intenzita vazeb mezi územními jednotkami, zejména mezi centrem a jeho zázemím. Často se takové oblasti označují jako nodální regiony (Ježek a kol., 2014).

Podle Macháčka a kol. (2011) nodální oblasti odrážejí hierarchické uspořádání ekonomického potenciálu v daném území, vycházející z vazeb mezi územními prvky a jejich závislostí na centrech.

1.1.2 Hierarchie regionů

V praxi se podle velikosti nejčastěji regiony rozlišují na makroregiony, mezoregiony a mikroregiony. Makroregionem se rozumí v rámci České republiky právě Česká republika (dále jen „ČR“) s makroregionálním centrem Praha. Mezoregionální celky představují velké územní jednotky, jejichž soudržnost je částečně závislá na prostorových vztazích obyvatelstva. Významné jsou například dojížděky do zaměstnání, které mohou být považovány za přechodnou migraci, stěhování obyvatel, dojížděky do vyšších školských zařízení či dojížděky za vyššími formami občanské vybavenosti. Charakteristickým rysem mezoregionální rozdílnosti je to, že prostorová struktura je pouze částečně nodální – integritu mnoha mezoregionů zajišťuje spíše celý systém silných a vzájemně propojených center než jediné ústředí chápané v užším smyslu. Mikroregiony je možno charakterizovat jako územní celky, v jejichž rámci jsou relativně uzavřeny nejintenzivnější regionální procesy, tj. především dojížděka za prací a za základními druhy služeb. Tyto oblasti mají nejsilnější propojenost v rámci regionálního rozdělení v ČR (Ježek a kol., 2014).

Pro administrativní a statistické účely se využívají různé klasifikace, které by ideálně měly odrážet právě i tyto úrovně hierarchie. Hlavním účelem zavedení jednotné evropské klasifikace je snaha o shromažďování, zpracování a harmonizaci regionálních statistik Evropské unie (dále jen „EU“) a aby byla zajištěna srovnatelnost statistických údajů, byl zaveden jednotný systém pro klasifikaci územních statistických celků NUTS – Nomenclature of Units for Territorial Statistics – Nomenklatura územních statistických jednotek.

Pro jednotné třídění územních celků v ČR slouží klasifikace CZ-NUTS. Používá se hlavně pro statistické účely, dále pro analytické potřeby a pro poskytování údajů ve vztahu k Evropské unii, zejména v souvislosti s čerpáním prostředků ze strukturálních fondů EU. Dle Informačního webu územního plánování (2024) úrovně klasifikace CZ-NUTS jsou:

- NUTS 0 – nejvyšší úroveň, stát – ČR,
- NUTS 1 – makroregionální úroveň – území celé ČR,
- NUTS 2 – regionální úroveň, sdružené kraje, tzv. regiony soudržnosti,
- NUTS 3 – nižší administrativní členění - 14 krajů.

Tabulka č. 1 - Počet obyvatel pro tři základní úrovně NUTS

Úroveň	Minimum obyvatel na území	Maximum obyvatel na území
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: vlastní zpracování dle (CVIK,2016)

V tabulce č.1 je znázorněno doporučení pro maximální a minimální počet obyvatel pro tři základní úrovně NUTS, které vydalo nařízení (ES) č. 1059/2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS). Druhá a třetí úroveň klasifikace NUTS tvoří část první a část druhé úrovně. Následně si každý členský stát EU smí rozhodnout o zavedení dalších hierarchických úrovní svého území a jednotky na třetí úrovni dále rozčlenit. Na klasifikaci NUTS dále navazuje systém místních správních jednotek LAU (Local Administrative Units), v případě ČR se jedná o úroveň obcí. (Informační web územního plánování, 2024)

1.2 Regionální rozvoj a politika

Tak jako vymezení pojmu region i pojem regionální rozvoj lze definovat různými způsoby. I přes různá vymezení mají mnohé společné prvky, například účelovost, protože se vždy vztahují k určitému chápání regionu, ale vždy se jedná o rozvoj území samotného. Regionální rozvoj znamená i rozvoj hospodářský, sociální či celkový rozvoj podnikání či dopravní infrastruktury. Cílem regionálního rozvoje je zlepšení podmínek v daném regionu, například zvyšování blahobytu jeho obyvatel, zlepšení ekonomických podmínek a sociálního prostředí či zlepšení kvality života.

Pike a kol. ve své knize (2017) uvádí, že regionální rozvoj představuje proměnu ekonomických, sociálních a environmentálních podmínek a možností jednotlivých lokalit a regionů. Jedná se však o nerovnoměrný proces, jehož průběh i výsledky se v různých územích výrazně liší. Zatímco některé oblasti zažívají růst a prosperitu, jiné čelí úpadku nebo se snaží přizpůsobit měnícím se podmínkám.

Aktéry regionálního rozvoje jsou jeho obyvatelé, firmy působící v daných oblastech či ty, které se do nich přistěhují, veřejná správa a organizace neziskového typu. Jednotlivé složky regionálního rozvoje jsou vzájemně propojené, takže pokud se zaměříme na ekonomický růst, je nezbytné zohlednit také jeho sociální dimenzi, například úroveň vzdělání populace nebo demografickou strukturu. Bere se v potaz i životní prostředí, protože kvalita životního prostředí

ovlivňuje kvalitu lidského zdraví či pracovní výkonnost, a to všechno je propojené s hospodářským rozvojem daného regionu (Maier, 2012).

Dále Maier (2012) ve své knize zmiňuje, že *„obecným kritériem pro rozhodování o tom, jak nasměrovat úsilí o podporu regionálního rozvoje, je dlouhodobá udržitelnost, což se v každém případě týká jak hospodářského rozvoje, spojené s růstem konkurenceschopnosti, tak i šetrného přístupu k životnímu prostředí, bez zbytečného plýtvání zdroji v regionu“*.

Regionální politika představuje přímé či nepřímé veřejné zasahování státu do jednotlivých regionů, obcí či krajů s cílem zlepšit geografické rozdělení ekonomických činností. Je to soubor nástrojů, opatření a cílů vedoucích ke snižování disparit v jednotlivých regionech. Regionální politika je součástí státní politiky a zároveň i politiky hospodářské (Stejskal a Kovárník, 2009).

Macháček a kol. (2011) ve své knize uvádějí, že *„lze výstižně regionální politiku charakterizovat jako určitou koncepční a cílevědomou činnost jisté veřejné autority usilující o eliminaci negativních důsledků teritoriálně nerovnoměrného ekonomického rozvoje a probíhajících strukturálních změn.“*

Regionální politika státu se definuje jako strategie, která má usměrňovat sektorové politiky státu tak, aby braly v úvahu specifika různých typů území například sociálně a hospodářsky ohrožených lokalit, městských regionů, aglomerací či regionálních center a jejich venkovského zázemí. Zároveň vytváří vlastní nástroje, kterými ovlivňuje rozvoj těchto specifických oblastí (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021).

Regionální politika je specifická tím, že zohledňuje prostorové aspekty hospodářského rozvoje a přizpůsobuje své nástroje různým územním měřítkům. Cílí na podporu méně rozvinutých oblastí a její účinnost závisí mimo jiné na tom, jak je definováno „místní“ prostředí – může jít o město, příměstskou zónu i celý region. Právě toto vymezení ovlivňuje, kde a jak budou politické zásahy realizovány (McCann, 2013).

Regionální politiku státu lze rozlišit z pohledu dvou přístupů, a to z pohledu tradičního a akceleračního. Akcelerační přístup podporuje a prosazuje principy liberalismu, je spojen s odstraňováním regulací, rušením monopolů, uvolňováním státního zásahu a paternalismu a také s podporou celkové decentralizace hospodářské činnosti. Cílem je vytvoření podmínek, které podporují podnikání a inovace, snaží se, aby jednotlivé regiony využívaly svůj ekonomický potenciál. Způsob realizace zahrnuje financovanou podporu, která může být

zajištěna přímo nebo nepřímo prostřednictvím soukromého kapitálu, povzbuzování růstu drobného a středního podnikání či rozvoj služeb či managementu.

Tradiční přístup si zakládá na vyrovnávání socioekonomické úrovně mezi oblastmi a na vytváření rovnocenných podmínek pro život obyvatel daného regionu, přičemž převažují sociální cíle. V tomto přístupu lze vymezit tři základní typy problémových regionů, kterými jsou depresivní, zaostávající a přetížené oblasti. Stát má proto ve svých rukách základní nástroje regulace rozvoje těchto vyjmenovaných problémových regionů. Způsob realizace zahrnuje taktéž přímou či nepřímou finanční podporu soukromého kapitálu, vytvoření nových státních podniků v zaostávajících regionech či vybudování infrastruktury (Pavlík a kol., 2016).

Regionální politika se řídí jednotlivými principy. Dodržováním těchto principů se zvyšuje pravděpodobnost, že regionální politika bude účinná, spravedlivá a udržitelná. Jsou to principy (Stejskal a Kovárník, 2009):

- subsidiarity – řešení regionálních problémů i v té nejnížší úrovni,
- solidarity – podpora méně vyspělých regionů těmi vyspělejšími skrze příspěvků do společného rozpočtu,
- koncentrace – podpora regionů, které vykazují dlouhodobě nižší ekonomickou výkonnost
- partnerství – spolupráce mezi orgány státní správy, samosprávy na obou úrovních,
- programování – vytváření širších programů, které zahrnují více projektů
- monitorování a vyhodnocování – sledování a vyhodnocování efektivnosti prostředků, které jsou těchto opatřená vynakládány
- adicionality – získané prostředky slouží jako podpora doplňkový zdroj financování.

Cíle regionální politiky jsou často zaměřeny na zlepšení ekonomické, sociální a environmentální situace v různých regionech. Hlavní cíle regionální politiky vycházejí z analýzy aktuálních potřeb regionu či regionálních problémů v jednotlivých oblastech a z koncepce státní hospodářské politiky. Tyto cíle jsou vymezeny pro jednotlivá časová období, protože je nutnost kontrolovat jejich splnění a souběžně hodnotit účinnost použití nástrojů regionální politiky. Z cílů jsou pak následně tyto nástroje odvozovány a tvořeny (Pavlík a kol., 2016).

Regionální rozdíly představují jedno z klíčových témat regionální politiky, přičemž snaha o jejich snižování patří k jejím nejtradičnějším a nejčastěji uváděným cílům. Disparity

mezi územími mohou mít sociální, ekonomický, strukturální i environmentální charakter, nicméně největší důraz je zpravidla kladen na rozdíly ekonomické. Tyto rozdíly ovlivňují nejen úroveň hospodářského rozvoje, ale také kvalitu života obyvatel, dostupnost služeb či stav životního prostředí (Fratesi, 2024).

Definovat cíle podle Charty evropského regionálního plánování (ISAP, 2024) lze na:

- vyvážený sociálně-ekonomický rozvoj regionů – podpora rozvoje zaostalých regionů a regulace těch regionů, které se vyvíjejí příliš rychle,
- zlepšování životních podmínek – zvyšování životní úrovně obyvatel, snaha o kvalitní dostupnost služeb, sociální a kulturní infrastruktura,
- ochrana životního prostředí a odpovědné využívání přírodních zdrojů a racionální využívání území.

Nástroje regionální politiky jsou konkrétní mechanismy a opatření používané k dosažení cílů regionálního rozvoje. V širším pojetí lze nástroje regionální politiky rozčlenit do sedmi skupin nástrojů, které jsou využívány na národní úrovni. Jsou jimi:

- infrastrukturální pomoc,
- finanční prostředky,
- restriktivní prostředky
- decentralizace vládních úřadů,
- regionální alokace veřejných investic a vládních zakázek,
- regionální rozvojové agentury,
- makropolitické nástroje.

Všechny tyto nástroje je vhodné používat po podrobné analýze stavu a problému ve spravovaném regionu, ideálně v souladu s jeho strategickými a územními plány daného území. Nástroje lze vnímat členit i jinými způsoby, např. je rozdělit na makroekonomické či mikroekonomické (Pavlík a kol., 2016).

Stejskal a Kovárník (2009) uvádějí, že využití makroekonomických nástrojů je limitováno dalšími cíli hospodářské politiky, jako je snižování inflace, vyrovnaná platební bilance a přijatelná míra nezaměstnanosti. Mezi tyto nástroje patří například fiskální politika se snížením daní, monetární politika usnadňující přístup k úvěrům či protekcionismus chránící ohrožené regiony. Jejich uplatnění je však většinou mimo přímý vliv regionů, protože o jejich realizaci rozhoduje stát. To může mít dopad na přesun podniků či pracovní migraci mezi regiony. Mikroekonomické nástroje cíleně ovlivňují ekonomické subjekty při jejich

rozhodování o lokalizaci. Do těchto nástrojů se řadí realokace pracovních sil, kam spadá finanční podpora při nákupu nového bytu či částečná úhrada nákladů na stěhování a realokace kapitálu, zejména jde o podporu přímých zahraničních investic.

2 Rozvoj venkovských regionů

Venkov zpravidla představuje soubor venkovských obcí. Jedná se o souvislé území, skládající se z volné krajiny a jednotlivých sídel, definované ukazateli vztahujícími se k ploše např. hustota obyvatel. Vnímání venkova může být však značně individuální. Definice mezinárodních organizací, jako je OECD nebo Evropská komise, slouží zejména k monitorování a srovnávání na úrovni státních celků. Proto musejí být vytvořeny obecněji, aby byly do určité míry použitelné pro různé země s odlišnou sídelní strukturou, dostupností statistických dat a různým chápáním pojmů jako město, venkov nebo metropole (Koncepce rozvoje venkova, 2020).

Venkovský region v ČR lze vymezit třemi přístupy, které jsou:

- implicitní, podle platné legislativy,
- pozitivistický ("statistický"),
- sociálně konstruktivistický.

První z přístupů, implicitní vymezení, je na základě platné legislativy. Taktéž je tento přístup založený na posouzení určitých ukazatelů, zejména počtu obyvatel. Rozdíl je v tom, že zákony obvykle nejdříve definují, co je město, a venkov je pak považován za vše ostatní mimo město. Podle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) (dále jen „zákon o obcích“) je městem obec, která má více jak 3 000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Stejně tak je městem obec, která měla tento status před 17. květnem 1954 a požádá o něj předsedu Poslanecké sněmovny. Mimo této definice, zákon definuje městys či všechna statutární města.

Pozitivistický přístup předpokládá, že venkov lze definovat na základě analýzy konkrétních, pozorovatelných a měřitelných faktů nebo kritérií. Poslední z přístupů, sociálně konstruktivistický, vychází z předpokladu, že pojem „venkov“ je společenským výtvozem. Venkov tedy reálně neexistuje „tam venku“, ale je dán vnímáním lidí. I přes to má tento pojem silné kořeny a je často používán. Podle tohoto přístupu je venkovem to, co za venkov považuje daná společnost. Sociálně konstruktivistický přístup je považován za společensky nejobjektivnější, ale realizace je náročná, protože vyžaduje rozsáhlá sociologická šetření (Koncepce rozvoje venkova, 2020).

Při vymezení pojmu venkov a venkovských obcí lze využít i hodnocení pomocí kritérií subjektivní povahy, která jsou vymezena v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2 - Kritéria vymezení venkovských obcí

Urbanistická struktura	rozsáhlé plochy veřejného prostoru, zemědělská usedlost, rozptýlená zástavba, nízké zastoupení zastavěných ploch
Architektonické znaky	nízkopodlažní zástavba, propojení obytných a dalších funkcí, absence nájemního bydlení, individuální výstavba
Sociální znaky	sousedské vazby, participace, spolupráce, sdílení společné historie, tradiční hodnoty, konzervativní přístup
Ekonomické znaky	dojíždění za prací, zaměstnanost v zemědělství, vyšší míra samozásobitelství, domácí výroba a kutilství
Veřejná správa	role obce ve struktuře veřejné správy, označení a status obce
Znaky velikosti	počet obyvatel, hustota osídlení, celková rozloha, podíl zastavěných ploch

Zdroj: vlastní zpracování dle (Perlín a Hupková, 2011)

K pojmu venkov se váže i slovní spojení venkovský prostor. Venkovským prostorem se obvykle označuje vesnice a krajina v jejich okolí, souhrn katastrů venkovských obcí nebo plochy zemědělské půdy, lesů, vod, polí a místních komunikací. Venkovský prostor lze označit celé území mimo plochy měst. Problémem těchto venkovských regionů bývá nedostatek pracovních příležitostí, úroveň služeb či nedostatečná technická infrastruktura. V ČR lze vymežit tři druhy venkovských oblastí s ohledem na jejich polohu vůči urbanizovaným oblastem. Jsou jimi (Majerová a kol., 2011):

- venkovské oblasti na okraji velkých měst (příměstský venkov),
- středně rozvinuté venkovské oblasti vzdálenější od hlavních měst (mezilehlý venkov),
- okrajové venkovské oblasti, řídké osídlené, izolované od blízkých měst a hlavních dopravních tras (odlehlý venkov).

Rozvoj venkovských oblastí není tak jednoduchý, jak by se na první pohled mohlo zdát. Bernard (2011) ve své knize předpokládá, že rozvoj těchto území představuje posun od jednoho stavu k jinému, zahrnuje změnu a dynamiku, kterou lze obvykle vnímat jako pozitivní krok vpřed. Důležité je předem vymežit cíl, ke kterému se má daná oblast, region či venkov rozvinout a vždy by mělo dojít k zvyšování kvality života obyvatel lokality. Obecně lze rozvoj chápat jako proces modernizace, kdy se obec rozvíjí způsobem, který odráží sociální procesy celé společnosti.

Klíčovým prvkem rozvoje venkovských oblastí jsou jejich obyvatelé, tedy lidský kapitál. Během posledních 60 let se obyvatelstvo venkova výrazně proměnilo a je stabilnější než městská populace. Ve venkovských oblastech fungují silnější sociální vazby mezi lidmi a vyskytuje se zde vyšší míra sociální kontroly. Přestože však ekonomické možnosti a možnosti dojíždění za prací jsou omezené, zůstává kvalifikace obyvatel venkova obecně nižší. Avšak toto obyvatelstvo může sehrát zásadní roli v rozvoji venkova, pokud mají zájem a ochotu podílet se na rozvoji své obce. Bez těchto lidí a jejich aktivit by nebylo možné rozvojové záměry uskutečnit, a proto jsou lidské zdroje nejvýznamnější součástí celkových zdrojů venkova.

Představitelé obcí a jejich sdružení mají různé možnosti, jak zapojit své obyvatelstvo nejen do realizace konkrétních aktivit, ale také do jejich přípravy a plánování. I když je plánování za účasti obyvatel náročnější, protože je nutné brát v úvahu různé, často i odlišné názory, výsledkem je obvykle lepší přijetí finálního řešení. Obyvatelé se mohou do dění ve své obci zapojit mnoha způsoby např. podílet se na organizaci obecních akcí, nebo se jich pouze zúčastnit, účast na veřejných schůzích a diskusích či podnikat dobrovolnické aktivity. Účast obyvatel na životě obce je však komplikována řadou různých faktorů, zejména každodenní dojíždění za prací a do škol ve městě, suburbanizací a vznikem komunit nově přistěhovaných obyvatel, či prosazováním městských zvyků na venkově (Svobodová a kol., 2011).

Velice specifické pro venkovské oblasti je místní společenské a kulturní tradice, které se především historicky spojuje s venkovem. Venkovští obyvatelé považují za přirozenou součást života dodržování místních zvyků a tradic než městské obyvatelstvo. Aktivity, například společenské či kulturní akce, sportovní aktivity, místní trhy a jarmarky jsou pro vesnické obyvatelé skutečným specifikem a posilují sounáležitost obyvatel k prostředí, ve kterém žijí. Podpora spolkového života v obcích, posilování komunitních vazeb a budování společné identity jsou klíčovými faktory pro udržení skutečně živého venkova. Mezi spolky na venkove lze zařadit dobrovolné sbory hasičů, sportovní spolky či spolky zájmové, které vedle své hlavní činnosti organizují různé akce pro místní obyvatele, jako jsou plesy a bály či soutěže a akce pro děti. Podporují tím především stabilitu komunity a snaží se o rozvoj obce (Svobodová a kol., 2011; Blažek a Uhlíř, 2020).

2.1 Aktéři rozvoje venkova a spolupráce mezi nimi

Možnosti rozvoje venkova obecně závisí na vnitřních předpokladech a vnějších vlivech a trendech. Existuje mnoho způsobů, jak kategorizovat aktéry rozvoje ve venkovském prostoru. Klíčové je však jejich rozdělení podle různých charakteristik fungování, aby bylo možné

identifikovat vzájemné styčné body a nalézt možnosti pro synergickou spolupráci. Následující tabulka č.3 představuje jednotlivé rozdělení aktéru rozvoje venkova v sektorech a na základě jednotlivých úrovní veřejné správy.

Tabulka č. 3 - Rozdělení aktérů venkova

Úroveň	Sektory		
	Veřejný	Soukromý	Neziskový
Evropská	Evropská komise	EU, OSN, NATO	Sítě
Národní	Ministerstva, Celostátní síť pro venkov	Svaz měst a obcí ČR, Hospodářská komora ČR	Spolky, svazy, sítě
Krajská	Kraj, Vysoké školy	Rozvojové agentury, klastry	Neziskové sdružení
Lokální	Obce a její organizace, Dobrovolné svazky obcí, Místní akční skupiny	Podnikatelé	Zájmové spolky a sdružení

Zdroj: vlastní zpracování dle (Svobodová a kol., 2011)

Evropská a národní úroveň většinou nevykonávají přímé aktivity zaměřené na rozvoj, ale vytvářejí rámce, které určují směr, priority a pravidla pro tento rozvoj. Poskytují rovněž finanční podporu prostřednictvím různých dotačních a grantových programů a koordinují organizaci a administraci těchto prostředků. Role krajské úrovně je v organizační podpoře, avšak některé subjekty vliv na rozvoj venkova mají. Zaměřují se především na zajištění dopravní obslužnosti a dostupnosti služeb a také vytvářejí a financují dotační programy určené pro podporu obcí. Nejvýznamnější rozvoj venkovských oblastí jsou aktéři z lokální úrovně. Lokální aktéři významně přispívají k rozvoji venkova, jelikož realizují konkrétní kroky ke zlepšení životních podmínek. Tento přístup, označovaný jako bottom-up, vychází přímo z potřeb místní komunity a zapojuje obyvatele i místní organizace do procesu rozvoje (Svobodová a kol., 2011).

Spolupráce mezi různými aktéry je klíčová pro rozvoj venkova, a to jak na horizontální, tak na vertikální úrovni. Spolupráce v tomto kontextu znamená trvalé kooperativní vztahy symetrické povahy mezi dvěma nebo více aktéry, které vznikají dobrovolně na základě společné vůle účastníků a sdíleného cíle. Sdílený cíl by měl v budoucnu zásadně ovlivnit úspěšnost a efektivitu mnoha činností. Klíčovým prvkem spolupráce je schopnost aktérů vyjednávat a nacházet řešení problémů, které přesahují možnosti jednotlivců (Čermák a Vobecká, 2011).

Sdělení č. 181/1999 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy zajišťuje, že „*místní společenství mají právo při výkonu svých pravomocí spolupracovat a v mezích zákona se k plnění úkolů společného zájmu sdružovat s jinými místními společenstvími.*“ Taktéž spolupráci obcí upravuje zákon o obcích, který stanoví, že obce při výkonu samostatné působnosti smějí navázat spolupráci mezi sebou či spolupracovat s obcemi z jiných států.

Velmi významnou formou spolupráce jsou **dobrovolné svazky obcí**, jinak řečeno mikroregiony. Zákon o obcích uvádí, že obce mají právo vstupovat do svazků obcí s cílem chránit a prosazovat své společné zájmy. Dobrovolné svazky obcí vznikají jako právnické osoby se zákonem stanovenou podmínkou vést účetnictví podle zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví, smí vlastnit svůj či svěřený majetek. Podle Ministerstva vnitra (2020) se dobrovolné svazky obcí věnují pouze záležitostem spadajícím do samostatné působnosti, přenesená působnost do jejich činnosti nespadá. Mikroregiony, dle zákona o obcích, se zaměřují především na úkoly spojené se školstvím, sociálními službami, kulturními aktivitami, zajištěním veřejného pořádku, údržbou čistoty v obcích, správou veřejné zeleně a organizací svozu odpadu. Dále spravují obecní majetek, místní komunikace, lesy a pozemky, přičemž se také podílejí na podpoře sportu, rozvoji infrastruktury, ochraně životního prostředí a zajištění kvalitních služeb pro obyvatele. Stejně jako dobrovolné svazky obcí, které sdružují obce za účelem efektivního řešení společných problémů, hrají i místní akční skupiny klíčovou roli při rozvoji území, a to prostřednictvím aktivního zapojení místních aktérů a realizace projektů podporujících udržitelný rozvoj.

2.2 Místní akční skupiny

Místní akční skupiny (dále jen „MAS“) jsou nezávislé organizace, které sdružují organizace veřejné správy – obce a jejich občany, neziskové organizace či podnikatelé. Všechny tyto složky, jak ze soukromého či veřejného sektoru, vzájemně spolupracují a mají společný zájem na rozvoji daného regionu, získávání finanční podpory z EU a z národních programů metodou LEADER. Tato metoda vyžaduje propojování místních venkovských aktérů do formalizované podoby, a to do místní akční skupiny (Binek a kol., 2020).

Metoda LEADER je zkratka z francouzského slovního spojení „Liaison Entre Actions Développement de l'Économie Rurale“, neboli „Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku“. Tento program byl v roce 1991 navržen Evropskou unií jako jedna z možností, jak podpořit regionální rozvoj venkovských regionů, které jsou znevýhodněné. Hlavní poslání

této metody je rozvíjet venkov na základě povzbuzení aktivit místních obyvatel a zároveň snaha o posílení jejich zodpovědnosti.

Na počátku devadesátých let 20. století byl hlavní respektující princip top-down (shora dolu), kdy přístupy byly zaměřeny především na venkov orientovaný sektorově, primárně na zemědělství. Nově vzniklá metoda LEADER funguje na principu bottom-up a area based. Klíčovým prvkem této metody je změna myšlení, rozhodování a motivace aktérů na lokální úrovni a přístup k rozvoji venkovských regionů. Ve srovnání s programy shora dolu, je však metoda LEADER nákladnější a rizikovější. Vznikají zde vedlejší náklady v souvislosti s řízením provozu MAS, kterým vznikají další vedlejší náklady, jako například vlastní výdaje na přípravu a řízení realizace jejich strategií místního rozvoje či podporu potenciálním projektům. V důsledku zdlouhavých postupů, možných zájmových střetů a dodatečných správních požadavků na realizátory jednotlivých projektů vznikají dodatečná rizika. I přes náklady a rizika se očekávalo, že metoda LEADER přinese na místní úrovni přidanou hodnotu skrze sedmi principů, které tato metoda využívá (Evropský účetní dvůr, 2022).

Dle Binka a kol. (2020) a Národní sítě místních akčních skupin ČR (2015) metoda LEADER je založena na základě sedmi principů. Jsou jimi:

- **Bottom-up** strategický přístup funguje zdola nahoru, to znamená, že veškeré náměty a nápady na projekty vycházejí z podnětů místních venkovských subjektů a občanů, nikoliv od státní či krajské politické moci. Přístup vychází z předpokladu, že lidé žijící na území regionu ho znají, znají jeho historii, možnosti a jeho potřeby. Taktéž snaha do dění zapojit mladé občany a školy na území regionu. Mezi hlavní nevýhody se řadí časová náročnost při projednávání projektů.
- Díky **partnerství veřejných a soukromých subjektů** vznikají MAS, které jsou nezbytné pro fungování metody LEADER. V rámci spolupráce se vzájemně zapojují zástupci veřejného sektoru – obce, organizace založené krajem či státem a zástupci sektoru soukromého – občané, podnikatelé, neziskové organizace působící na území daného regionu. MAS by měla být dobře vyvážená a jednotlivé podíly sektorů by neměly přesahovat 49 %. Při spolupráci se však nesmí zapomenout na etický kodex.
- MAS vznikají na venkově a každá zpracovává a realizuje místní rozvojovou strategii svého území. **Místní rozvojová strategie respektující místní potřeby a problémy** si vyžaduje společensky soudržné území, se společnými tradicemi,

místní identitou, společnými potřebami a očekáváními. Díky zavedení a aplikování metody LEADER lehce rozpozná silné a slabé stránky regionu, identifikuje hlavní hrozby a překážky pro udržitelný rozvoj. Na základě předem prozkoumaného výchozího stavu je pak žádoucí strategii místního rozvoje zpracovat. Takovýto přístup pak bude fungovat lépe, protože se dokáže přesněji přizpůsobit aktivity skutečným potřebám a využít místní konkurenční výhodu.

- **Integrované a vícesektorové akce** pojednávají o projektech založených na spolupráci mezi jednotlivými aktéry. Společné projekty realizované na základě místní strategie jsou zřízené na součinnosti mezi jednotlivými aktéry různých druhů odvětví, například odvětví sociální, hospodářské, kulturní či environmentální. Realizované projekty by měly být vzájemně propojené a řízené jako jeden jednotný celek využívající veřejné či soukromé zdroje.
- **Inovativnost**, jakožto další z důležitých prvků metody LEADER, by měla vést směrem k rozvoji venkovských oblastí. Taková inovace by měla být podporována směrem od MAS s velkou mírou svobody a flexibility při rozhodování o aktivitách, které chtějí podporovat. Inovací ve venkovských oblastech pak lze nalézat nová řešení venkovských problémů či vylepšit a modernizovat know-how. Díky přístupu zdola nahoru může stimulovat vznik nových projektových nápadů, které se pak mohou uchytit a být podporovány MAS.
- Na základě vybudovaných sítí se tvoří a rozvíjejí různé druhy spolupráce. Prostřednictvím **spolupráce** mohou MAS posílit svou činnost, nalézt nové řešení problémů, hledat inspiraci na vznik nových úspěšných projektů.
- Pod pojmem **sít'ování** si lze představit sdílení postupu, šíření inovací a využívání zkušeností jiných. Jednotlivé sítě by měly vést k výměně zkušeností a know-how mezi skupinami, které také implementují metodu LEADER, a to především mezi venkovskými regiony, správou či organizacemi zapojenými do rozvoje venkova. Díky vytvoření sítí se vytváří stále nové a nové vazby mezi generacemi v regionu, a to nejen v celé ČR, ale i EU a dalších zemích.

Metoda LEADER funguje díky aktivnímu zapojení místních aktérů do rozvoje regionu a klade důraz na propojení různorodých partnerů působících na území MAS. Jak uvádí Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2024), partneři MAS musí mít trvalé bydliště, sídlo či provozovnu na území MAS, nebo na něm místně působit, čímž se zajišťuje jejich přímá vazba na rozvojové aktivity. MAS tak sdružuje obyvatele, podnikatele, profesní svazky, obchodní

a občanská sdružení, poskytovatele kulturních a komunitních služeb a další aktéry, čímž naplňuje základní principy metody LEADER při podpoře místního rozvoje.

2.3 Fungování MAS v České republice

První MAS začaly v ČR vznikat na začátku 21. století, přesněji v roce 2002. Nejvíce jich však vzniklo o několik let později v letech 2005 až 2007, a to zejména díky přibližování programu LEADER veřejnosti a také rostoucímu objemu finančních prostředků, z kterého pak byly projekty podporovány a financovány. Postupem času se MAS rozrostly po celém území ČR s cílem podporovat a rozvíjet funkci veřejné správy či řešit hlavní problémy regionu se snahou najít řešení. Místní akční skupiny vznikly jako neziskové organizace různých právních forem. Po přijetí nového zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) v roce 2014 se mnohé z nich transformovaly, například z občanských sdružení na spolky. Obecně prospěšné společnosti, které již nelze zakládat, mohou nadále fungovat, pokud vznikly před přijetím nového zákoníku. Jejich vnitřní pravidla se řídí původním zákonem, tj. zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. Tyto společnosti mají možnost změnit právní formu na ústav, nadaci nebo nadační fond. Ústavy zavedené novým zákoníkem převzaly některé funkce původních obecně prospěšných společností a slouží obdobným účelům (Binek a kol., 2020).

Klíčovým předpokladem pro fungování jsou standardy. Ty představují požadavky na institucionální a funkční nastavení MAS, které musí jednotlivé MAS bezvýhradně splňovat v souladu s principy metody LEADER a Komunitně vedeného místního rozvoje. Standardy, podle Ministerstva pro místní rozvoj (2024), tvoří pět okruhů, kterými jsou:

- MAS a partneři MAS,
- orgány MAS,
- území působnosti MAS,
- institucionalizace MAS,
- kancelář MAS.

Standardy se prokáže, že MAS je schopná se podílet na implementaci programů, které jsou financovány z Evropských strukturálních a investičních fondů. Evropské strukturální a investiční fondy jsou určeny k podpoře hospodářského růstu členských zemí, ke snižování sociální nerovnosti nebo také ke zlepšování vzdělanosti obyvatelstva země. Prostřednictvím těchto fondů jsou rozdělovány finanční prostředky určené ke snaze snížit tyto ekonomické a sociální rozdíly v regionech členských států. Tyto fondy znázorňují hlavní nástroj realizace

evropské politiky, kdy EU uskutečňuje své cíle regionální a strukturální politiky v rámci sedmiletých cyklů, tzv. Programových období. Podle Ministerstva spravedlnosti ČR (2024) aktuální programové období zahrnuje roky 2021–2027, přičemž předchozí programové období byla 2007–2013 a 2014–2020.

Pokud MAS prošla tzv. standardizací, kdy musela svou žádostí požádat o kontrolu dodržování standardů MAS, obdrží od Ministerstva zemědělství osvědčení o splnění standardů a smí zažádat o podporu implementace své Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro své území. Tyto standardy musí být dodržovány po celou dobu realizace této strategie. Cílem kontroly je nutnost ověřit, zda MAS dodržuje stanovené podmínky a také právní spojení MAS jako nositele Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro náležité území. Důraz je kladen především na to, aby každá MAS byla otevřeným místním partnerstvím, maximálně transparentní a nediskriminační a aby byla veškerá činnost vykonávána v územní působnosti MAS (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2024).

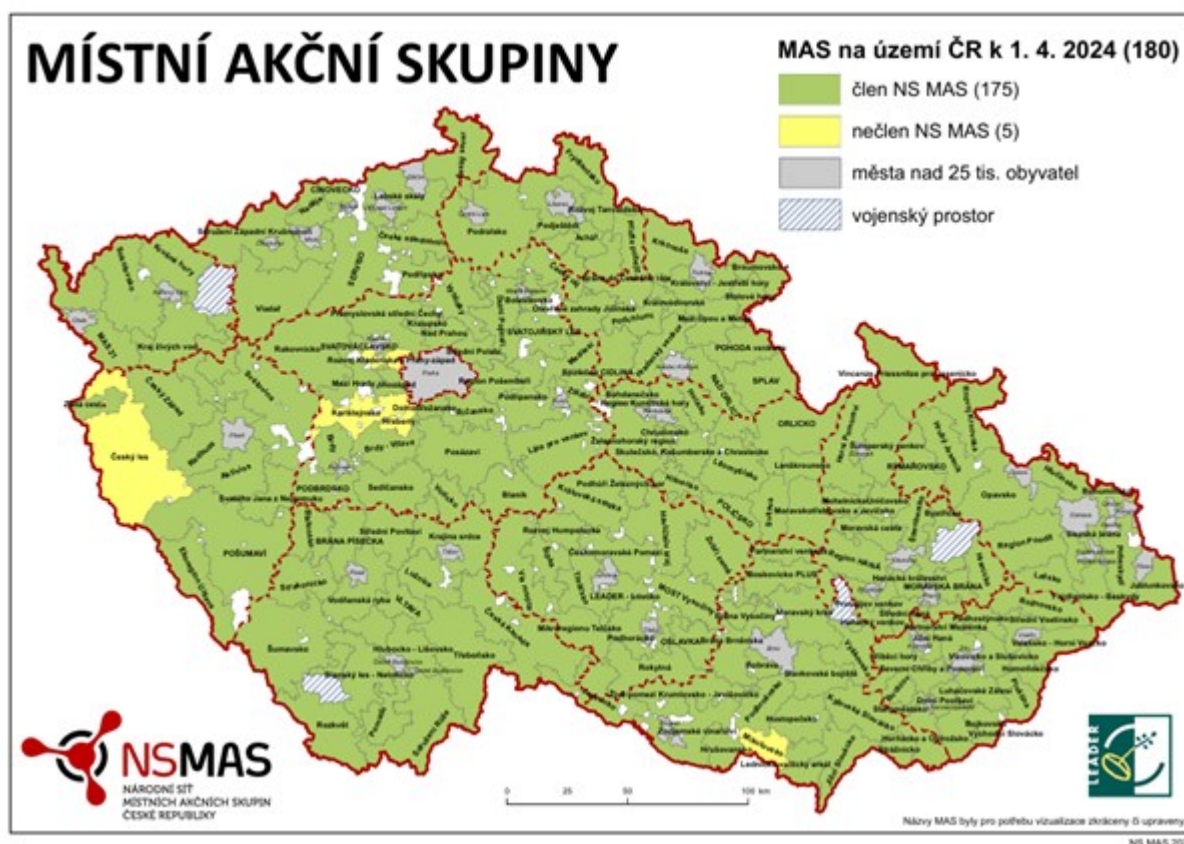
Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (dále jen „SCLLD“) je rozvojový dokument, který se vztahuje na celé území MAS a propojující záměry, zdroje a subjekty. V rámci zpracování SCLLD by měla MAS zapojit veřejnost například skrz diskuse ohledně větších projektů. Účast veřejností přináší zpracovateli důležité informace, předchází konfliktům či získá jiný pohled na řešení problému. Na základě tohoto dokumentu se uskutečňuje Komunitně vedený místní rozvoj. Komunitně vedený místní rozvoj (dále jen „CLLD“) je integrovaný nástroj regionálního rozvoje realizovaný za účelem uspokojení služeb, splnění cílů a potřeb na místní úrovni. Národní síť místních akčních skupin ČR (2015) uvádí, že CLLD je:

- zaměřen na konkrétní území regionu – tedy územní působnosti jednotlivých MAS,
- zapojením MAS složených ze subjektů veřejné a soukromé správy s místními socioekonomickými zájmy,
- probíhá na základě SCLLD,
- koncipována s ohledem na místní potřeby regionu, formuje síť s případnou spoluprací a s ohledem na inovativní prvky,
- uskutečňován na základě integrovaných a více odvětvových strategií.

Největší partnerskou sítí v ČR je Národní síť Místních akčních skupin ČR, z. s., jejímž hlavním posláním je sdružovat MAS splňující základní kritéria pro jejich fungování, rozvíjet spolupráci s aktéry podporujícími rozvoj venkova a jeho obyvatel, hájit společné zájmy členských MAS vůči státním orgánům a prosazovat transparentní, rovná a administrativně

jednoduchá pravidla. Síť dále reprezentuje členské MAS na národní i mezinárodní úrovni, podporuje výměnu zkušeností a dobré praxe, propaguje roli MAS v komunitně vedeném místním rozvoji a organizuje školení a akce ke zvýšení efektivity jejich činnosti. Kromě toho se podílí na pořádání konferencí, výstav, exkurzí, soutěží a dalších akcí zaměřených na udržitelný rozvoj a podporu venkova (Národní síť Místních akčních skupin ČR, 2024).

V obrázku č.1 jsou k datu 1. 4. 2024 zobrazeny všechny MAS v ČR. Zeleně jsou označeny MAS, které jsou členy Národní sítě Místních akčních skupin ČR, zatímco žlutě jsou vyznačeny MAS, které členy této sítě nejsou.

Obrázek č. 1- Mapa místních akčních skupin

Zdroj: Národní síť Místních akčních skupin ČR (2024)

3 Vzdělávací systém v České republice

Pod pojmem vzdělávání si v obecné rovině lze představit proces, který slouží k získávání znalostí, dovedností a schopností. Probíhá po celý život, avšak nejintenzivněji a nejorganizovaněji v období dětství a dospívání. Na individuální úrovni je vzdělávání součástí výchovy zaměřené spíše na rozvoj znalostí a dovedností. Celkově vzdělávání přispívá k získání kulturního kapitálu a schopnosti jej využívat (Sociologická encyklopedie,2024).

3.1 Základní principy

Výsledkem vzdělávacího procesu je dosažená úroveň vzdělání, která odráží kvalitu vzdělávací kultury i kultury obecně. Vzdělávání může probíhat prostřednictvím formálních institucí, jako jsou školy, nebo různými formami sebevzdělávání. Dokončení určité vzdělávací etapy je obvykle spojeno s obdržením certifikátu nebo zařazením do kvalifikační stupnice. Hodnocení a klasifikace dosaženého vzdělání se řídí legislativními normami, které stanovují například minimální délku povinné školní docházky, podmínky pro dosažení vyšší úrovně vzdělání či postupy pro udělování certifikátů. Legislativa rovněž upravuje zapojení nestátních subjektů do vzdělávání a jejich roli v celém procesu (Sociologická encyklopedie,2024).

Dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“), jsou zásady vztahující se ke vzdělávání postaveny na několika klíčových principech. Vzdělávání musí být dostupné všem občanům ČR i občanům EU bez jakékoli diskriminace, ať už na základě rasy, pohlaví, jazyka, vyznání, národnosti, etnického původu, majetkového zázemí, rodinného původu či zdravotního stavu nebo jiných okolností. Zároveň je nutné zohledňovat specifické vzdělávací potřeby jednotlivců. Vzdělávací proces by měl podporovat vzájemnou úctu, toleranci názorů, solidaritu a důstojnost všech účastníků. Stát, kraje, obce nebo jejich sdružení jsou povinni zajišťovat bezplatné základní a střední vzdělání pro občany ČR a EU. Vzdělávací proces by měl být dále zdokonalován na základě výsledků vědy, výzkumu a moderních pedagogických přístupů. Hodnocení výsledků vzdělávání by mělo reflektovat dosažení stanovených cílů a vzdělávacích programů. Každý jednatel má mít možnost vzdělávat se po celý život a zároveň si uvědomovat svou spoluodpovědnost za svůj vlastní rozvoj.

Zásady vzdělávání tvoří pevný rámec pro naplnění obecných cílů vzdělávání. Podle školského zákona se obecné cíle zaměřují hned na několik klíčových oblastí, které rozvíjejí schopnosti jednotlivce a přispívají k jeho zapojení do společnosti. Jedním z hlavních cílů je rozvoj osobnosti člověka samotného, který bude disponovat znalostmi, sociálními

dovednostmi, etickými hodnotami a duchovními principy. Tyto vlastnosti ho připraví na osobní a občanský život, profesní působení, celoživotní učení a schopnost efektivně získávat a zpracovávat informace. Vzdělávání se zaměřuje na dosažení všeobecného či kombinovaného všeobecného a odborného vzdělání, přičemž podporuje porozumění demokratickým principům, zásadám právního státu a základním lidským právům a svobodám. Klade důraz na posilování národní a státní identity v souladu s respektem k etnické, kulturní, jazykové a náboženské rozmanitosti. Zároveň vede k pochopení evropských a světových kulturních hodnot a principů vycházejících z evropské integrace, které podporují harmonické soužití na národní i mezinárodní úrovni. Neopomenutelným cílem je také získání znalostí o ochraně životního prostředí a udržitelném rozvoji, stejně jako povědomí o bezpečnosti a ochraně zdraví, které přispívají ke kvalitě života.

Aby bylo možné efektivně porovnávat vzdělávací systémy různých zemí a sledovat jejich strukturu, využívá se mezinárodní klasifikace vzdělávání International Standard Classification of Education (dále jen „ISCED“). ISCED je mezinárodní klasifikace vzdělávání vytvořená UNESCO a též slouží k porovnávání vzdělávacích systémů jednotlivých zemí a k harmonizaci statistik o vzdělávání na globální úrovni. Základní definice ISCED stanovuje, že základní jednotkou této klasifikace je vzdělávací program. Dle Českého statistického úřadu (2024b) jsou vzdělávací programy ISCED *„definovány na základě jejich obsahu jako skupina nebo posloupnost vzdělávacích aktivit organizovaných tak, aby splnily stanovený cíl nebo určitý soubor vzdělávacích úkolů. Těmito cíli může být například příprava pro další studium, kvalifikace pro výkon určitého povolání nebo skupiny povolání, nebo pouhé rozšíření znalostí a porozumění problému. Každý vzdělávací program ISCED je klasifikován jednou konkrétní úrovní a jedním oborem vzdělání.“* Absolvováním konkrétního vzdělávacího programu žák či student dosáhne danou úroveň vzdělání. Studijní a výukové obory jsou určeny jako tematický obsah, který je následně vyučován ve vzdělávacím programu. Třídění těchto oborů a programů se řídí principem rozdělení podle tematického zaměření a podobnosti. Zařazení programu do konkrétního oboru se odvíjí od obsahu klíčových vyučovaných předmětů (Český statistický úřad, 2024).

První metodika používaná v ČR byla zavedena sdělením Českého statistického úřadu č. 358/2007 Sb. pod názvem ISCED 97. Na ISCED 97 dále navazuje klasifikace vzdělání s názvem CZ-ISCED 2011, zavedena sdělením Českého statistického úřadu č. 406/2013 Sb. s účinností od 1. ledna 2014. Klasifikace CZ-ISCED 2011 zaměřuje klasifikaci ISCED 97 v částech týkajících se úrovní vzdělání. S účinností 1. ledna 2016 též vstoupila v platnost

Klasifikace oborů vzdělání CZ-ISCED-F 2013, která mění obory vzdělání definované v ISCED 97 (Český statistický úřad, 2024a).

3.2 Struktura vzdělávacího systému

Struktura vzdělávacího systému zahrnuje jak veřejné, tak soukromé školy, které se liší nejen způsobem financování, ale i přístupem k výuce, složením žáků a možnostmi individuálního rozvoje. **Veřejné školy** poskytují vzdělání bez školného a zajišťují širokou dostupnost vzdělávání pro děti z různých socioekonomických vrstev. Díky financování z veřejných zdrojů mohou nabídnout kvalifikované odborníky, včetně školních psychologů či speciálních pedagogů, a rozsáhlou nabídku volnočasových aktivit např. v podobě kroužků. Velkou předností veřejných škol je různorodé složení žáků, které přispívá k rozvoji sociálních dovedností a porozumění různým sociálním kontextům. Vzdělávací obsah je řízen obecně závazným rámcem, což zajišťuje jednotný standard výuky. Kvalita vzdělání je však značně ovlivněna vedením školy a schopností efektivně nakládat s přidělenými zdroji. Nevýhodou může být větší počet žáků ve třídách, což může omezit individuální přístup pedagogů. Stejně tak dostupnost moderních výukových metod a technologií závisí na rozpočtu školy. I když některé státní školy zkoušejí modernější metody výuky, většina stále učí převážně klasickým způsobem, kdy učitel přednáší látku a žáci si ji zapisují (NajdiEdu.cz, 2023).

Soukromé školy nabízejí vzdělávací programy s důrazem na individualizovaný přístup, často v menších třídách, kde se pedagogové mohou lépe věnovat potřebám jednotlivých žáků. Soukromé školy mají větší volnost ve způsobu výuky – často používají moderní metody, různé alternativní přístupy nebo výuku v několika jazycích. Rodiče žáků soukromých škol často očekávají nejen kvalitnější vzdělávací obsah, ale i vstřícnější komunikaci s vedením školy. Školy se snaží udržet vysokou úroveň poskytovaných služeb, a proto dbají na prestižní pedagogický sbor a kvalitní zázemí. Mezi nevýhody patří vysoké finanční náklady, které mohou být dlouhodobě náročné. Je dobré počítat s tím, že menší počet žáků ve třídě může znamenat i méně různorodé složení spolužáků. Také je důležité zjistit, zda daná soukromá škola dokáže správně podpořit děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Přestože soukromé školy často přinášejí odlišné pojetí výuky, musí dodržovat státem stanovené rámce. Žáci soukromých škol tak nakonec podléhají stejným zkouškám a požadavkům jako jejich vrstevníci z veřejných škol, což může vyžadovat individuální přípravu na standardizované testy (NajdiEdu.cz, 2023).

V ČR dle evropské informační sítě Eurydice (2024a) lze vzdělávání rozdělit na několik základních úrovní a forem, kterými jsou:

- preprimární vzdělávání – předškolní vzdělávání,
- primární a nižší sekundární vzdělávání – základní vzdělávání,
- vyšší sekundární vzdělávání – střední vzdělávání,
- terciární vzdělávání – vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání.

Před zahájením předškolního vzdělávání je péče a výchova dětí zajišťována zejména prostřednictvím **dětských skupin**, které nabízejí organizované aktivity zaměřené na rozvoj základních dovedností a socializaci dětí v raném věku, a to již od 6 měsíce věku dítěte. Dle zákona č. 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů (dále jen „zákon o dětské skupině“) je hlavním úkolem dětských skupin zajištění základních potřeb dítěte, podpora jeho rozvoje, kultivace kulturních zvyklostí a osvojování hygienických a sociálních návyků. Poskytovatelem dětských skupin může být zaměstnavatel, nadace, právnická osoba, obecně prospěšná společnost či územní samosprávný celek. Sociální službu péče o děti v dětské skupině lze poskytovat pouze na základě oprávnění k poskytování.

Předškolní vzdělávání následně probíhá už v samotných mateřských školách. Toto vzdělávání je určeno pro děti ve věku zpravidla od 2 až 3 let do 6 let. Vzdělávání je povinné pro děti v předškolním roce, tedy pro ty, které k 31. srpnu před začátkem daného školního roku dovrší 5 let. Vzdělávání v mateřských školách spravuje na celostátní úrovni Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Předškolní vzdělávání sice neposkytuje žádný stupeň vzdělání, ale pomáhá s rozvojem osobnosti dítěte, připravuje jednotlivé děti na nástup do základní školy a podporuje socializaci. Tento proces se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále jen „RVP PV“), který stanovuje cíle, obsah a podmínky vzdělávání v mateřských školách a je koncipován tak, aby podporoval celkový rozvoj dítěte, jeho kompetence a připravenost na další vzdělávání. Dle RVP PV předškolní vzdělávání doplňuje rodinnou výchovu, poskytuje prostředí pro rozvoj a učení dítěte, smysluplně rozšiřuje jeho denní program, podporuje individuální rozvojové možnosti a usnadňuje jeho další vzdělávací cestu. Zaměřuje se na biologický, psychický a sociální rozvoj, kultivaci estetického vnímání a vztah k přírodě i společnosti. Mateřské školy na jeho základě vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy, které přizpůsobují specifickým podmínkám a potřebám dětí (MŠMT, 2021).

Mateřské školy jsou ve většině případů zřizovány obcemi nebo jejich svazky. Obec je povinna určit spádovou mateřskou školu. Obec má zákonem povinnost zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území. Na základě

školského zákona obec zřídí mateřskou školu, nebo zajistí předškolní vzdělávání v mateřské škole zřizovanou jinou obcí či svazkem obcí. Kraj je pak naopak povinen zajistit dopravu do spádové školy a ze spádové školy, pokud vzdálenost od místa trvalého pobytu dítěte je více než 4 km (MŠMT, 2020).

Primární a nižší sekundární úroveň vzdělávání, tedy **základní vzdělávání**, je dle školského zákona stanoveno jako povinné a zákonem garantované jako bezplatné vzdělávání. Zákonný zástupce žáka má povinnost jej posílat do školy k plnění povinné školní docházky. Povinná školní docházka se vztahuje na žáky, kteří k 31. srpnu daného roku dovrší 6 let, a trvá 9 let, nejdéle však do konce kalendářního roku, v němž žák dosáhne 17 let. Dokončením základního vzdělání pak žáci získají nejnižší, základní stupeň vzdělání. Základní vzdělání, dle Vlády ČR (2024c), je rozděleno na dva stupně, a to na:

- první stupeň (primární úroveň) - 1.–5. ročník,
- druhý stupeň (nižší sekundární úroveň) - 6.–9. ročník.

Obec má zákonnou povinnost zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s trvalým pobytem na jejím území. V tomto rámci je žák povinen docházet do základní školy zřízené obcí nebo svazkem obcí ve školském obvodu svého trvalého pobytu, u cizinců místa jejich pobytu, pokud si jeho zákonný zástupce nevybere jinou než spádovou školu. Dle školského zákona § 178 odst. 2 se vymezují školské obvody spádové školy takto:

- a) „je-li v obci jedna základní škola zřízená obcí, tvoří školský obvod území obce,*
- b) je-li v obci více základních škol zřizovaných obcí, stanoví obec školské obvody obecně závaznou vyhláškou,*
- c) je-li na území svazku obcí jedna základní škola nebo více základních škol zřízených svazkem obcí nebo dojde-li k dohodě několika obcí o vytvoření společného školského obvodu jedné nebo více základních škol zřizovaných některou z těchto obcí, stanoví každá z dotčených obcí obecně závaznou vyhláškou příslušnou část školského obvodu.“*

Mimo velmi důležitý cíl, kterým je základní vzdělávání, školy plní mnoho dalších funkcí, například výchovně či sociální. V rámci těchto funkcí škola poskytuje výchovné poradenství, zajišťuje stravování ve školních jídelnách a podporuje žáky v zájmovém vzdělávání prostřednictvím mimoškolních aktivit ve střediscích volného času, školních družinách a klubech. Díky těmto střediskům nadaní žáci a studenti mají šanci spolupracovat

s dalšími školami či institucemi a zúčastnit se soutěží či přehlídek. I když zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, je neodmyslitelnou součástí celoživotního učení a je taktéž ukotveno ve školském zákoně (MŠMT, 2024b).

Celkový proces vzdělávání, který základní školy umožňují, se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“). Tento program je na stejné bázi jako RVP PV, kterým se řídí naopak mateřské školy. RVP ZV je zásadní dokument určující strukturu, obsah a cíle výuky na obou stupních základních škol i odpovídajících ročních víceletých gymnáziích. RVP ZV formuluje hodnoty a cíle vzdělávání, k nimž má výuka směřovat, s důrazem na podporu všech žáků. Stanovuje vzdělávací obsah zaměřený na klíčové kompetence, určuje rámcový učební plán a definuje pravidla pro hodnocení žáků. Program je podkladem pro výuku a zároveň slouží i jako nástroj, který pomáhá školám vytvářet podmínky pro učení založené na spolupráci, respektu a podpoře a plní důležitou roli také v individuálním vzdělávání žáků (Výzkumný ústav pedagogický, 2024).

Vyšší sekundární vzdělávání neboli **střední vzdělávání**, poskytují střední školy či konzervatoře, které jsou všeobecné či odborně založené v návaznosti na základní vzdělání. Střední vzdělávání rozšiřuje znalosti, dovednosti a kompetence získané na základní škole, které následovně budou studenti potřebovat na trhu práce a pro výkon povolání či pracovní činnosti. Zároveň tyto nabyté vědomosti by měly připravit studenty na terciální úroveň vzdělávání. Studenti jsou na střední školy přijímáni na základě přijímacího řízení, mají splněnou povinnou školní docházku a úspěšně ukončili základní vzdělávání. Po úspěšném ukončení středního vzdělávacího programu, dle Vlady ČR (2024a), student dosáhne následující stupně vzdělání:

- střední vzdělání,
- střední vzdělání s výučním listem,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Student dosáhne **středního vzdělání** po úspěšném absolvování jednoletého nebo dvouletého vzdělávacího programu v denní formě. Tento stupeň nevede k výučnímu listu ani maturitě a končí závěrečnou zkouškou se závěrečným vysvědčením. Střední vzdělání lze získat ve středních odborných oborech pro žáky bez studijních aspirací nebo v praktických školách, které jsou určeny primárně pro studenty s těžším zdravotním postižením. Výuka se zaměřuje na základní pracovní a životní dovednosti. **Střední vzdělání s výučním listem** lze získat po úspěšném absolvování dvouletého nebo tříletého denního studia či zkráceného programu. Nabízí jej střední odborné školy, zejména učiliště s tříletou přípravou. Po získání výučního listu

lze pokračovat nástavbovým studiem nebo maturitou. Nižší střední odborné vzdělání je určeno pro studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, absolventy speciálních základních škol či žáky, kteří dříve ukončili povinnou školní docházku. Tyto obory připravují na jednoduché pracovní pozice ve službách a dělnických profesích. Student získá **střední vzdělání s maturitní zkouškou** úspěšným absolvováním šestiletého nebo osmiletého gymnázia, čtyřletého denního studijního programu, dvouletého nástavbového studia v denní formě nebo zkráceného studia určeného k dosažení tohoto stupně vzdělání a složením maturitní zkoušky (Národní pedagogický institut ČR, 2024; Eurydice, 2024e).

Pokud student dosáhne středního vzdělání, úspěšně složí maturitní zkoušku a splní podmínky přijímacího řízení, lze ve studiu pokračovat, a to na terciální úrovni vzdělávání. Terciální vzdělávání se dělí do dvou skupin – **vzdělávání vysokoškolské a vyšší odborné**. Vysokoškolské vzdělávání představuje nejvyšší stupeň vzdělání, který probíhá na univerzitách a vysokých školách. Hrají zásadní roli ve vědeckém, kulturním, společenském a hospodářském rozvoji. Vláda ČR (2024b) uvádí, že vzdělávání v ČR disponuje třístupňovou strukturou složenou z:

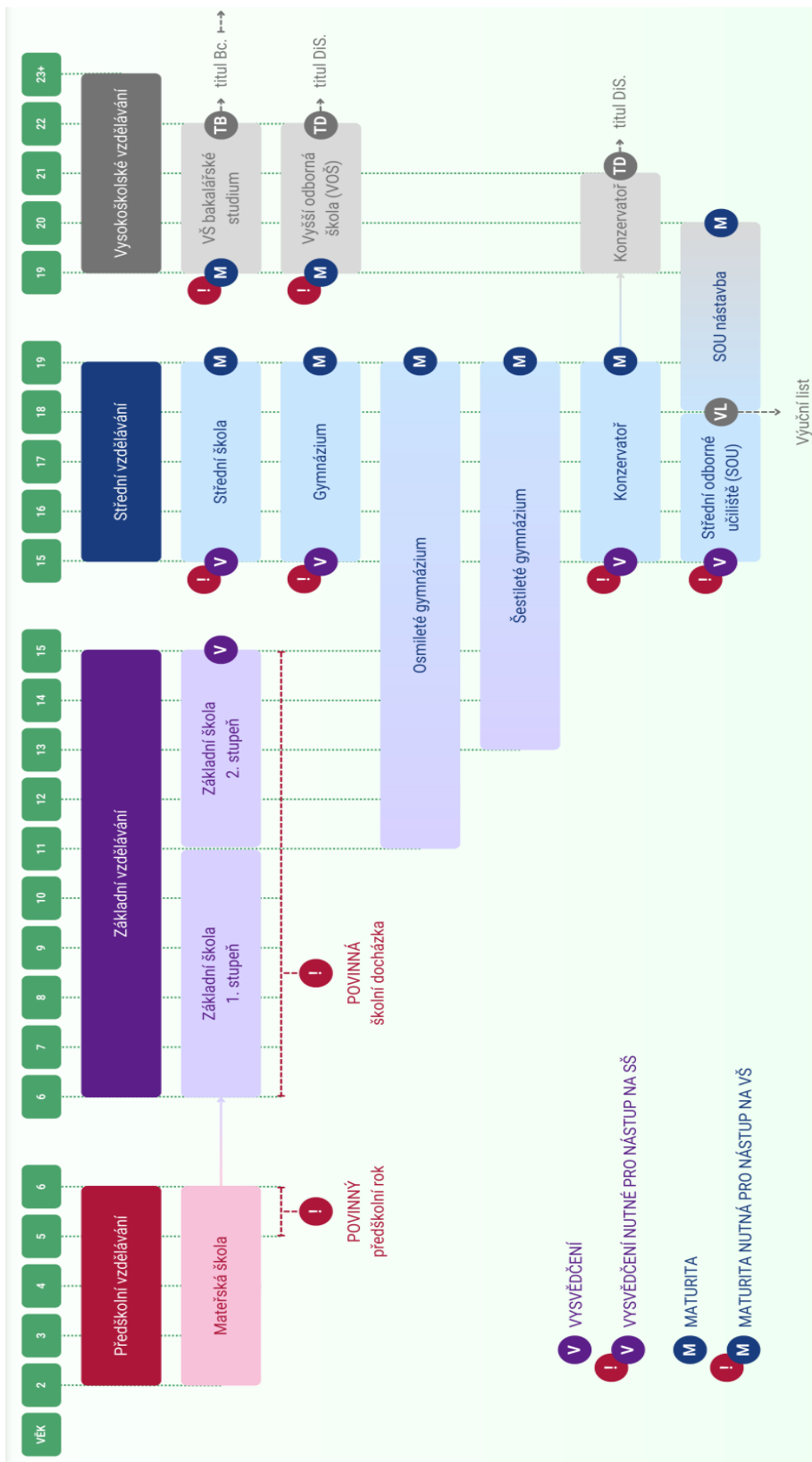
- bakalářského studijního programu v délce 3–4 roky,
- magisterského studijního programu v délce 1–3 roky, resp. 4–6 let v případě programů nenavazujících na bakalářský program – nestrukturované studium,
- doktorského studijního programu v délce 3–4 roky.

Vysokoškolské vzdělávání je ukotveno v zákoně č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (dále jen „zákon o vysokých školách“), který vymezuje základní ustanovení, typy vysokých škol, jakožto veřejné či soukromé, povinnosti akademických pracovníků či pravidla akreditace. Vysokoškolské bakalářské studium se ukončuje státní závěrečnou zkouškou, která se zpravidla skládá i z obhajoby bakalářské práce. Úspěšní absolventi získávají titul „bakalář“ (zkráceně Bc.). Magisterské studium je ukončeno též státní závěrečnou zkouškou s obhajobou diplomové práce. Absolventi nejčastěji získávají titul „inženýr“ (zkráceně Ing.) a „magistr“ (zkráceně Mgr.). Na doktorském programu se vysokoškolské vzdělávání ukončuje státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce s cílem získat titul „doktor“ (zkráceně Ph.D.) (Vláda ČR, 2024b).

Pokud student neplánuje pokračovat ve studiu na vysoké škole dlouhodobě, může zvolit alternativu s kratší dobou studia a důrazem na dovednosti v podobě **vyšší odborné školy** rozšiřuje a prohlubuje znalosti či dovednosti, které student získal během středoškolského

vzdělávání a zároveň poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon kvalifikovaných profesních činností. Studium trvá tři roky (u zdravotnických oborů 3,5 roku) a zahrnuje odbornou praxi. Programy akredituje MŠMT na základě posudku Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání. Absolvent získá diplom, vysvědčení o absolutoriu a titul diplomovaný specialista (DiS). Tento stupeň vzdělání neumožňuje přímý nástup do magisterského studia, ale některé vysoké školy uznávají absolvované předměty a umožňují zkrácené bakalářské studium (Vláda ČR, 2024b).

Následující obrázek č. 2 znázorňuje podrobné schéma vzdělávací soustavy v ČR, rozdělenou podle věkových kategorií a jednotlivých stupňů vzdělávání. Schéma pro lepší pochopení a vizualizaci zároveň vyznačuje i klíčové momenty v daném systému.

Obrázek č. 2 - Vzdělávací systém v ČR

Zdroj: Do školy společně (2024)

3.3 Regionální školství

Obsah školského zákona přesně vymezuje jeho předmět a zároveň specifikuje, co lze rozumět pod pojmem regionální školství a jaké oblasti zahrnuje. Regionální školství se vztahuje na předškolní, základní, střední a vyšší odborné vzdělávání, a i na některé další formy vzdělávání poskytované ve školách a školských zařízeních. Zákon specifikuje práva a povinnosti fyzických i právnických osob v oblasti vzdělávání a určuje působnost orgánů státní správy a samosprávy ve školství. Jak z definice vyplývá, regionální školství zahrnuje všechny stupně vzdělávání před terciární úrovní v určitém regionu. Vzhledem k decentralizovanému modelu řízení školství je správa regionálního školství rozdělena mezi více úrovní státní správy a samosprávy (Vzdělávací politika, 2015).

Školství v ČR funguje na již zmíněném principu decentralizace, která zajišťuje jednotlivým úrovním řízení i samotným školám značnou míru autonomie. Systém státní správy regionálního školství, tedy všech škol kromě vysokých, je dle Eurydice (2024d), rozdělen do několika úrovní:

- na celostátní úrovni odpovídá za správu MŠMT, případně další ústřední orgány či Česká školní inspekce,
- na regionální úrovni zajišťují výkon státní správy krajské úřady,
- na místní úrovni mají odpovědnost za školství obecní úřady či obecní úřady s rozšířenou působností,
- na úrovni institucí pak jednotlivý ředitelé škol a školských zařízení.

Správu a řízení na **centrální úrovni** provádí MŠMT v souladu se školským zákonem a zákonem o vysokých školách. Je odpovědné za formulování státní vzdělávací politiky a strategického rozvoje vzdělávací soustavy. Zajišťuje také podmínky pro realizaci vzdělávání, jeho financování a pracovněprávní otázky v této oblasti. Do působnosti MŠMT dále spadá věda, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce. Zabývá se také volnočasovými aktivitami dětí a mládeže, podporou nadaných jedinců a oblastí tělesné výchovy a sportu. Dále odpovídá za uplatňování státní finanční politiky ve školství, přičemž finanční nástroje hrají klíčovou roli v řízení celého resortu, zejména s ohledem na vysokou decentralizaci správy a značnou autonomii jednotlivých vzdělávacích institucí. Jeho působnost v oblasti regionálního školství, vymezuje nejen školský zákon, ale i zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, popřípadě další zákony. Samotné MŠMT zřizuje příspěvkové organizace, případně veřejné výzkumné instituce, a to například Národní pedagogický institut ČR či Dům zahraniční spolupráce. Další organizace s celostátní působností v oblasti vzdělávání

jsou buď přímo zřízeny zákonem, nebo vznikají na jeho základě. Patří mezi ně například Česká školní inspekce, Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání nebo Národní akreditační úřad pro vysoké školství (Eurydice, 2024d).

Kromě správy školství na celostátní úrovni hraje důležitou roli také regionální úroveň řízení, která je zajišťována krajskými úřady a samosprávami. Správu školství na **regionální úrovni** zajišťují především krajská zastupitelstva, rady a krajské úřady. Tyto instituce hrají klíčovou roli v řízení regionálního školství, které zahrnuje mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy i školská zařízení. V samostatné působnosti kraje je jeho hlavní role dle Eurydice (2024d) „zajistit podmínky pro uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, pro vzdělávání dětí zdravotně postižených a zdravotně znevýhodněných, pro jazykové, základní umělecké a zájmové vzdělávání a částečně pro výkon ústavní výchovy.“ Kraj zřizuje střední a vyšší odborné školy, speciální a zdravotnické školy, školská zařízení pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, dětské domovy, jazykové a umělecké školy, a zařízení pro zájmové vzdělávání, ubytování a stravování žáků. Krajský úřad hraje klíčovou roli ve financování přímých nákladů na vzdělávání a školské služby, zejména tím, že stanovuje krajské normativy pro vyšší odborné a základní umělecké školy. Mateřské, základní a střední školy, konzervatoře a školní družiny jsou financovány přímo MŠMT, které rozepisuje finanční prostředky a následně je prostřednictvím krajského úřadu převádí na účty škol. Krajský úřad může tuto částku v omezené míře navýšit ze stanovené finanční rezervy. Naopak provozní a investiční výdaje jsou hrazeny zřizovatelem v rámci jeho samostatné působnosti. U středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol tuto odpovědnost obvykle nese právě kraj.

Financování regionálního školství na **místní úrovni** zajišťuje státní rozpočet spolu s rozpočty územních samosprávných celků, tedy obcí a krajů, které jsou zřizovateli příslušných škol. Výdaje v regionálním školství lze rozdělit na investiční a neinvestiční, které se skládají z výdajů na provoz a přímých nákladů na vzdělávání. Provozní výdaje škol pokrývá zřizovatel, kterého lze, rozdělit do několika kategorií (Eurydice, 2024b):

- veřejné školy – zřizovány územními samosprávnými celky,
- státní školy – spadají pod MŠMT,
- církevní školy – spravují registrované církve či náboženské společnosti,
- soukromé školy provozují soukromoprávní subjekty.

Veřejné školy a školská zařízení, zřizované obcemi a kraji, čerpají provozní prostředky z rozpočtu svého zřizovatele, tedy z rozpočtu obce, svazku obcí nebo kraje. Hlavním zdrojem

financování jsou sdílené daně, které stát přerozděluje mezi územní samosprávné celky. Výši těchto příjmů ovlivňuje například počet dětí v mateřských školách a žáků základních škol v dané obci, což se promítá do rozdělování sdílených daní. Provozní náklady státních, církevních a soukromých škol jsou částečně hrazeny ze státních dotací a dalších zdrojů, jako je školné, dary či jiné příspěvky. Přímé náklady na vzdělávání zahrnují především mzdy, platy, související odvody na sociální a zdravotní pojištění či odměny pro členy a předsedy zkušebních komisí při závěrečných a maturitních zkouškách. Dále do této kategorie spadají náklady na učební pomůcky, školní potřeby a učebnice, pokud jsou poskytovány školou žákům zdarma. Součástí těchto výdajů je i podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a financování aktivit zaměřených na rozvoj škol a zvyšování kvality výuky. Tyto výdaje jsou plně pokryty státním rozpočtem (Kraj Vysočina, 2024; Eurydice, 2024b).

Vedle mateřských škol jsou však financovány i další formy předškolní péče, například dětské skupiny, které nabízejí alternativu k tradičnímu předškolnímu vzdělávání. Financování dětských skupin probíhá z několika hlavních zdrojů. Státní rozpočet poskytuje příspěvek na provoz prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí, přičemž od roku 2024 funguje nový systém financování formou příspěvku na dítě. Evropské fondy, zejména prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost, pomáhaly financovat rozvoj a provoz dětských skupin, zejména v minulých letech. Dalším zdrojem financování jsou příspěvky od rodičů, kteří platí školné, jehož výše se liší podle konkrétního poskytovatele. Některé dětské skupiny jsou financovány také zaměstnavateli, kteří je zřizují pro děti svých zaměstnanců, nebo samotnými obcemi či kraji. Vnější kontrolu dětských skupin zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, které dohlíží na standardy kvality péče a financování. Kontrolu plnění zákonných požadavků má na starost Státní úřad inspekce práce a hygienické podmínky posuzuje krajská hygienická stanice. Vnitřní hodnocení sice není povinné, ale jeho provádění je doporučeno v metodickém předpisu (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024a; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024b; Eurydice, 2024f).

Zatímco regionální školství je řízeno převážně na základě územní samosprávy, vysoké školy fungují na odlišném principu. U vysokých škol je řízení založeno na principu autonomie, avšak určité kontrolní a regulační pravomoci mají i zde státní instituce. Veřejné vysoké školy řídí MŠMT na celostátní úrovni, zajišťuje jeho financování a legislativní rámec. Pokud by vysoká škola byla státního typu, je vedle MŠMT jejím zřizovatelem také příslušné ministerstvo, například Ministerstvo vnitra (Policejní akademie) nebo Ministerstvo obrany (Univerzita obrany). Tyto školy podléhají specifickým pravidlům a mají odlišný režim řízení oproti

veřejným a soukromým vysokým školám. Další instituce je Národní akreditační úřad, který dohlíží na kvalitu vzdělávání a schvaluje akreditace studijních programů. Samotné vysoké školy mají vlastní řídicí strukturu, v jejímž čele stojí rektor, akademický senát a další akademické orgány (Eurydice, 2024e).

Na rozdíl od vysokého školství, které se řídí principem autonomie, regionální školství podléhá jasně definovaným strukturám řízení a jeho vývoj lze sledovat i prostřednictvím statistických údajů. Následující dvě tabulky č.4 a č.5 znázorňují počet školských zařízení a odpovídající počet žáků či studentů v regionálním školství za období 2023/2024. Jedná se o nejnovější dostupná data vydaná MŠMT, která poskytují aktuální přehled o stavu školství v ČR.

Tabulka č.4 zobrazuje počet školských zařízení v jednotlivých vzdělávacích kategoriích v regionálním školství ve školním roce 2021/2022, rozdělené do typu školy a zřizovatel. Nejvíce zařízení tvoří mateřské školy, kterých je celkem 5 398, následované základními školami v počtu 4 276, středními školami a gymnázií. V menší míře jsou zastoupeny konzervatoře a vyšší odborné školy. Největším zřizovatelem v rámci regionálního školství jsou obce, které provozují 4 796 mateřských škol a 3 628 základních škol, což tvoří výraznou většinu těchto zařízení v ČR. Kraje pak dominují zejména v oblasti středního a vyššího odborného vzdělávání. Soukromý (privátní) sektor je významně zastoupen především u středních škol, gymnázií a VOŠ. Také církevní školy hrají roli v regionálním školství, například provozují 52 mateřských škol, 49 základních škol, 45 středních škol, 20 gymnázií a 9 vyšších odborných škol. V tabulce figuruje také kategorie „jiný resort“, pod kterou spadají školy zřizované jinými ministerstvy než MŠMT – například Ministerstvem vnitra, Ministerstvem obrany nebo Ministerstvem spravedlnosti, typicky jde o školy zajišťující vzdělávání vázané na specifické profese. Celkově tabulka č.4 přehledně ukazuje, jak se různí zřizovatelé podílejí na zajištění vzdělávání v jednotlivých stupních regionálního školství.

Tabulka č. 4 - Zastoupení škol. zařízení v regionálním školství v období 2023/2024

Školské zařízení	Mateřské	Základní	Střední	Gymnázia	Konzervatoře	VOŠ	
Celkem	5 398	4 276	1 304	380	18	151	
v tom	MŠMT	7	46	29	0	1	0
	obec	4 796	3 628	31	11	0	0
	kraj	84	243	890	268	12	97
	jiný resort	1	0	5	0	0	4
	privátní sektor	458	310	304	81	3	41
	církev	52	49	45	20	2	9

Zdroj: vlastní zpracování dle (MŠMT, 2024a)

Tabulka č.5 ukazuje počet žáků a studentů v jednotlivých vzdělávacích úrovních regionálního školství v ČR pro školní rok 2023/2024, rozdělené také podle typu školy a zřizovatele. Nejvíce žáků navštěvuje základní školy – celkem 1 000 346, z nichž většinu zřizují obce. Následují děti v mateřských školách, kterých je přes 360 tisíc, a žáci středních škol, jichž je téměř půl milionu. V gymnáziích studuje přes 130 tisíc žáků a v konzervatořích nebo vyšších odborných školách několik tisíc studentů. Významný podíl žáků navštěvuje také školy zřizované soukromým nebo církevním sektorem, zejména na úrovni středních a vyšších odborných škol. Kromě toho se část žáků vzdělává ve školách zřízených jinými resorty.

Tabulka č. 5 - Zastoupení žáků/studentů v regionálním školství v období 2023/2024

Školské zařízení		Mateřské	Základní	Střední	Gymnázia	Konzervatoře	VOŠ
Celkem		364 491	1 000 346	484 758	138 483	3 812	21 676
v tom	MŠMT	166	1 628	1 201	0	86	0
	obec	344 401	943 777	4 557	2 127	0	0
	kraj	2 682	19 750	390 082	113 147	2 927	12 330
	jiný resort	37	0	2 083	0	0	678
	privátní sektor	15 106	27 448	75 423	15 748	561	7 102
	církev	2 099	7 743	11 412	7 461	238	1 566

Zdroj: vlastní zpracování dle (MŠMT, 2024)

3.4 Kapacity vzdělávacích organizací

Kapacita školského zařízení představuje nejvyšší možný počet žáků, který lze přijmout při dodržení všech platných legislativních požadavků. Vyjadřuje maximální počet dětí, žáků nebo studentů, kterým může být poskytováno vzdělávání nebo školské služby. Kapacita musí být dodržována tak, aby bylo zajištěno bezpečné a kvalitní vzdělávání a nebylo ohroženo zdraví žáků a zaměstnanců školy. Tento údaj je stanoven v rozhodnutí MŠMT o zařazení či aktualizaci školy v Rejstříku škol a školských zařízení. Číslo uvedené v tomto rozhodnutí je závazné a jeho dodržení spadá do odpovědnosti ředitele školy (MŠMT, 2000; EDUin, 2023).

Proces určování kapacity se liší pro mateřské školy a základní školy. Kapacity mateřských škol se řídí především školským zákonem a vyhláškou č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání. Školský zákon neobsahuje konkrétní paragraf, který by přímo určoval kapacity škol nebo školských zařízení. Jejich stanovení však souvisí s procesem zařazení školy do Rejstříku škol a školských zařízení, který upravuje § 143 a § 144 tohoto zákona. Každá škola nebo školské zařízení má v Rejstříku škol a školských zařízení stanovený nejvyšší povolený počet dětí, žáků a studentů, který nesmí být překročen. Tento údaj zahrnuje i odloučená pracoviště, lůžka, stravované osoby, třídy nebo jiné obdobné jednotky.

Minimální a maximální počet žáků v mateřských školách je stanoven legislativně. Tuto úpravu specifikuje vyhláška č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání, která uvádí, že „*mateřská škola má nejméně 15 dětí, jde-li o mateřskou školu s 1 třídou, 12,5 dětí v průměru ve třídě, jde-li o mateřskou školu se 2 třídami, 16,33 dětí v průměru ve třídě, jde-li o mateřskou školu se 3 třídami, a 18 dětí v průměru ve třídě, jde-li o mateřskou školu se 4 a více třídami. Je-li v obci pouze 1 mateřská škola, má nejméně 13 dětí, jde-li o mateřskou školu s 1 třídou, 12,5 dětí v průměru ve třídě, jde-li o mateřskou školu se 2 třídami, a 16 dětí v průměru ve třídě, jde-li o mateřskou školu se 3 a více třídami.*“ Maximální kapacita třídy v mateřské škole je vyhláškou stanovena na 24 dětí a odpovědnost za její dodržování nese ředitel školy. Po schválení výjimky zřizovatelem MŠ se může počet dětí ve třídě zvýšit až o čtyři. To znamená, že ve třídě může být až 28 dětí. Zvýšení počtu dětí je však podmíněno tím, že nesmí dojít ke snížení kvality vzdělávací činnosti a musí být zajištěny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Možnosti výjimečného překročení kapacity zařízení upravuje školský zákon, konkrétně § 34. K překročení kapacity může dojít výjimečně ve dvou případech (Předškolní poradna, 2022):

- Sdílení jednoho místa dvěma dětmi, které docházejí do mateřské školy v různých dnech či časech (např. jedno dítě navštěvuje zařízení v první polovině týdne, druhé ve druhé polovině týdne), čímž není v jeden okamžik kapacita překročena,
- prázdninový provoz, kdy může ředitel školy během července a srpna dočasně přijmout děti z jiné mateřské školy, která je během tohoto období uzavřena. Přitom však musí být stále dodržen nejvyšší možný počet přítomných dětí v jeden okamžik.

V případě, že je ve třídě mateřské školy zařazeno dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, dle vyhlášky o předškolním vzdělávání, dochází ke snížení maximálního počtu dětí ve třídě. Pokud má dítě přiznáno podpůrné opatření čtvrtého nebo pátého stupně, snižuje se maximální počet dětí ve třídě o dvě děti za každé takové dítě. Stejně snížení platí také pro děti s třetím stupněm podpory z důvodu mentálního postižení. V ostatních případech podpůrného opatření třetího stupně (bez mentálního postižení) se kapacita třídy snižuje o jedno dítě za každé takové dítě. Celkově lze tímto způsobem snížit počet dětí ve třídě nejvýše o pět. Podobné pravidlo platí i pro děti mladší tří let. Za každé dítě mladší 3 let se maximální počet dětí ve třídě snižuje o dvě děti, a to až do dovršení jeho třetího roku věku. Celkové snížení kapacity třídy z tohoto důvodu může být nejvýše o šest dětí. Snížení počtu dětí ve třídě nelze uplatnit souběžně z důvodu věku i z důvodu podpůrných opatření u téhož dítěte. Tato úprava se také neuplatňuje,

pokud by snížení bránilo plnění povinného předškolního vzdělávání nebo pokud dojde ke změně stupně podpůrného opatření v průběhu školního roku.

Vedle mateřských škol představují alternativní formu předškolní péče také dětské skupiny, jejichž kapacity se řídí odlišným právním rámcem. Kapacity dětských skupin jsou stanoveny zákonem o dětské skupině. Maximální počet dětí v jedné skupině zpravidla činí 24, avšak reálná kapacita se upravuje podle věkového složení skupiny – dítě mladší dvou let se započítává jako 1,5 dítěte. U dětí mladších jednoho roku platí přísnější hygienické a prostorové požadavky. Aktuálně platné provozní a hygienické podmínky dětských skupin se liší podle velikosti skupiny – zvláštní vyhláška platí pro zařízení s kapacitou do 12 dětí a jiná pro skupiny nad 12 dětí. Celková kapacita dětské skupiny je tedy výsledkem kombinace legislativních limitů, prostorových možností a věkového složení dětí, čímž se liší od standardního modelu mateřských škol.

Kapacity základních škol jsou určeny nejen školským zákonem, ale také vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky (dále jen „vyhláška o základním vzdělávání“). Tato legislativa stanovuje pravidla a normy, kterými se řídí počet žáků, které může škola přijmout. Kapacity jednotlivých škol jsou navíc veřejně dostupné v Rejstříku škol a školských zařízení, což zajišťuje transparentnost a umožňuje rodičům i dalším zájemcům získat přehled o možnostech jednotlivých škol. Kromě celkové kapacity školy se eviduje také maximální počet žáků v jednotlivých oborech vzdělání a formách studia. Celkový součet těchto kapacit může být vyšší než celková kapacita školy, avšak při poskytování vzdělávání nesmí být překročena ani celková kapacita školy, ani kapacita jednotlivých oborů. Školy a školská zařízení jsou povinna dodržovat schválené kapacity a nesmí přijímat více žáků, než je uvedeno v rozhodnutí o zápisu do Rejstříku škol a školských zařízení. MŠMT zároveň stanoví vyhláškou, u kterých typů školských zařízení se nejvyšší povolený počet dětí, žáků a studentů neuvádí.

Kapacity středních škol jsou, stejně jako u ostatních typů škol, určeny rozhodnutím MŠMT o zařazení školy do Rejstříku škol a školských zařízení. V souladu s § 144 školského zákona je v zde uveden jak celkový nejvyšší povolený počet žáků, tak počet žáků v jednotlivých oborech a formách vzdělávání. Tyto údaje jsou závazné a při poskytování vzdělávání nesmí být překročeny. Ředitel školy má každoročně možnost určit počet přijímaných žáků do jednotlivých oborů v rámci těchto limitů. Podrobnosti o podmínkách středního vzdělávání dále upravuje vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři. Skutečná

naplněnost škol však závisí na řadě faktorů, jako je demografický vývoj, atraktivita oboru, dostupnost učebních a odborných prostor, nebo míra předčasného ukončení studia.

Dle vyhlášky č. 160/2024 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a dětských skupin, musí školská zařízení splňovat základní hygienické normy, jako jsou požadavky na větrání, osvětlení, mikroklima či sociální zařízení. Krajská hygienická stanice v tomto procesu nevydává rozhodnutí o kapacitě, ale poskytuje stanovisko k hygienické a prostorové vhodnosti provozu, které následně slouží jako jeden z podkladů pro rozhodnutí správního orgánu o zařazení nebo změně údajů ve školském rejstříku. Kapacita školského zařízení tedy nevzniká rozhodnutím hygieny, ale na základě rozhodnutí příslušného správního orgánu dle školského zákona, přičemž hygienické hledisko tvoří důležitou součást celkového posouzení podmínek. Zároveň platí, že oproti dřívější úpravě již nejsou stanoveny konkrétní minimální plošné normy na dítě či žáka, které výrazně omezovaly kapacitu zařízení. Vyhláška č. 160/2024 Sb. tyto konkrétní limity zrušila a nahradila je obecnějšími pravidly, čímž poskytuje školám a jejich zřizovatelům větší flexibilitu při určování kapacity. Tento přístup umožňuje individuálnější posouzení provozních podmínek každého zařízení s ohledem na jeho dispoziční a provozní specifika (Kvic.cz, 2024).

4 Kapacity vzdělávací soustavy na území Železnohorského regionu

MAS Železnohorský region byla založena v roce 2005 jako přirozené vyústění spolupráce mezi jednotlivými mikroregiony, které v daném území fungovaly již od roku 2002 a to na základě partnerských či sousedských vazeb. Leží ve středu ČR, konkrétně v Pardubickém kraji, a zahrnuje části okresů Chrudim a Pardubice. Zahrnuje území šesti svazků, zasahuje do chráněné krajinné oblasti a Národního geoparku Železné hory a rozkládá se na ploše 510 km². MAS Železnohorský region územně zahrnuje 73 obcí, které společně tvoří jeho působnost. Region má přibližně 45 000 obyvatel (Železnohorský region, 2024c; Železnohorský region, 2024a).

V následující tabulce č. 6 jsou přehledně uvedeny jednotlivé svazky obcí spolu s obcemi, které do nich spadají. Tabulka znázorňuje rozdělení mikroregionů – Centrum Železných hor, Heřmanoměstecko, Podhůří Železných hor, Za Letištěm, Západně od Chrudimi a Železné hory v rámci území MAS Železnohorský region.

Tabulka č. 6 - Jednotlivé obce MAS Železnohorský region

Mikroregion	Obce
Centrum Železných hor	Bojanov, České Lhotice, Ctětín, Hodonín, Horní Bradlo, Krásné, Křižanovice, Libkov, Liboměřice, Licibořice, Lukavice, Nasavrky, Seč
Heřmanoměstecko	Heřmanův Městec, Hošťalovice, Jezbořice, Klešice, Kostelec u Heř. Městce, Načešice, Rozhovice, Svinčany, Úherčice, Vápenný Podol, Vyžice
Podhůří Železných hor	Bezděkov, Brloh, Bukovina u Přelouče, Choltice, Chrtníky, Holotín, Jankovice, Jedousov, Jeníkovice, Lipoltice, Litošice, Mokošín, Poběžovice u Přelouče, Přelouč, Sovolusky, Stojice, Svojsice, Turkovice, Urbanice, Valy, Veselí
Za Letištěm	Barchov, Čepí, Dřenice, Dubany, Mikulovice, Ostřešany, Srnojedy, Staré Jesenčany, Třebosice
Západně od Chrudimi	Bylany, Lány, Třebřichy, Sobětuchy, Stolany, Rabštejská Lhota, Mladoňovice, Morašice
Železné hory	Běstvína, Bousov, Biskupice, Kněžice, Lipovec, Míčov-Sušice, Podhořany, Prachovice, Ronov nad Doubravou, Třemošnice, Žlebské Chvalovice

Zdroj: vlastní zpracování dle (Železnohorský region, 2024a)

Pro lepší přehlednost znázorňuje následující obrázek č. 3 územní rozložení jednotlivých obcí a jejich začlenění do příslušných svazků obcí v rámci MAS Železnohorský region. Obrázek doplňuje informace z tabulky a umožňuje vizuální porovnání rozmístění obcí v regionu.

Obrázek č. 3 - Mapa území MAS Železnohorský region

Zdroj: Železnohorský region (2024a)

Železnohorský region funguje na principu výměny informací a zkušeností mezi členy a partnery. MAS Železnohorský region působí na území 73 obcí, avšak jeho členskou základnu tvoří 64 členů. Tento rozdíl vyplývá z toho, že členy MAS nejsou pouze jednotlivé obce, ale také mikroregiony, podnikatelé, neziskové organizace a další subjekty. Konkrétně MAS sdružuje 6 mikroregionů, 1 obec, 1 školu, 28 podnikatelů a 28 neziskových organizací. Například mikroregion Za Letištěm zahrnuje více obcí, ale jako člen MAS vystupuje jako jeden subjekt. Z tohoto důvodu je počet obcí v územní působnosti vyšší než počet členů MAS. Veřejný sektor v rámci MAS reprezentují především mikroregiony složené z obcí, neziskový sektor tvoří zejména zájmové organizace, které se zaměřují na občanskou vybavenost, volnočasové aktivity a rozvoj cestovního ruchu. Soukromý sektor zastupují především

zemědělci, živnostníci a regionální výrobci, kteří působí přímo na území MAS. MAS realizuje projekty a aktivity metodou LEADER, která je založena na spolupráci všech složek venkovského regionu. Tato metoda využívá komunitní plánování, tedy tvorbu a realizaci projektů za aktivního zapojení zástupců všech subjektů i obyvatel regionu. Dále MAS komunikuje a spolupracuje s dalšími subjekty či ostatními MAS napříč celou ČR a navazuje partnerství i s významnými institucemi, včetně Univerzity Pardubice. Region dotačně podporuje své členy v jejich specifických aktivitách na základě realizace Strategie komunitního rozvoje. Provádí vlastní aktivity zaměřené na zvyšování kvality a efektivní využití místních zdrojů. Zapojuje se do projektů spolupráce na regionální i mezinárodní úrovni a následně je prezentuje jako součást fungujícího celku (Železnohorský region, 2024c).

Organizační struktura MAS Železnohorský region je založena na principech Standardizace Místních akčních skupin, která určuje jeho fungování a rozhodovací procesy. Do rozhodovací struktury, dle Železnohorského regionu (2024b), spadá:

- Valná hromada – nejvyšší rozhodovací orgán, volí představenstvo, zadává zpracování programového záměru, schvaluje strategii MAS a výběr projektů.
- Představenstvo – Programový výbor – stanovuje výběrová kritéria, konzultuje výběr projektů a schvaluje seznam vybraných projektů.
- Výběrová komise – hodnotí a vybírá projekty, předkládá je ke schválení Programovému výboru a Valné hromadě.
- Kontrolní výbor – dohlíží na hospodaření a administrativní procesy MAS.
- Komise pro cestovní ruch – redakční rada – koordinuje propagaci MAS a vytváří jeho mediální obraz.

Výkonné orgány regionu jsou především hlavní manažer pro realizaci SCLLD, který jedná jménem statutárních orgánů, řídí přípravu či realizaci projektů a účetní, která spravuje finance, evidenci projektů, kontrolní záznamy a čerpání dotací. Součástí organizační struktury jsou také tematické pracovní skupiny SCLLD, které se zaměřují na klíčové oblasti rozvoje regionu. Tyto skupiny sdružují odborníky i zástupce veřejného, soukromého a neziskového sektoru a podílejí se na plánování strategií, přípravě projektů a rozvoji konkrétních oblastí, jako je životní prostředí, podnikání na venkově, cestovní ruch, infrastruktura obcí a komunitní život (Železnohorský region, 2024b).

4.1 Metodika analýzy

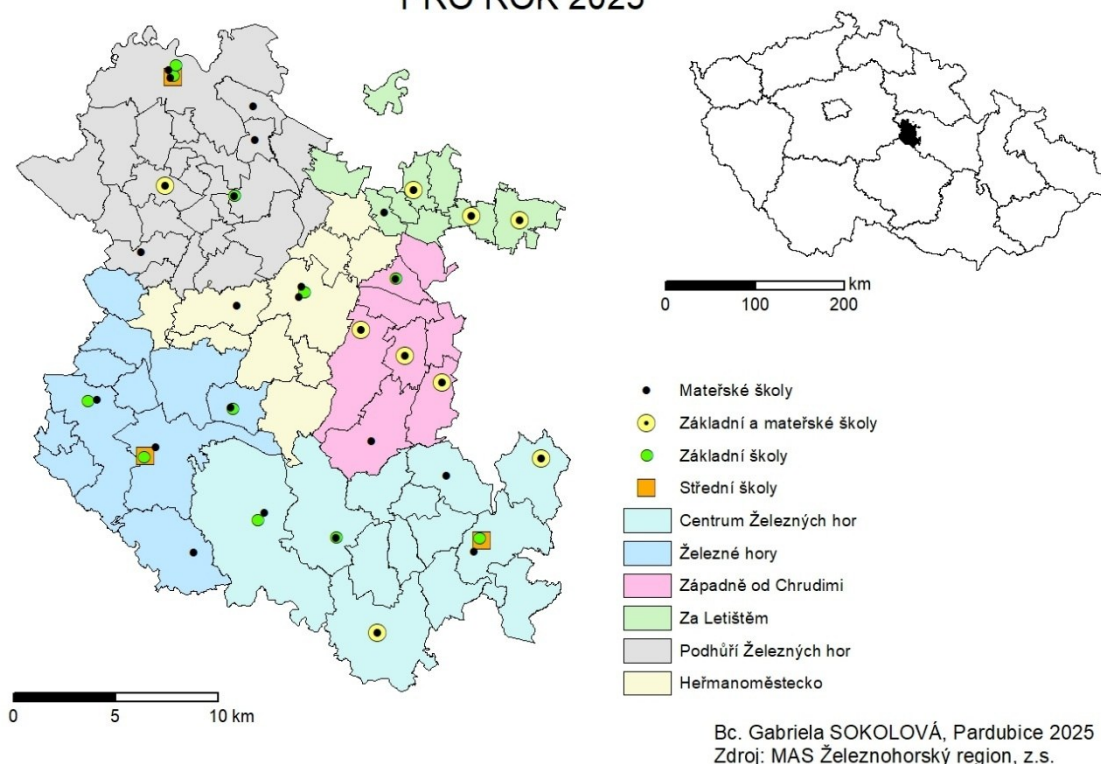
V rámci analytické části je posuzována situace v oblasti kapacit vzdělávacích organizací na území MAS Železnohorský region, přičemž hlavní pozornost je zaměřena zejména na mateřské a základní školy. Cílem této analýzy je zhodnotit, zda jsou současné kapacity těchto zařízení dostatečné s ohledem na aktuální počet dětí, které je navštěvují, a také s přihlédnutím k demografickému vývoji v daném území. Součástí hodnocení je porovnání oficiálně schválených kapacit uvedených v Rejstříku škol a školských zařízení s reálným počtem zapsaných dětí a žáků. Tento přístup umožňuje lépe porozumět skutečnému stavu vzdělávací infrastruktury, identifikovat případné nerovnoměrnosti v dostupnosti vzdělávání a může sloužit jako podklad pro další rozhodování v oblasti plánování školských služeb na úrovni obcí či MAS.

4.1.1 Vymezení vzdělávací soustavy

Celkem na území MAS Železnohorský region působí 58 organizací, které se podílejí na zajištění předškolního a základního vzdělávání a dalších forem výchovy a vzdělávání. Z celkového počtu 58 vzdělávacích organizací působících na celém vybraném území tvoří největší podíl zařízení poskytující předškolní a primární vzdělávání. Konkrétně se jedná o 20 samostatných mateřských škol – předškolní vzdělávání, a 14 základních škol – primární a nižší sekundární vzdělávání, z nichž jedna je se speciálním zaměřením a dvě jsou školy s rozšířenou výukou v oblasti uměleckého vzdělávání. Dále se na území nachází 9 zařízení kombinujících základní a mateřskou školu, které zajišťují vzdělávání na úrovni předškolní i primární. V oblasti sekundárního vzdělávání působí na daném území 3 střední školy. Nabídku volnočasových a neformálních vzdělávacích aktivit doplňují 2 domy dětí a mládeže. Součástí vzdělávací infrastruktury je také 8 dětských skupin, které zajišťují péči a předškolní výchovu pro nejmladší děti v systému rané péče.

Obrázek č. 4 zachycuje prostorové rozmístění školských zařízení na území MAS Železnohorský region. V obrázku č. 4 jsou lokalizovány jednotlivé vzdělávací instituce zastupující formální vzdělávání, přesněji mateřské, základní a střední školy. Zobrazení adresních bodů umožňuje přesné určení polohy každé instituce a poskytuje ucelený přehled o jejich rozmístění v rámci regionu. Tato vizualizace vychází z tabulky uvedené v příloze č.1, kde je k dispozici kompletní seznam školských zařízení včetně jejich adres. Vizualizace jednotlivých škol slouží jako klíčový podklad pro analýzu dostupnosti a kapacit a zároveň poskytuje vizuálně přehledný obraz o struktuře regionálního školství a usnadňuje další interpretaci dat.

FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V MAS ŽELEZNOHORSKÝ REGION PRO ROK 2025

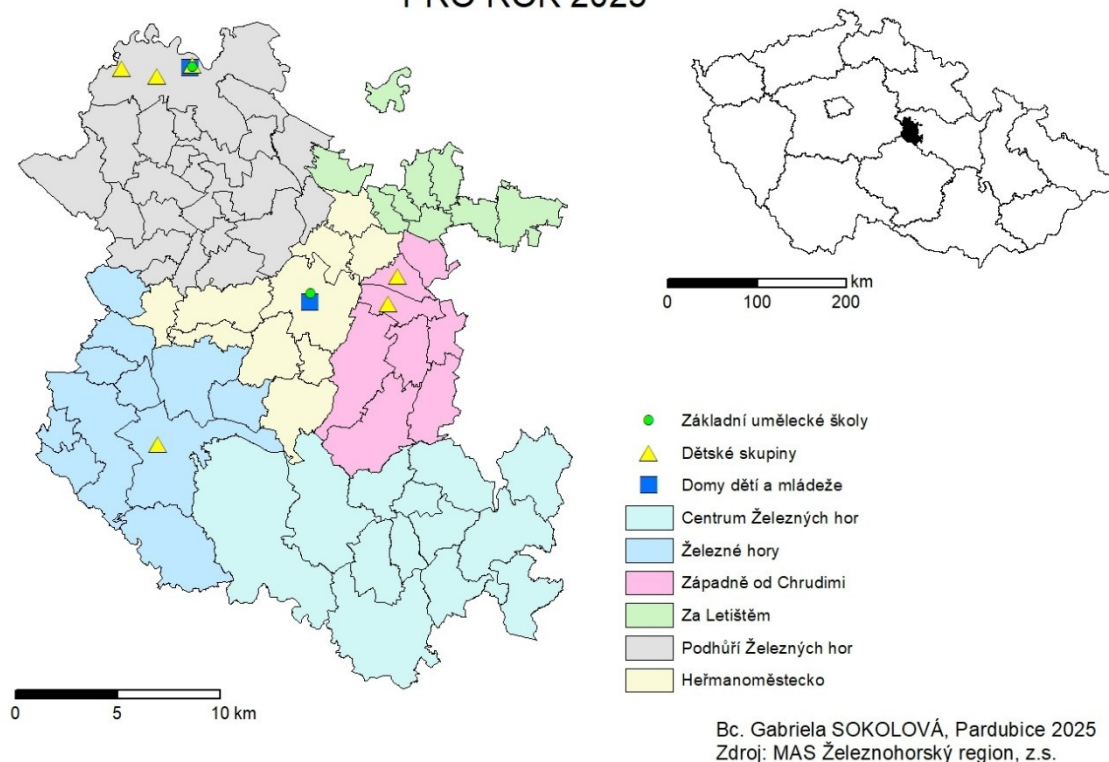

Obrázek č. 4 - Rozmístění organizací formálního vzdělávání na území

Zdroj: vlastní zpracování

Na rozdíl od předchozí vizualizace, obrázek č. 5 zobrazuje prostorové rozmístění zařízení, která nejsou součástí povinné školní docházky, ale významně doplňují vzdělávací a volnočasovou infrastrukturu na území MAS Železnohorský region. Vizualizace zahrnuje základní umělecké školy, domy dětí a mládeže a dětské skupiny. Základní umělecké školy, ačkoliv patří do formálního vzdělávacího systému, poskytují specializované vzdělávání v oblasti hudby, výtvarného umění, tance či dramatiky a významně přispívají k rozvoji kulturního a tvůrčího potenciálu dětí. Proto pro lepší přehlednost jsou zařazené do neformálního zobrazení na území. Domy dětí a mládeže, jsou zařízení pro neformální zájmové vzdělávání a nabízejí široké spektrum aktivit, kroužků, táborů a programů, které podporují smysluplné trávení volného času. Dětské skupiny pak slouží jako flexibilní alternativa k mateřským školám a rozšiřují dostupnost služeb péče o děti v předškolním věku. Vizualizace umožňuje zachytit polohu těchto zařízení v regionu a napomáhá při analýze dostupnosti a rovnoměrného rozmístění neformální a doplňkové vzdělávací infrastruktury. Všechny instituce jsou v mapě lokalizovány na základě adres uvedených v příloze č.1.

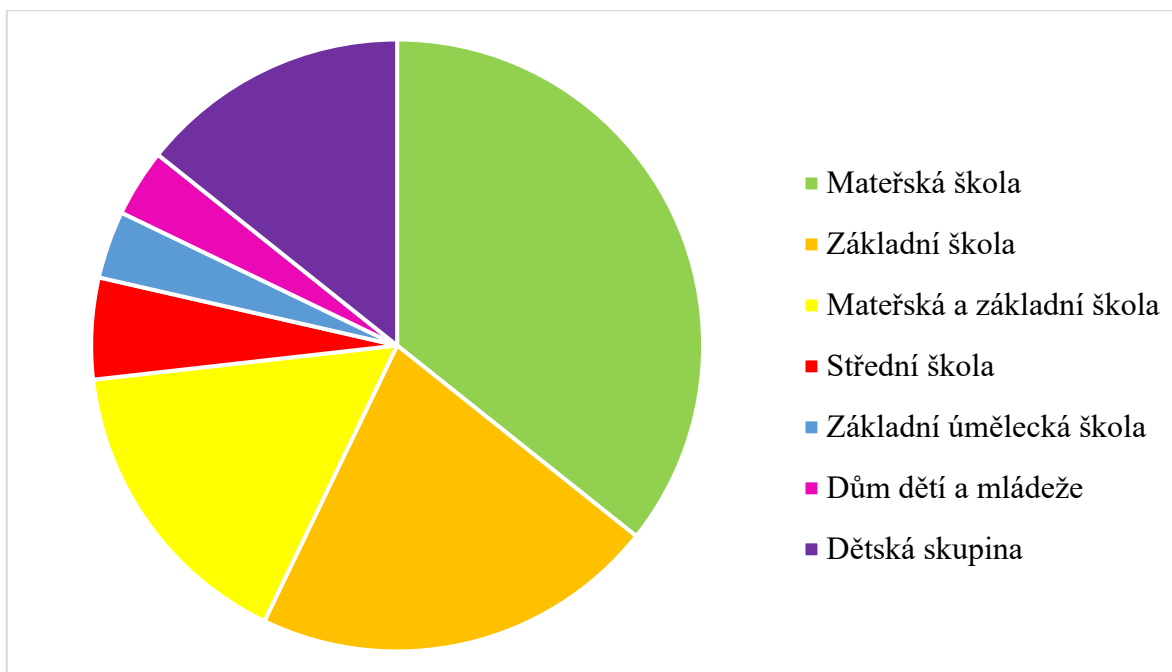
NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V MAS ŽELEZNOHORSKÝ REGION PRO ROK 2025

Obrázek č. 5 - Rozmístění organizací neformálního vzdělávání na území

Zdroj: vlastní zpracování

Pro lepší přehlednost a srozumitelnost je níže uvedena grafická vizualizace zastoupení všech jednotlivých typů vzdělávacích organizací v území MAS Železnohorský region. Obrázek č. 6 znázorňuje podíl jednotlivých zařízení dle úrovně vzdělávání a jejich funkce ve vzdělávacím systému regionu. Dominantní postavení zde zaujímají mateřské a základní školy, které tvoří základní pilíře formálního vzdělávání a zároveň pokrývají největší část územní dostupnosti pro většinu obyvatel. Výrazné zastoupení mají také zařízení kombinující předškolní a primární vzdělávání, která jsou typická pro menší obce, a představují důležitý prvek i v řídkce osídlených oblastech. Střední školy, ačkoliv jsou v regionu zastoupeny v menším počtu, slouží jako klíčové vzdělávací uzly především pro větší města. Neformální vzdělávání doplňují domy dětí a mládeže a dětské skupiny.

Obrázek č. 6 - Vzdělávací organizace na území MAS Železnohorský region

Zdroj: vlastní zpracování na základě interních materiálů MAS Železnohorský region (2025)

4.1.2 Sběr a popis dat

Data pro analýzu kapacit mateřských a základních škol na území MAS Železnohorský region vycházela primárně z aktuálních informací poskytnutých přímo ředitelkami a řediteli jednotlivých vzdělávacích zařízení. Tyto údaje byly zjišťovány prostřednictvím e-mailové korespondence a telefonických rozhovorů a představují dostupný podklad pro zhodnocení skutečně využívaných kapacit škol. Dotazy směřovaly zejména na aktuální počet dětí, reálnou kapacitu s ohledem na provozní a prostorové možnosti, a dále na počet dětí mladších tří let a dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, jejichž přítomnost ve třídách má vliv na celkovou kapacitní dostupnost zařízení.

Skutečná kapacita se může lišit od oficiální kapacity uvedené v Rejstříku škol a školských zařízení, a to zejména v případech, kdy jsou některé kmenové třídy využity pro jiné účely – například přeměněny na odborné učebny (jazykové, počítačové, přírodovědné apod.). Takto upravené prostory pak nelze využívat pro běžnou výuku třídních kolektivů, což vede ke snížení celkového počtu žáků, které může škola reálně přijmout. Tento rozdíl zároveň reflektuje úsilí škol o modernizaci a zkvalitnění vzdělávacího procesu, přestože může znamenat omezení prostorové kapacity pro nové žáky.

Rejstříková kapacita škol uvedená v Rejstříku škol a školských zařízení MŠMT představuje administrativní maximum, které však často neodpovídá reálné situaci. V praxi školy zohledňují omezení personální, prostorová či organizační a často záměrně nenaplnují maximální kapacitu. Důvody mohou zahrnovat věkové složení tříd, přítomnost dětí se speciálními vzdělávacími potřebami nebo snahu zachovat kvalitu péče a vzdělávání (MŠMT, 2017).

Kapacity školských zařízení mohou být ve výjimečných případech navýšeny mimo standardní řízení. Příkladem je zákon č. 67/2022 Sb. o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, který v reakci na příchod dětí z Ukrajiny umožnil dočasné navýšení kapacit mateřských a základních škol bez nutnosti schválení hygienickou stanicí. Cílem bylo zajistit rychlý přístup k předškolnímu a základnímu vzdělávání pro děti uprchlíků.

Získaná data byla následně zpracována a systematicky uspořádána do tabulkového formátu v programu Microsoft Excel. Shromážděná data obsahují základní informace o kapacitách mateřských a základních škol působících na území MAS Železnohorský region. Pro každou vzdělávací instituci je uveden její název a oficiální maximální kapacita stanovená v Rejstříku škol a školských zařízení, která představuje nejvyšší možný počet dětí, jenž může být do zařízení přijat. Dále je zaznamenána také reálná kapacita školy, která vychází z aktuálních provozních a prostorových podmínek daného zařízení.

Součástí zjišťovaných údajů byl také aktuální počet dětí či žáků, kteří k datu 28. 3. 2025 navštěvují jednotlivé mateřské a základní školy. Pro komplexní a přesnější vyhodnocení kapacitní situace v mateřských školách bylo zároveň nutné zjistit, kolik z těchto dětí je ve věku do tří let a kolik z nich má přiznané speciální vzdělávací potřeby. Obě tyto skupiny totiž významně ovlivňují výpočet reálné kapacity mateřských škol dle platné legislativy. Děti mladší tří let snižují nejvyšší možný počet dětí ve třídě o dvě, a obdobně se kapacita snižuje i v případě dětí se speciálními vzdělávacími potřebami – v závislosti na stupni podpůrného opatření. Tyto úpravy pak umožňují stanovit objektivní pohled na skutečně využitelnou kapacitu zařízení.

Další ze sledovaných údajů představuje výsledný výpočet volné kapacity jednotlivých škol. Tento údaj vzniká jako rozdíl mezi kapacitou školy stanovenou na základě aktuálních provozních a prostorových podmínek a skutečným počtem dětí či žáků navštěvující vzdělávací zařízení. Při výpočtu kapacity u mateřských škol jsou zohledněny i faktory, které kapacitu

snižují – konkrétně přítomnost dvouletých dětí a dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Výsledná hodnota tak nabízí orientační informaci o tom, kolik dětí by bylo možné ještě přijmout, aniž by došlo k překročení reálných možností zařízení.

Součástí šetření bylo také zjištění orientačního počtu dětí předškolního věku, které v tomto školním roce opustí mateřské školy a nastoupí do základního vzdělávání. Je však důležité zdůraznit, že veškerá data uvedená v tabulce představují stav k datu 28. 3. 2025 a reflektují tehdejší aktuální situaci v jednotlivých mateřských či základních školách. Vzhledem k tomu, že docházka mateřských škol je dynamická a v průběhu roku dochází ke změnám, může se skutečný počet volných míst v jednotlivých zařízeních průběžně měnit. Ke změně kapacitní situace může dojít například v případě, kdy dítě mladší tří let dovrší věku tří let – v takovém případě se snižovací koeficient, který byl na jeho přítomnost aplikován, přestává uplatňovat a maximální možná kapacita třídy se automaticky navýší. Stejně tak může dojít k uvolnění místa například z důvodu přestěhování rodiny či ukončení docházky dítěte z jiného důvodu.

Mateřské školy navíc mohou přijímat nové děti i v průběhu školního roku, pokud to jejich aktuální provozní a prostorové možnosti dovolují. Vývoj naplněnosti je tedy proměnlivý a je třeba jej vždy posuzovat v konkrétním čase a s ohledem na aktuální složení dětí ve třídách. Tento aspekt je důležitý zejména při plánování přijímacího řízení nebo při úvahách o případném navyšování kapacit v rámci vzdělávací soustavy regionu.

Kvůli odlišné struktuře a organizaci školní docházky se v analýze základních škol sledují i jiné ukazatele než u mateřských škol. V rámci této části analýzy je proto zohledněn odhadovaný počet nových žáků, kteří by měli v roce 2025 zahájit povinnou školní docházku, a zároveň počet žáků, kteří dokončují 5. nebo 9. ročník. S ohledem na skutečnost, že řada menších základních škol na území MAS Železnohorský region poskytuje vzdělávání pouze do 5. ročníku, byl při analýze zohledněn i tento aspekt. V několika případech se však nepodařilo získat údaje o skutečné provozní kapacitě a naplněnosti školy, neboť školy tyto informace neposkytly či na zaslaný dotaz nereagovaly. Tyto školy jsou však v tabulce uvedeny, ale nebudou zahrnuty do následné analytické části práce. I přes tento fakt, tato kombinace dat poskytuje přehled o aktuální kapacitní situaci základních škol.

4.2 Mateřské školy

Pro zajištění konzistentního a přehledného zpracování dat včetně následné vizualizace jsou školská zařízení kombinující předškolní a primární vzdělávání prezentována výhradně pod

označením MŠ. V následující tabulce č. 7 jsou uvedeny jednotlivé informace o kapacitě MŠ na území MAS Železnohorský region. Jsou zde uvedeny nejen oficiálně schválené kapacity, ale také reálné údaje o naplněnosti a volných místech k datu sběru dat.

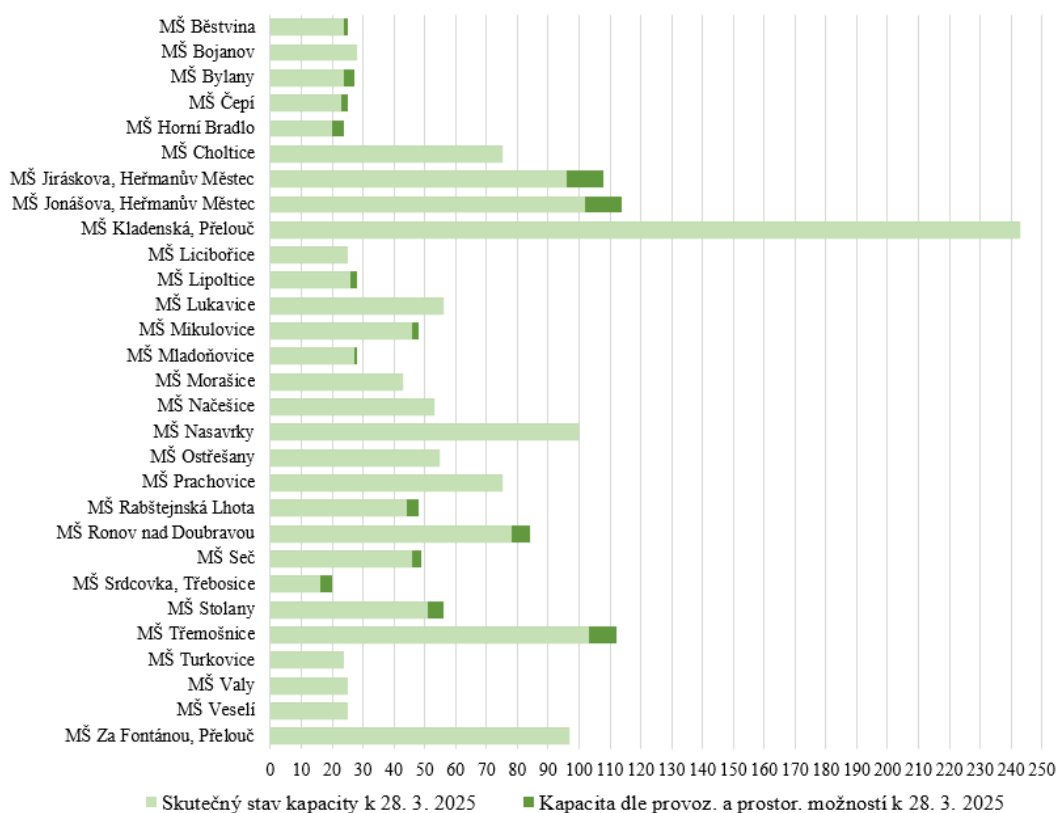
Tabulka č. 7 - Kapacity MŠ na vybraném území

Název MŠ	Rejstříková kapacita k 28.3.2025	Kapacita dle provoz. a prostor. možností k 28. 3. 2025	Skutečný stav naplněnosti k 28. 3. 2025	Volná kapacitní místa k 28. 3. 2025
MŠ Běstvína	25	25	24	1
MŠ Bojanov	30	28	28	0
MŠ Bylany	30	27	24	3
MŠ Čepí	28	25	23	2
MŠ Horní Bradlo	25	24	20	4
MŠ Choltice	75	75	75	0
MŠ Jiráskova, Heřmanův Městec	108	108	96	12
MŠ Jonášova, Heřmanův Městec	114	114	102	12
MŠ Kladenská, Přelouč	252	243	243	0
MŠ Licibořice	25	25	25	0
MŠ Lipoltice	28	28	26	2
MŠ Lukavice	56	56	56	0
MŠ Mikulovice	48	48	46	2
MŠ Mladoňovice	30	28	27	1
MŠ Morašice	44	43	43	0
MŠ Načešice	53	53	53	0
MŠ Nasavrky	100	100	100	0
MŠ Ostřešany	55	55	55	0
MŠ Prachovice	75	75	75	0
MŠ Rabštejská Lhota	50	48	44	4
MŠ Ronov nad Doubravou	85	84	78	6
MŠ Seč	60	49	46	3
MŠ Srdcovka, Třebosice	20	20	16	4
MŠ Stolany	56	56	51	5
MŠ Třemošnice	117	112	103	9
MŠ Turkovice	28	24	24	0
MŠ Valy	25	25	25	0
MŠ Veselí	25	25	25	0
MŠ Za Fontánou, Přelouč	97	97	97	0

Zdroj: vlastní zpracování

Z analýzy lze vyčíst, že naprostá většina mateřských škol vykazuje naplněnost blízkou se maximální provozní kapacitě. U několika mateřských škol v tabulce je uveden počet volných kapacitních míst rovný nule, například v MŠ Veselí či MŠ Licibořice. Společným jmenovatelem těchto zařízení je skutečnost, že se převážně jedná o menší mateřské školy v malotřídním uspořádání, které se nacházejí v menších obcích. Tyto školky často fungují v rámci jedné či dvou tříd a již při naplnění běžného počtu dětí dosahují své maximální kapacity. Taková situace může být důsledkem jak demografického vývoje, tak i omezené infrastruktury dané obce. Některé mateřské školy mají aktuálně volná místa, momentálně MŠ v Heřmanově Městci, ale vždy se jedná se pouze o jednotky dětí. Z provozní kapacity lze také vyčíst, že některé školy přijímají o něco méně dětí, než odpovídá jejich maximální rejstříkové kapacitě. To může souviset s omezeními v personálním nebo prostorovém zajištění.

Celkově lze konstatovat, že region vykazuje velmi vysokou úroveň naplněnosti mateřských škol. Počet volných míst je omezený a často nulový, což může v některých lokalitách znamenat problém s dostupností předškolního vzdělávání – zejména v případě populačního nárůstu nebo zájmu o umístění dvouletých dětí.

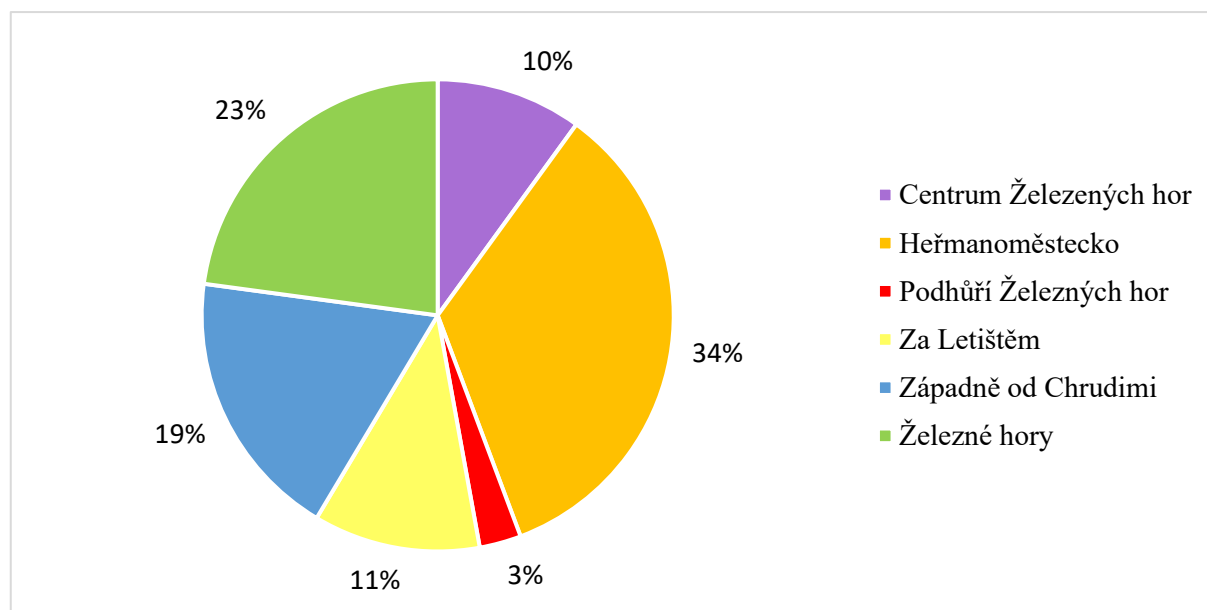

Obrázek č. 7 - Porovnání skutečného stavu naplněnosti MŠ na území

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek č.7 graficky znázorňuje srovnání aktuálního počtu dětí navštěvujících jednotlivé MŠ na území MAS Železnohorský region a kapacity těchto škol zohledňující jejich provozní a prostorové možnosti. Světle zelené sloupce představují skutečný počet dětí docházejících do konkrétní MŠ, tedy reálný stav naplněnosti těchto zařízení v daném okamžiku. Tmavě zelené sloupce pak znázorňují kapacitu dle provozních a prostorových možností, která již zohledňuje různé faktory ovlivňující maximální možný počet dětí. Obrázek č.7 přehledně ukazuje, ve kterých mateřských školách je kapacita zcela naplněna, případně kde zbývá určitá rezerva pro přijetí dalších dětí. V některých případech se skutečný počet docházejících dětí téměř rovná stanovené kapacitě, což signalizuje provoz na hranici možností školy. Tato vizualizace tak poskytuje užitečný přehled o aktuálním vytížení mateřských škol v regionu a může sloužit jako podklad pro další rozhodování zřizovatelů a plánování kapacit do budoucna.

V návaznosti na tato zjištění se práce dále zaměřuje na predikci vývoje počtu narozených dětí na území MAS Železnohorský region, která je uvedena v kapitole č. 5, a umožňuje odhadnout budoucí nároky na kapacity předškolního vzdělávání.

Obrázek č. 8 - Podíl volné kapacity MŠ dle mikroregionů

Zdroj: vlastní zpracování

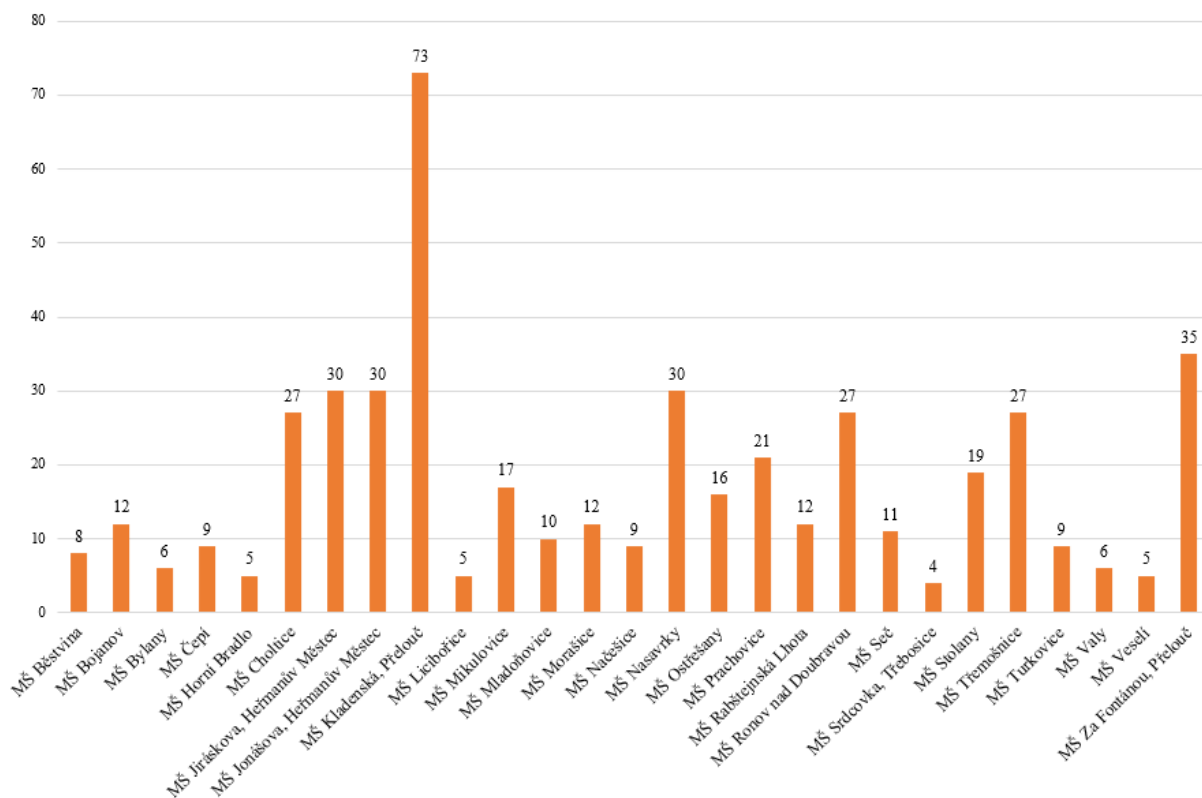
Obrázek č. 8 znázorňuje rozložení celkového počtu volných kapacitních míst v MŠ napříč jednotlivými mikroregiony MAS Železnohorský region k datu. Celkem je evidováno 70 volných míst, přičemž největší podíl těchto kapacit připadá na mikroregion Heřmanoměstecko - 34 %, následovaný mikroregionem Železné hory - 23 % a Západně od

Chrudimi - 19 %. Nejméně volných míst je aktuálně v Podhůří Železných hor - 3 %, kde je kapacita téměř zcela naplněna. Tento přehled napomáhá identifikovat území, kde je v systému MŠ ještě prostor pro případné přijetí dalších dětí, a zároveň ukazuje rozdíly v aktuálním vytížení mezi jednotlivými mikroregiony na celém území MAS Železnohorský region.

Na podíl volné kapacity mateřských škol v jednotlivých mikroregionech navazuje další analytický pohled, který se zaměřuje na odhadovaný počet dětí, jež v roce 2025 opustí předškolní vzdělávání a zahájí povinnou školní docházku. Tento ukazatel významně ovlivňuje budoucí vytíženost mateřských škol a umožňuje předběžně odhadnout, kolik volných míst by se mohlo v následujícím školním roce uvolnit.

Obrázek č. 9 znázorňuje orientační počet předškoláků v jednotlivých mateřských školách, kteří by měli v roce 2025 nastoupit do prvních tříd základních škol. Je však třeba upozornit, že jde pouze o předběžná data, neboť skutečný počet dětí, které zahájí školní docházku, se může ještě změnit v souvislosti s možností podat žádost o odklad. Tuto žádost mohou zákonní zástupci dítěte podat nejpozději do 30. dubna 2025, a to za současného doložení doporučení školského poradenského zařízení, typicky pedagogicko-psychologické poradny. Údaje prezentované v grafu vycházejí ještě před koncem zákonné lhůty pro podání žádostí o odklad. Z toho důvodu je nutné s těmito čísly pracovat jako s orientačním odhadem, který může být v následujících týdnech upřesněn.

Obrázek č. 9 zahrnuje 27 z celkového počtu 29 mateřských škol zapojených do analýzy. Dvě zařízení – konkrétně MŠ Lukavice a MŠ Lipoltice – nejsou v grafu zanesena z důvodu nedostupnosti relevantních údajů k uvedenému datu. V těchto případech nebyl znám aktuální počet předškoláků, jelikož v době sběru dat ještě probíhala konzultace s pedagogicko-psychologickou poradnou ohledně případných žádostí o odklad povinné školní docházky. Údaje tak budou známy až po uzavěrci lhůty ke konci dubna.

Obrázek č. 9 - Odhad dětí v MŠ odcházejících do ZŠ

Zdroj: vlastní zpracování

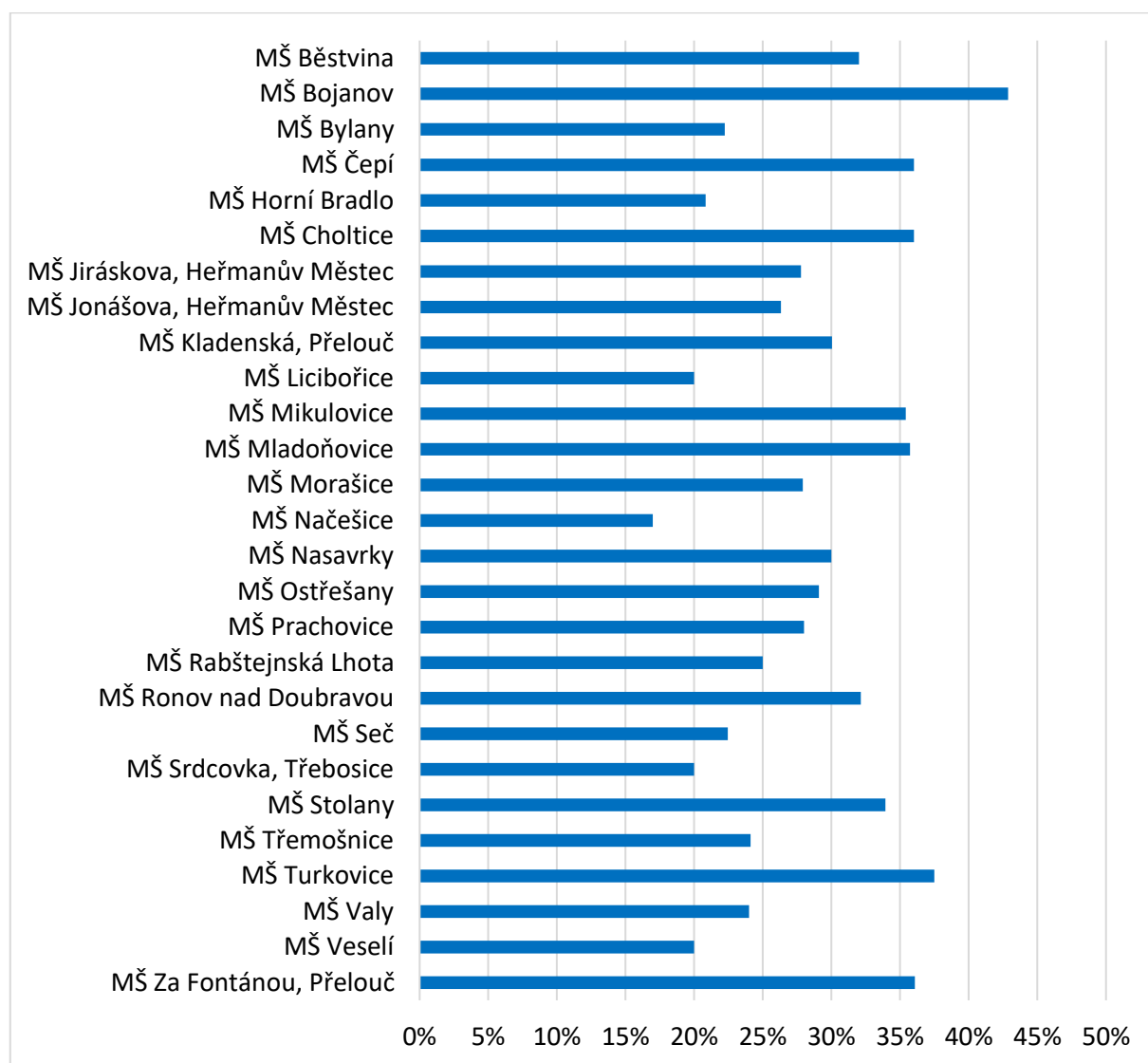
Z obrázku č.9 je dále patrné, že nejvyšší počty odcházejících předškoláků vykazují především mateřské školy, které jsou součástí větších vzdělávacích zařízení s více kmenovými třídami. Naopak nižší počty předškoláků se objevují převážně u menších mateřských škol v menších obcích, často typu malotřídky, které pracují s omezenějšími prostorovými i personálními kapacitami.

V návaznosti na obrázek č. 9 zachycuje obrázek č. 10 procentuální vyjádření podílu kapacity, která bude pravděpodobně uvolněná v mateřských školách na území MAS Železnohorský region v důsledku odchodu předškoláků. Výsledek v procentech vychází ze srovnání odhadu počtu odcházejících dětí do základních škol a celkové kapacity školy dle aktuálních provozních a prostorových možností. Nejvyšší uvolněná kapacita, přesahující 40 %, byla zaznamenána například u MŠ Bojanov, zatímco MŠ Načešice eviduje tento podíl nejnižší – přibližně 17 %.

Ačkoli se v absolutních číslech mohou rozdíly mezi jednotlivými mateřskými školami jevit jako výrazné, po přepočtu na procentuální podíl z kapacity školy se ukazuje, že ve většině případů se předpokládané uvolnění kapacity pohybuje v rozmezí 20–30 %. Tento údaj tak

odráží relativně vyrovnanou situaci v rámci území MAS Železnohorský region, přičemž výraznější odchylky vykazují pouze některé výjimečné případy. Přehled zároveň umožňuje posoudit rovnoměrnost zatížení mezi jednotlivými školkami, což může být podnětem k posílení meziobecní spolupráce v oblasti spádovosti.

Zároveň je v další samostatné kapitole číslo 5 provedena i predikce dostupnosti na základě demografického vývoje, která umožňuje odhadnout budoucí poptávku a včas identifikovat potenciální problémová místa a připravit se na ně s dostatečným předstihem.

Obrázek č. 10 - Procentuální odhad volného místa po odchodu předškolních dětí

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Základní školy

Na předchozí analýzu kapacit mateřských škol plynule navazuje část zaměřená na základní školy, které představují další klíčový stupeň vzdělávací soustavy. Vzhledem k tomu, že děti odcházející z mateřských škol přecházejí do základních škol, je nezbytné zhodnotit, zda kapacity základních škol na území MAS Železnohorský region odpovídají očekávanému počtu nastupujících žáků. Vzhledem k metodickému sjednocení datových vstupů jsou všechna zařízení kombinující předškolní a primární vzdělávání prezentována pouze jako ZŠ, aby byla zachována srovnatelnost mezi jednotlivými typy škol.

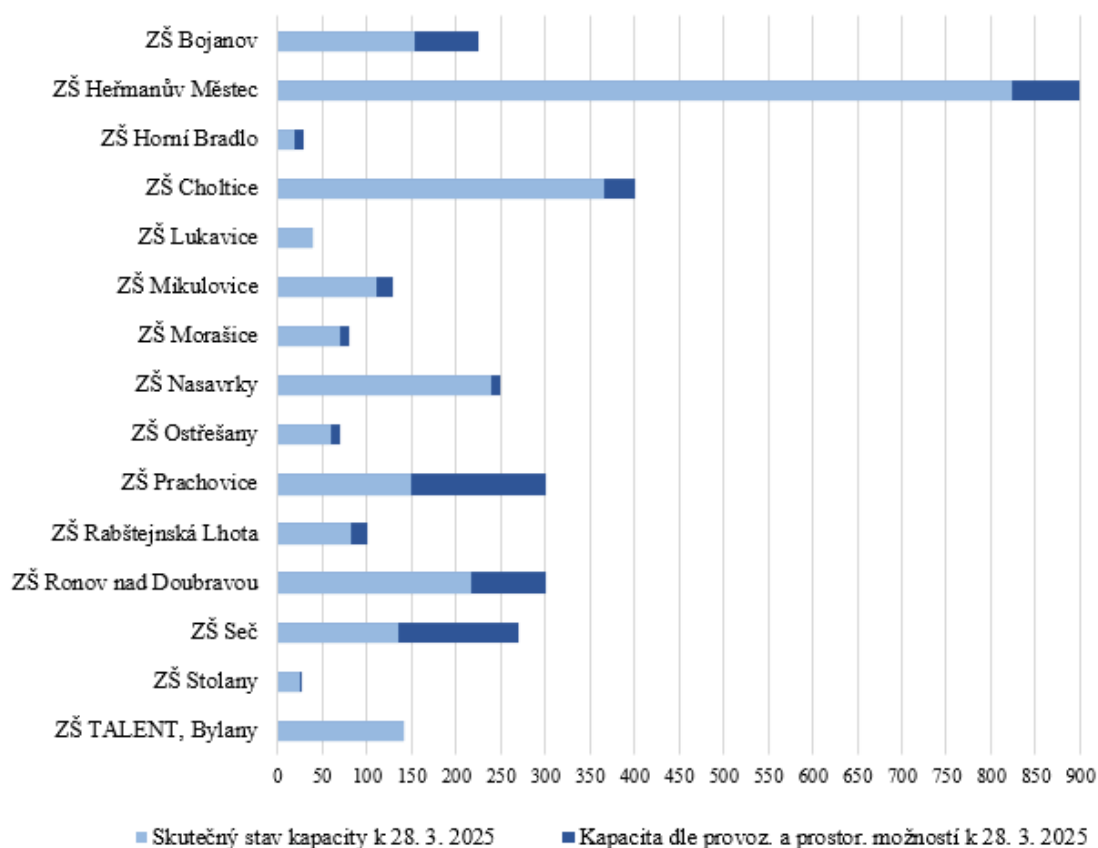
Tabulka č. 8 - Kapacity ZŠ na vybraném území

Název ZŠ	Rejstříková kapacita k 28.3.2025	Kapacita dle provoz. a prostor. možností k 28. 3. 2025	Skutečný stav naplněnosti k 28. 3. 2025	Volná kapacitní místa k 28. 3. 2025
ZŠ Bojanov	225	225	153	72
ZŠ Heřmanův Městec	900	900	824	76
ZŠ Heřmanův Městec – speciální	68	-	-	-
ZŠ Horní Bradlo	40	30	19	11
ZŠ Choltice	400	400	367	33
ZŠ Lipoltice	50	-	-	-
ZŠ Lukavice	64	40	40	0
ZŠ Mikulovice	150	130	111	19
ZŠ Morašice	80	80	69	11
ZŠ Nasavrky	400	250	239	11
ZŠ Ostřešany	72	70	60	10
ZŠ Prachovice	300	300	150	150
ZŠ Přelouč	660	-	-	-
ZŠ Přelouč, Smetanova	680	-	-	-
ZŠ Rabštejská Lhota	100	100	83	17
ZŠ Ronov nad Doubravou	300	300	216	84
ZŠ Seč	270	270	136	134
ZŠ Srdcovka, Třebosice	100	-	-	-
ZŠ Stolany	27	27	24	3
ZŠ TALENT, Bylany	242	142	142	0
ZŠ Třemošnice	560	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 8 jsou uvedeny podrobné informace o kapacitě základních škol na území MAS Železnohorský region. Tabulka obsahuje nejen oficiálně stanovené rejstříkové kapacity ale také kapacity odpovídající možnostem jednotlivých škol. Součástí přehledu jsou rovněž informace o očekávaném počtu nově příchozích žáků do prvních tříd a žáků, kteří školu opouštějí z důvodu přechodu na vyšší stupeň vzdělávání nebo odchodu na trh práce, což umožňuje sledovat i budoucí dynamiku využití kapacit.

Na tabulku č.8 navazuje obrázek č. 11, který zobrazuje přehledovou situaci vybraných základních škol na území MAS Železnohorský region. Vizualizace má dva klíčové ukazatele – světle modré sloupce představují skutečný počet žáků, kteří školu navštěvovali k uvedenému datu, tmavě modré sloupce vyjadřují kapacitu školy dle provozních a prostorových možností, která zohledňuje aktuální podmínky škol.

Obrázek č. 11 - Porovnání skutečného stavu naplněnosti ZŠ na území

Zdroj: vlastní zpracování

Z analýzy obrázků č. 7 a 11 vyplývá výrazný rozdíl mezi kapacitní naplněností mateřských a základních škol na území MAS Železnohorský region. Zatímco zařízení

poskytující předškolní vzdělávání fungují převážně na hranici svých možností, základní školy ve většině případů disponují znatelnou kapacitní rezervou. U mnoha mateřských škol je kapacita zcela naplněna a počet volných míst v regionu je minimální nebo nulový. Tato napjatá situace je patrná zejména v menších obcích, kde jsou školky často jediným zařízením pro širší okolí. Možnosti navýšení kapacity bývají omezené prostorově i personálně, často také s ohledem na specifické požadavky spojené s docházkou dvouletých dětí nebo s podpůrnými opatřeními.

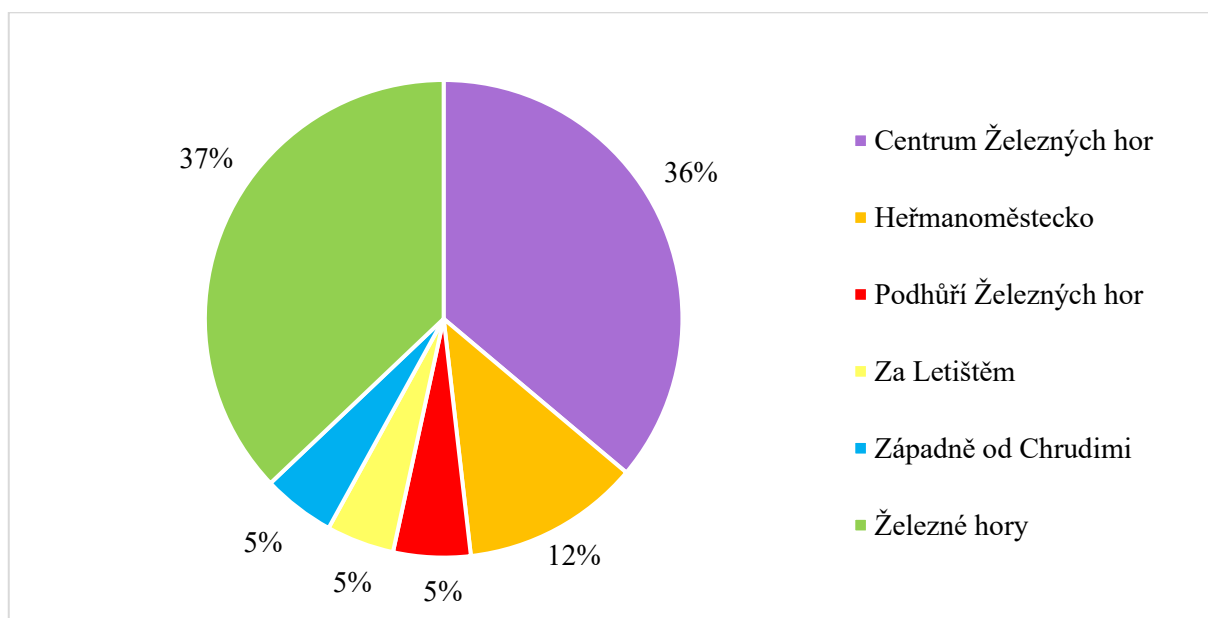
Naopak v základních školách se objevuje větší rozdíl mezi skutečným počtem žáků a maximální provozní kapacitou. Například ZŠ Heřmanův Městec dominuje v regionálním srovnání s největší kapacitou a počtem žáků, její naplněnost činí 91,6 %, a tedy se stále drží pod hranicí maximálního vytížení. Výrazně vyšší míru naplněnosti však vykazuje například ZŠ Nasavrky s 95,6 %, která se blíží k maximální hranici. V menších obcích však školy často vykazují značné rezervy, což může být způsobeno jak demografickým vývojem a historickým poklesem porodnosti, tak i spádovostí a strukturou školské sítě. Některé školy navíc fungují jako malotřídní, tedy s omezeným počtem tříd a žáků.

Významnou roli hraje také mobilita obyvatelstva. Zatímco rodiče předškolních dětí obvykle volí zařízení v místě bydliště, u základních škol je běžnější dojíždění do větších nebo lépe vybavených škol, často po trase do zaměstnání. To vede k nerovnoměrnému rozložení žáků – některé školy čelí přeplnění, jiné zůstávají méně využité, ačkoli disponují odpovídajícími prostorovými i personálními kapacitami.

Na tento rozdíl má vliv také odlišné prostorové rozmístění školských zařízení. Základní školy jsou rozprostřeny ve větším počtu obcí a zpravidla lépe prostorově vybaveny, zatímco mateřské školy jsou soustředěny do menšího počtu budov, jejichž možnosti rozšíření bývají omezené. V regionu, který je charakteristický svou venkovskou strukturou a menšími školskými zařízeními, je tato situace očekávatelná. Zatímco mateřské školy jsou téměř naplněny a fungují velmi efektivně, základní školy si – s výjimkou větších center – nadále udržují určitou kapacitní rezervu.

Následující obrázek č. 12 znázorňuje podíl volné kapacity základních škol podle jednotlivých mikroregionů na území MAS Železnohorský region. Největší podíl volných míst připadá na mikroregion Železné hory - 37 %, těsně následovaný Centrem Železných hor - 36 %. Tyto dva mikroregiony dohromady představují téměř tři čtvrtiny všech volných kapacit v regionu. Zbylé mikroregiony mají výrazně menší podíly volných kapacit. Z obrázku je patrné,

že kapacitní rezervy základních škol nejsou rovnoměrně rozloženy – většina volných míst je koncentrována v několika málo mikroregionech, zatímco ostatní disponují pouze omezenou rezervou. Tento stav může ovlivnit plánování školské infrastruktury a potřebu meziregionální spolupráce v oblastech s nižší volnou kapacitou.

Obrázek č. 12 - Podíl volné kapacity ZŠ dle mikroregionů

Zdroj: vlastní zpracování

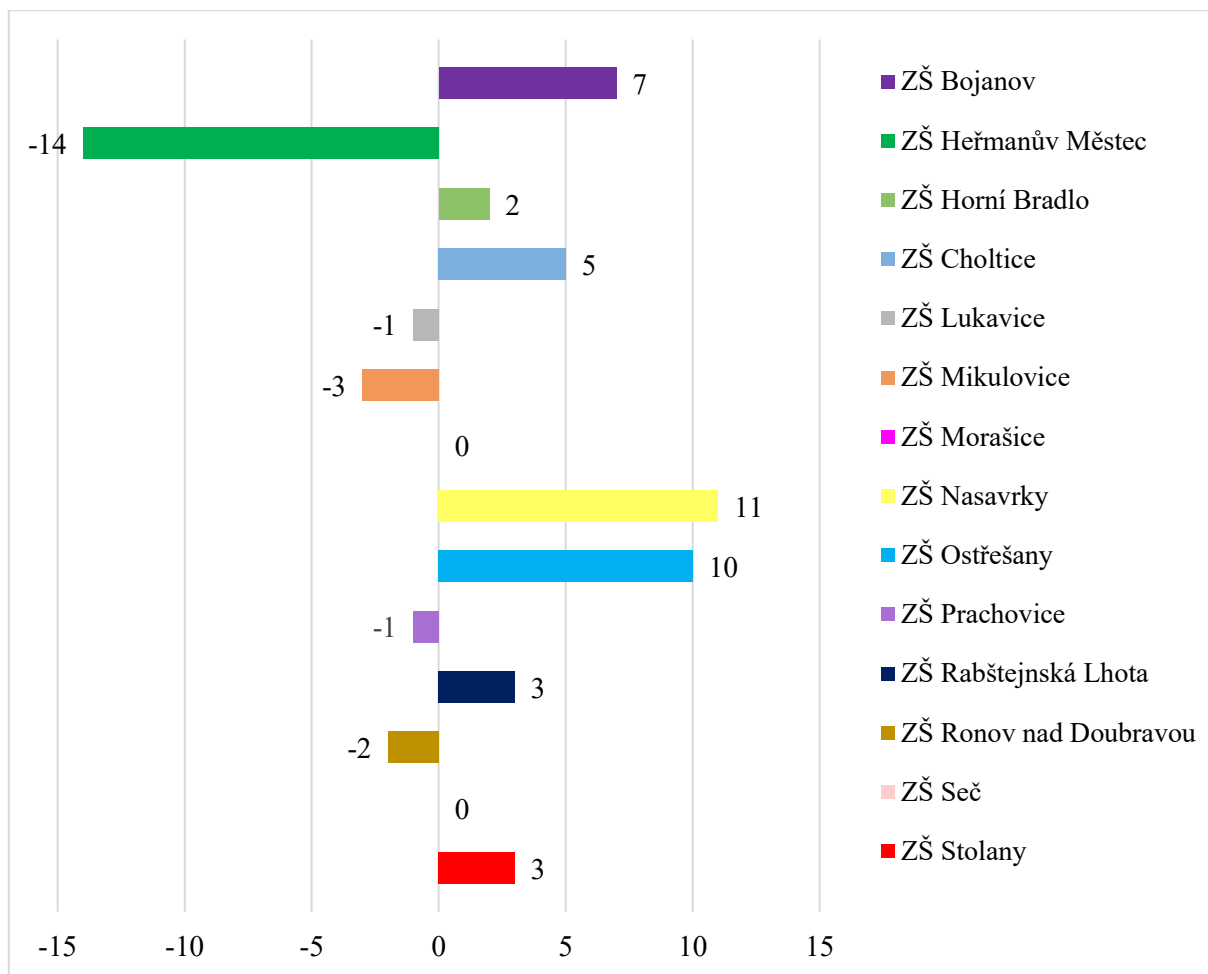
Pro úplnější představu o vývoji naplněnosti základních škol je vhodné sledovat nejen jejich aktuální vytížení, ale také předpokládaný pohyb žáků mezi ročníky. Zatímco současný stav poskytuje okamžitý pohled na naplněnost kapacit, sledování očekávaného přílivu a odlivu žáků v jednotlivých ročnících umožňuje předvídat změny, které mohou školám přinést nové výzvy i příležitosti. Následující tabulka č. 9 přináší doplňující přehled o očekávaném počtu žáků, kteří nastoupí do 1. ročníku, a o počtu žáků 5. či 9. ročníku, kteří danou základní školu ukončí. Tyto údaje poskytují základní přehled o přirozené obměně školní populace v rámci území MAS Železnohorský region a jsou cenným nástrojem pro kapacitní plánování v delším časovém horizontu.

Tabulka č. 9 - Odhadovaný počet přicházejících a odcházejících žáků v ZŠ

Název ZŠ	Odhadovaný počet žáků nastupujících do 1. ročníku	Odhadovaný počet žáků odcházejících z 5. či 9. ročníku
ZŠ Bojanov	30	23
ZŠ Heřmanův Městec	90	104
ZŠ Heřmanův Městec – speciální	-	-
ZŠ Horní Bradlo	4	2
ZŠ Choltice	46	41
ZŠ Lipoltice	-	-
ZŠ Lukavice	6	7
ZŠ Mikulovice	20	23
ZŠ Morašice	15	15
ZŠ Nasavrky	30	19
ZŠ Ostřešany	18	8
ZŠ Prachovice	17	18
ZŠ Přelouč	-	-
ZŠ Přelouč, Smetanova	-	-
ZŠ Rabštejská Lhota	18	15
ZŠ Ronov nad Doubravou	29	31
ZŠ Seč	15	15
ZŠ Srdcovka, Třebosice	-	-
ZŠ Stolany	5	2
ZŠ TALENT, Bylany	-	-
ZŠ Třemošnice	-	-

Zdroj: vlastní zpracování

Pro lepší pochopení obrázek č. 13 podává přehled o odhadu čistého přírůstku či úbytku jednotlivých žáků ve vybraných základních školách na území MAS Železnohorský region. Schéma ilustruje sloupce, které vyjadřují rozdíl mezi počtem očekávaných prvňáků a počtem žáků, kteří v daném roce školu opouštějí – tedy žáci 5. či 9. ročníků. Kladné hodnoty představují čistý přírůstek, zatímco záporné hodnoty indikují čistý úbytek žáků. Z obrázku č. 13 vyplývá, že nejvýraznější pokles lze očekávat u ZŠ Heřmanův Městec, kapacitně největší základní škola v regionu, což může být důsledkem vyššího počtu odcházejících žáků oproti nástupu nových prvňáků. Tento ukazatel napomáhá lépe odhadnout vývoj kapacitních potřeb škol a jejich připravenost na nový školní rok. Je však důležité zdůraznit, že uvedené počty žáků nastupujících do prvních tříd představují pouze orientační odhad, jelikož v době zpracování analýzy ještě neproběhly zápisy do prvních tříd, které mohou celková čísla dále ovlivnit.

Obrázek č. 13 - Odhad čistého přírůstku/úbytku žáků v ZŠ v nadcházejícím školním roce

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Střední školy

Na území MAS Železnohorský region se nachází celkem tři střední školy, které zajišťují vzdělávání na úrovni sekundárního stupně a rozšiřují nabídku vzdělávacích možností v regionu. Každá z těchto škol má své specifické zaměření:

- SOŠ a SOU technické Třemošnice se orientuje především na technické obory a poskytuje jak maturitní, tak učební obory. Škola plní důležitou roli v odborné přípravě žáků pro místní průmyslové podniky a řemeslné profese.
- Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s. v Nasavrkách představuje unikátní zařízení v rámci celé ČR. Specializuje se na včelařství a další příbuzné obory v oblasti zemědělství a přírodních věd. Díky svému úzce vyprofilovanému zaměření má celorepublikový význam.

- Gymnázium a grafická střední odborná škola Přelouč nabízí všeobecné gymnaziální vzdělání i odborné zaměření v oblasti grafiky. Škola tak poskytuje jak všeobecnou přípravu k vysokoškolskému studiu, tak profesní přípravu v oblasti vizuální komunikace.

Přestože se počet těchto zařízení může jevit jako nízký, z hlediska územní velikosti je nabídka oborů poměrně pestrá. Vzhledem k typologii území a převážně venkovskému charakteru MAS Železnohorský region je přirozené, že podstatná část studentů dochází do škol mimo území MAS – především do větších měst v okolí, jako jsou Chrudim, Pardubice nebo Čáslav.

Rozdíl ve zřizovateli mezi mateřskými, základními a středními školami spočívá především v úrovni veřejné správy, která za jejich provoz a fungování zodpovídá. Mateřské a základní školy jsou nejčastěji zřizovány obcemi, které odpovídají za jejich dostupnost v rámci svého správního území. Zatímco střední školy spadají zpravidla pod kraj. Kraje určují nejen kapacitu a síť středních škol, ale také strukturu nabízených oborů podle potřeb trhu práce a dlouhodobých rozvojových plánů v oblasti vzdělávání. I z tohoto důvodu je informace o středním školství na území MAS Železnohorský region v této práci jen informativní a tomuto aspektu není věnována bližší pozornost.

5 Predikce dostupnosti mateřských škol na území MAS Železnohorský region

Po provedení analýzy aktuálních kapacit mateřských a základních na území MAS Železnohorský region je nezbytné zaměřit se také na výhled do budoucnosti. Vzhledem k dynamickému demografickému vývoji je důležité sledovat, jaký bude v následujících letech vývoj počtu dětí, které budou vstupovat do vzdělávací soustavy.

5.1 Metodika predikce

Pro účely analýzy zaměřené na odhad budoucí poptávky po kapacitách mateřských a základních škol na území MAS Železnohorský region byl zjišťován počet narozených dětí v jednotlivých obcích. Zdrojem dat byla veřejně dostupná databáze Českého statistického úřadu, která poskytuje oficiální populační statistiky podle místa trvalého pobytu. Tyto údaje tvoří základní podklad pro identifikaci demografických trendů a následné plánování školských kapacit v území.

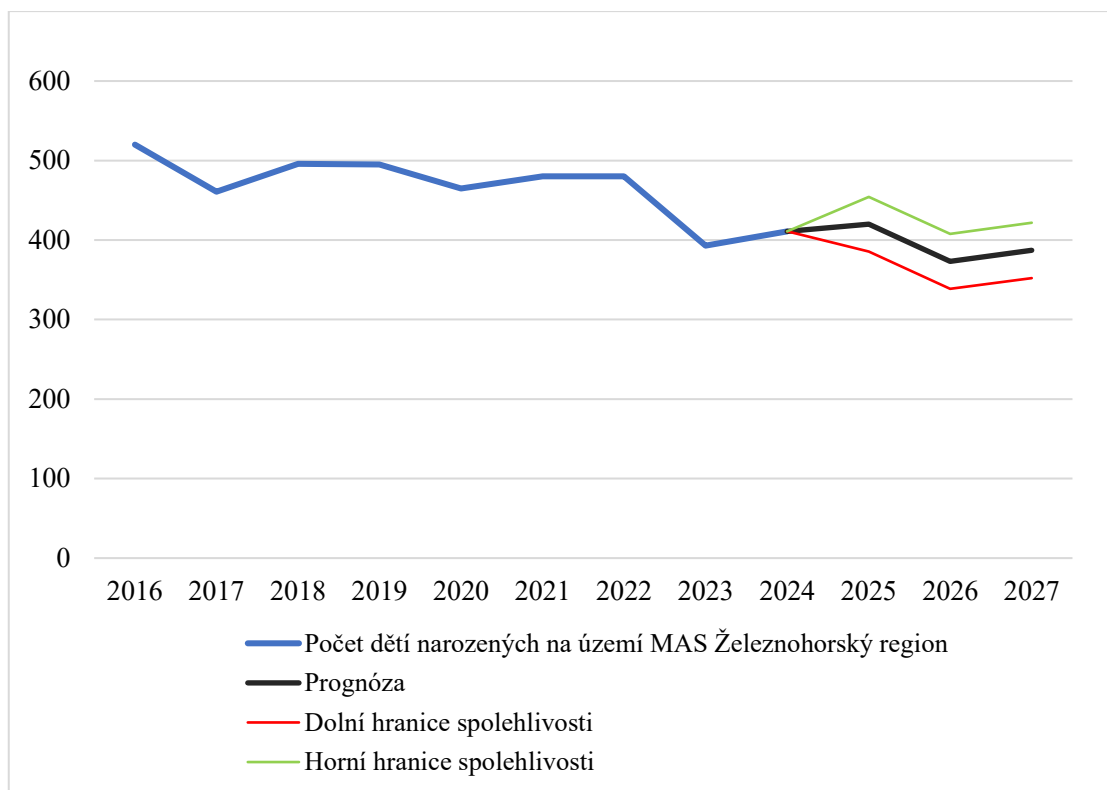
Na základě získaných dat byl sestaven přehled celkového počtu narozených dětí v jednotlivých letech v období 2016 až 2024, a zároveň byly připojeny predikce pro následující roky 2025 až 2027. Pro výpočet predikce byl využit nástroj FORECAST.LINEAR v prostředí Microsoft Excel, který umožňuje odhad budoucí hodnoty na základě lineárního trendu minulých dat. Tento statistický nástroj je často využíván pro orientační prognózy, neboť umožňuje rychlou a srozumitelnou simulaci vývoje na základě historických údajů. Součástí predikce jsou také dolní a horní hranice spolehlivosti, které zachycují pravděpodobný interval vývoje počtu narozených dětí a umožňují zohlednit možné výkyvy v populačním trendu. Díky této metodě je možné nejen sestavit realistický odhad, ale i připravit se na různé scénáře budoucího vývoje.

Tato predikce je v práci využita především jako podpůrný nástroj pro strategické plánování kapacit vzdělávacích institucí, zejména v oblasti předškolního vzdělávání. Pomáhá identifikovat, kde by mohlo dojít k nárůstu nebo poklesu počtu dětí a jak by na to měly reagovat jednotlivé obce nebo zřizovatelé školských zařízení v území MAS Železnohorský region.

5.2 Vývoj počtu narozených dětí

Tato část práce se zaměřuje na analýzu počtu narozených dětí na území MAS, která může sloužit jako podklad pro predikci budoucích nároků na kapacity vzdělávacích zařízení. Identifikace možného nárůstu nebo poklesu populačních ročníků poskytuje strategický rámec

pro plánování a optimalizaci kapacit školských zařízení v delším časovém horizontu. Kompletní přehled o počtech narozených dětí v jednotlivých obcích a následné predikce narozených dětí na vybraném území je uveden v příloze č. 2 této práce.

Obrázek č. 14 - Počet dětí narozených na území s predikcí do budoucna

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek č. 14 vizualizuje vývoj počtu narozených dětí na území MAS Železnohorský region v letech 2016–2024 a zároveň i predikci do roku 2027. Modrá linie v obrázku představuje reálná data získaná z databáze Českého statistického úřadu, zatímco černá linie zobrazuje výsledky predikce vytvořené pomocí metody FORECAST.LINEAR v Excelu. Součástí grafu jsou rovněž intervaly spolehlivosti – červená čára značí dolní hranici a zelená čára horní hranici možného vývoje. Z obrázku č.14 vyplývá, že ve sledovaném období došlo k postupnému snižování počtu narozených dětí. Zatím co v roce 2016 se na území narodilo 520 dětí, v roce 2024 pouze dětí 411. Predikce do budoucích let pokračuje v mírném poklesu – v roce 2027 se očekává narození 387 dětí na území MAS Železnohorský region. Tento demografický vývoj může mít v dalších letech významný dopad na vytíženost kapacit mateřských i základních škol na vybraném území. Je však důležité zdůraznit, že od roku 2025 se jedná pouze o predikci, a skutečný počet narozených dětí se může ve výsledku mírně lišit – například o několik jednotek v závislosti na aktuálním demografickém vývoji či migraci

obyvatel. Z obrázku je patrný postupně klesající trend, který ukazuje na pokles porodnosti v regionu v následujících letech.

Na základě reálného počtu narozených dětí a predikce jejich vývoje v jednotlivých obcích lze identifikovat několik významných demografických trendů. Město Přelouč výrazně dominuje celému území – dlouhodobě vykazuje nejvyšší počty narozených dětí, například v roce 2016–101 dětí, v roce 2024–85 dětí. Jedná se o přirozené spádové centrum s vysokou dynamikou vývoje, kde bude nutné klást důraz na kapacitní připravenost mateřských a následně i základních škol. S ohledem na aktuální situaci by zde však neměl nastat zásadní problém, jelikož se ve městě nacházejí hned dvě mateřské školy, jejichž souhrnná kapacita přesahuje dostatek míst, což poskytuje základ pro pokrytí předškolní poptávky. Další významnou obcí s vysokou porodností, která dosahuje kolem 30-50 dětí ročně, je Heřmanův Městec. I zde se nacházejí dvě mateřské školy s dostatečnými kapacitními místy a lze očekávat dlouhodobě stabilní poptávku po školských službách. Třemošnice patří rovněž mezi silnější obce, co se týče porodnosti. V roce 2016 zde bylo evidováno 39 narozených dětí, v roce 2024 pak 31, přičemž predikce ukazuje na pokles v dalších letech. Přesto zůstává jedním z hlavních center v jihovýchodní části území.

V kontrastu s dynamicky se rozvíjejícími oblastmi, jako je Přelouč nebo Třemošnice, se na území MAS Železnohorský region nachází také řada obcí s velmi nízkými počty narozených dětí. Některé obce na území MAS Železnohorský region vykazují dlouhodobě velmi nízkou porodnost – mezi ně patří například Biskupice, Hodonín, Holotín, Sovolusky, Kněžice či Žlebské Chvalovice, kde se ročně narodí zpravidla maximálně jedno či dvě děti, a to často nepravidelně. Urbanice pak představují specifický případ, neboť zde nebylo za sledované období zaznamenáno žádné narozené dítě. Tyto obce patří k menším sídlům v území a čelí výraznému demografickému útlumu, který je typický pro venkovské oblasti s nízkým počtem obyvatel, vyšším věkovým průměrem a omezenou atraktivitou pro mladé rodiny. Tento vývoj může v budoucnu znamenat úplný zánik předškolní věkové kategorie. Tento vývoj potvrzuje pokračující trend stárnutí venkovských komunit a potřebu cílených rozvojových opatření, která by měla podpořit stabilizaci a případnou revitalizaci těchto obcí – ať už formou zlepšení dopravní obslužnosti, rozvoje bydlení, nebo vytváření vhodných podmínek pro život mladých rodin.

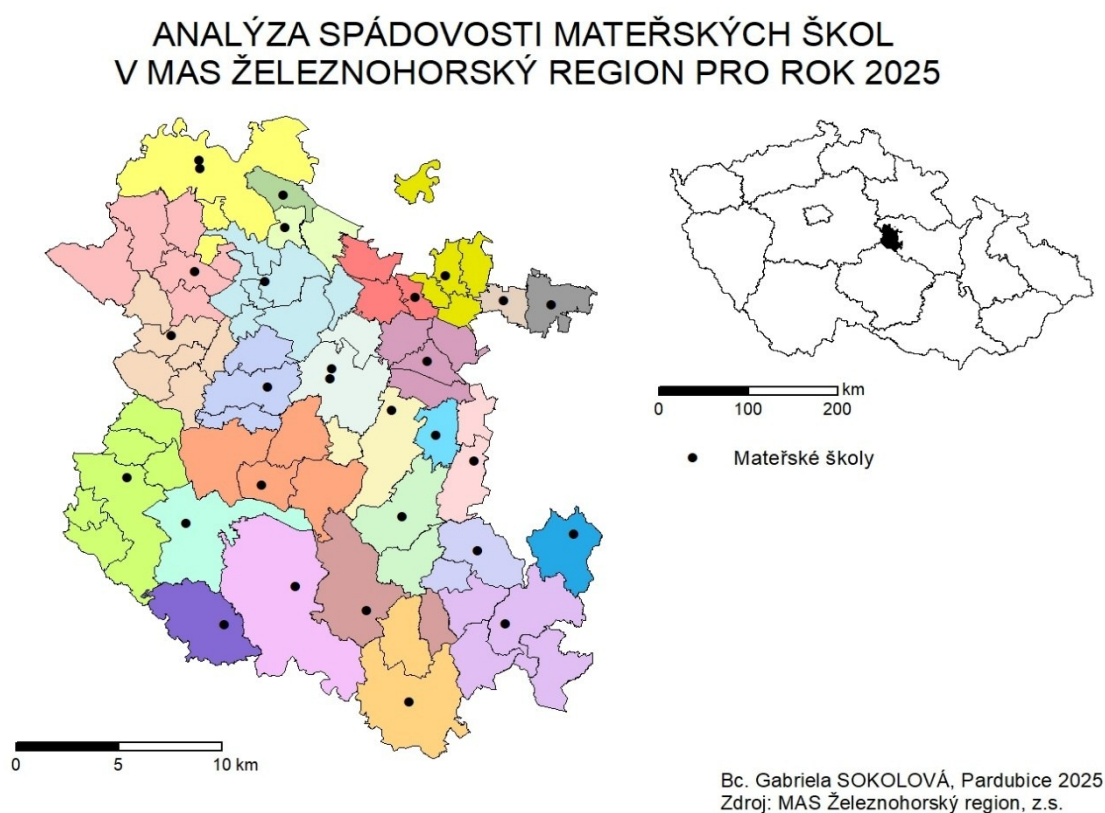
Oproti tomu obec Morašice vykazuje stabilní a zároveň mírně rostoucí porodnost v posledních letech, což je v rámci území MAS Železnohorský region poměrně výjimečné.

Zatímco v letech 2016–2018 se počet narozených dětí pohyboval mezi 5 až 6, od roku 2020 dochází k postupnému růstu – v roce 2023 zde bylo zaznamenáno 12 narozených dětí a predikce pro rok 2027 ukazuje hodnotu až 14. Tento vývoj může signalizovat pozitivní demografický trend, případně zázemí pro mladé rodiny. Z hlediska plánování vzdělávací infrastruktury je tak vhodné tuto obec sledovat jako stabilizovaný a potenciálně růstový bod, kde bude do budoucna potřeba zajistit adekvátní kapacitní podmínky pro předškolní a následně i základní vzdělávání.

Tato analýza tak poskytuje užitečný přehled o demografickém vývoji v jednotlivých obcích MAS Železnohorský region a poukazuje na obce, kde je nutné věnovat zvýšenou pozornost při plánování kapacit vzdělávací infrastruktury.

5.3 Prostorová analýza dostupnosti mateřských škol

Za účelem identifikace potenciálních spádových oblastí mateřských škol v rámci území MAS Železnohorský region byla vytvořena prostorová analýza v softwaru ArcMap. Obrázek č. 15 znázorňuje jednotlivé mateřské školy, přičemž na základě geometrických středů obcí na vybraném území byla pomocí nástroje „Near“ každé obci přiřazena nejbližší mateřská škola podle nejkratší přímé vzdálenosti.

Obrázek č. 15 - Body jednotlivých obcí a mateřských škol na území

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě obrázku č. 15, který zachycuje prostorové přiřazení obcí k nejbližším mateřským školám dle vzdálenosti, byly následně vytvořeny analytické přehledy prezentované v tabulce č. 10 a na obrázku č. 16.

Tabulka č. 10 - Odhadovaný počet spádových obcí s narozenými dětmi a predikcí

Mateřská škola	Spádové obce – odhad	Narozené v roce 2023 - nástup do MŠ 2026	Narozené v roce 2024 - nástup do MŠ 2027	Predikce narozené v roce 2025 - nástup do MŠ 2028	Predikce narozené v roce 2026 - nástup do MŠ 2029	Predikce narozené v roce 2027- nástup do MŠ 2030
MŠ Běstvína	1	2	7	4	4	4
MŠ Bojanov	2	5	6	5	4	2
MŠ Bylany	4	15	7	11	9	9
MŠ Čepí	3	13	17	17	17	16
MŠ Horní Bradlo	2	1	8	5	5	5
MŠ Choltice	6	29	19	27	27	26
MŠ Jiráskova a Jonášova, Heřmanův Městec	2	42	37	36	33	31
MŠ Kladenská a Za Fontánou, Přelouč	2	73	87	79	77	74
MŠ Licibořice	2	4	4	4	4	3
MŠ Lipoltice	6	10	12	14	14	15
MŠ Lukavice	1	8	6	7	7	7
MŠ Mikulovice	1	7	9	8	7	6
MŠ Mladoňovice	2	6	4	4	4	3
MŠ Morašice	2	13	12	13	14	15
MŠ Načešice	3	12	14	14	15	15
MŠ Nasavrky	4	19	15	20	20	20
MŠ Ostřešany	1	9	12	11	10	10
MŠ Prachovice	4	18	23	26	26	25
MŠ Rabštejská Lhota	2	16	16	14	13	11
MŠ Ronov nad Doubravou	6	15	18	23	23	23
MŠ Seč	1	14	16	19	19	20
MŠ Srdcovka, Třebosice	5	14	14	17	17	17
MŠ Stolany	1	1	4	3	2	2
MŠ Třemošnice	1	31	20	25	23	22
MŠ Turkovice	6	6	11	13	12	13
MŠ Valy	1	5	5	5	5	5
MŠ Veselí	2	5	8	8	9	9

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č.10 přehledně shrnuje jednotlivé mateřské školy spolu s počtem obcí, které k nim byly na základě této prostorové analýzy vyhodnoceny jako nejbližší na území MAS Železnohorský region. Cílem bylo orientačně určit spádovost mateřských škol z pohledu

geografické blízkosti. V tabulce č.10 jsou dále uvedeny reálné počty narozených dětí v letech 2023 a 2024, které by za předpokladu nástupu ve třech letech teoreticky nastupovaly do mateřských škol v letech 2026 a 2027. Následující sloupce pak obsahují predikci počtu narozených dětí v letech 2025 až 2027, které by měly do mateřských škol nastoupit v letech 2028 až 2030. V analýze je předpokládáno, že všechny děti nastupují do mateřské školy ve věku tří let, a to bez zohlednění individuálních odkladů či pozdějších nástupů. Ačkoli tato situace v praxi nemusí vždy nastat, tato metodika umožňuje vytvořit srovnatelný a jednotný model budoucího zatížení školských kapacit. Děti narozené v roce 2022 nebyly do této analýzy zahrnuty z důvodu, že svůj třetí rok života dovršují v průběhu roku 2025. Vzhledem k tomu, že mateřské školy přijímají děti postupně v průběhu celého kalendářního roku, nebylo možné tyto děti jednoznačně zařadit do predikce nástupu do MŠ. Data z Českého statistického úřadu jsou navíc dostupná pouze v ročním členění, nikoliv po jednotlivých měsících, a proto není možné určit, zda dané dítě narozené v roce 2022 již mateřskou školu nenavštěvují.

Z analýzy vyplývá, že potenciálně nejvíce zatížené mateřské školy v území MAS Železnohorský region jsou MŠ Přelouč – Za Fontánou a MŠ Kladenská. Spádové obce, které jsou nejbližší těmto mateřským školám, vykazují nejvyšší počty narozených dětí napříč všemi sledovanými roky, například pro rok 2026 je očekáván nástup až 73 dětí, v roce 2027 pak 87 a predikce pro rok 2030 počítá s nástupem 74 dětí. Vysoký počet spádových dětí je způsoben především tím, že město Přelouč představuje největší sídlo v rámci celého území MAS Železnohorský region z hlediska počtu obyvatel. Výhodou je, že v Přelouči se nacházejí dvě mateřské školy, což částečně snižuje tlak na kapacity a poskytuje určitou flexibilitu při umístování dětí.

Mezi další mateřské školy, které by mohly vykazovat vyšší kapacitní zatížení, patří MŠ Jiráskova a MŠ Jonášova v Heřmanově Městci. Pro rok 2026 se zde očekává nástup 42 dětí, a i v následujících letech se predikce drží stabilně nad hranicí 30 dětí ročně. Podobná situace je i v MŠ Třemošnice, kde se pro rok 2026 očekává nástup 31 dětí a predikce pro rok 2030 činí 22 dětí. Klesající porodnost sice nevyvolává nutnost navyšovat kapacity mateřských škol, přesto je pro zřizovatele důležité situaci aktivně sledovat. S nižším počtem dětí může docházet k podfinancování provozu škol kvůli nižším normativním příspěvkům, což se může negativně projevit na udržitelnosti provozu. Naopak mateřské školy ve Stolanech, Valech či Licibořicích se predikované počty v jednotlivých letech pohybují kolem 4-7 dětí a v kombinaci s 1 až 2 spádovými obcemi se jedná o mateřské školy s nízkým rizikem kapacitního zatížení.

Z tabulky č.10 je patrné, že některé mateřské školy spadají jako nejbližší hned pro několik obcí – například MŠ Turkovice, MŠ Ronov nad Doubravou či MŠ Choltice, které jsou nejbližší až šesti různým obcím. Zařízení jako MŠ Seč či MŠ Lukavice představují případy, kdy je mateřská škola nejbližší pouze obci, ve které se sama nachází. Je třeba mít na paměti, že tento přehled vychází čistě z prostorového hlediska a nebere v potaz další faktory ovlivňující reálnou spádovost.

Určování spádovosti výhradně na základě nejkratší vzdušné vzdálenosti mezi obcí a mateřskou školou, jak bylo provedeno v této prostorové analýze, má sice výhodu objektivního a měřitelného přístupu, avšak naráží na několik reálných omezení, která je třeba při interpretaci výsledků zohlednit. V praxi totiž vstupuje do rozhodování o spádovosti a reálné dostupnosti školky řada dalších faktorů, které jsou například:

- **Dopravní dostupnost** – Vzdálenost v přímé linii nemusí odpovídat reálné dopravní trase. Např. obec může být blízko mateřské škole vzdušnou čarou, ale mezi nimi může být les, řeka nebo chybějící silniční propojení.
- **Existence veřejné dopravy** – Pokud mezi obcí a mateřskou školou neexistuje přímé autobusové či vlakové spojení, reálná dostupnost může být výrazně ztížena, zejména pro rodiče bez vlastního automobilu.
- **Rozložení obytné zástavby v obci** – V některých větších nebo rozlehlých obcích může být část obyvatel geograficky blíže ke školce v sousední obci než ke školce v jejich vlastní.
- **Spádovost stanovená obcí nebo zřizovatelem** – Některé obce mají formálně stanovené spádové oblasti, které nezohledňují pouze vzdálenost, ale i historické vazby, spolupráci obcí, dostupnost služeb nebo počet volných míst.
- **Preferenční rozhodnutí rodičů a každodenní trasy do zaměstnání** – Při výběru rodiče často zohledňují řadu dalších faktorů – například pověst školy, její vzdělávací program či zkušenosti se starším dítětem. Významným aspektem je také každodenní trasa do zaměstnání. Mateřská škola, která leží „po cestě“ do práce, může být upřednostněna před jinou. Tyto praktické okolnosti významně ovlivňují reálné rozhodování rodičů a tím i faktickou spádovost jednotlivých zařízení.
- **Možnost plynulého přechodu do základní školy v téže obci** – Rodiče preferují, pokud dítě po ukončení mateřské školy může pokračovat rovnou do základní školy

ve stejné obci. Tím se zajišťuje kontinuita vzdělávání a méně změn v prostředí dítěte.

Z těchto důvodů uvedených výše, je třeba prostorový model chápat spíše jako nástroj pro orientační predikci poptávky, nikoli jako přesnou reálnou spádovost. Pro skutečně přesné plánování kapacit by bylo ideální zohlednit širší spektrum údajů. V případě, že by byla spádovost určována výhradně na základě prostorové dostupnosti, lze tímto způsobem předběžně identifikovat školky, které by mohly být v budoucnu nejvíce vytiženy.

Všechny mateřské školy na vybraném území jsou veřejné mateřské školy, až na jednu – MŠ Srdcovka v Třebosicích. Tato mateřská škola je soukromého typu a může významně ovlivnit rozhodování rodičů – a to jak z hlediska finanční dostupnosti, tak i specifického zaměření. Je proto možné, že větší část z této poptávky bude muset být pokryt jiná zařízení v okolí, pokud rodiče nezvolí soukromou variantu.

Na tabulku č. 10 navazuje obrázek č.16, který obsahuje rovněž tabulku s výpočtem kapacit. Tato analýza přináší detailní přehled o kapacitách jednotlivých mateřských škol na území MAS Železnohorský region v horizontu let 2026 až 2030 s ohledem na spádové obce. Porovnáním dostupné kapacity škol s odhadovaným počtem dětí ze spádových obcí lze identifikovat zařízení, u nichž by mohlo dojít k nedostatku volných míst. Zároveň je třeba upozornit, že výpočty v této analýze vycházejí z předpokladu, že se kapacity mateřských škol a počet předškoláků v jednotlivých zařízeních nebudou měnit, což zajišťuje metodologickou konzistenci, ale zároveň omezuje flexibilitu interpretace.

Analýza situace v roce 2026 ukazuje první modelové srovnání odhadovaného počtu dětí, které by měly nastoupit do mateřských škol, a volných kapacit po odchodu stávajících předškoláků. Na základě těchto výpočtů lze identifikovat mateřské školy, u nichž by mohlo dojít k nedostatečné kapacitní připravenosti v případě, že by do zařízení nastoupily všechny tříleté děti z nejbližších spádových obcí. Mezi zařízení s očekávaným převisem poptávky patří například MŠ Bylany, MŠ Čepí nebo MŠ Třemošnice, kde se volná místa po odečtení očekávaného nástupu spádových dětí dostávají do záporných hodnot. Tyto mateřské školy by tak za předpokladu stávajících podmínek nemusely pokrýt poptávku v plném rozsahu. Naopak mateřské školy v Přelouči, Heřmanově Městci nebo MŠ Stolany vykazují i po započtení nových dětí dostatečnou rezervu, a lze tedy předpokládat, že zde kapacity budou odpovídající.

Mateřská škola	Kapacita školy	Počet předškoláků	Volná kapacitní místa	Kapacita MŠ se spádovými dětmi v roce 2026	Volná kapacit. místa 2026	Kapacita MŠ se spádovými dětmi v roce 2027	Volná kapacit. místa 2027	Kapacita MŠ se spádovými dětmi v roce 2028	Volná kapacit. místa 2028	Kapacita MŠ se spádovými dětmi v roce 2029	Volná kapacit. místa 2029	Kapacita MŠ se spádovými dětmi v roce 2030	Volná kapacit. místa 2030
MŠ Běstvína	25	8	17	19	6	24	1	21	4	21	4	21	4
MŠ Bojanov	28	12	16	21	7	22	6	21	7	20	8	18	10
MŠ Bylany	27	6	21	36	-9	28	-1	32	-5	30	-3	30	-3
MŠ Čepí	25	9	16	29	-4	33	-8	33	-8	33	-8	32	-7
MŠ Horní Bradlo	24	5	19	20	4	27	-3	24	0	24	0	24	0
MŠ Choltice	75	27	48	77	-2	67	8	75	0	75	0	74	1
MŠ Jiráskova a Jonášova, Hermanův Městec	222	60	162	204	18	199	23	198	24	195	27	193	29
MŠ Kladenská a Za Fontánou, Přelouč	340	108	232	305	35	319	21	311	29	309	31	306	34
MŠ Licibořice	25	5	20	24	1	24	1	24	1	24	1	23	2
MŠ Lipoltice	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MŠ Lukavice	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MŠ Mikulovice	48	17	31	38	10	40	8	39	9	38	10	37	11
MŠ Mladonovice	28	10	18	24	4	22	6	22	6	22	6	21	7
MŠ Morašice	43	12	31	44	-1	43	0	44	-1	45	-2	46	-3
MŠ Načesice	53	9	44	56	-3	58	-5	58	-5	59	-6	59	-6
MŠ Nasavrky	100	30	70	89	11	85	15	90	10	90	10	90	10
MŠ Ostřešany	55	16	39	48	7	51	4	50	5	49	6	49	6
MŠ Prachovice	75	21	54	72	3	77	-2	80	-5	80	-5	79	-4
MŠ Rabštejnská Lhota	48	12	36	52	-4	52	-4	50	-2	49	-1	47	1
MŠ Ronov nad Doubravou	84	27	57	72	12	75	9	80	4	80	4	80	4
MŠ Seč	49	11	38	52	-3	54	-5	57	-8	57	-8	58	-9
MŠ Srdcovka, Třebosice	20	4	16	30	-10	30	-10	33	-13	33	-13	33	-13
MŠ Stolany	56	19	37	38	18	41	15	40	16	39	17	39	17
MŠ Třemošnice	112	27	85	116	-4	105	7	110	2	108	4	107	5
MŠ Turkovice	24	9	15	21	3	26	-2	28	-4	27	-3	28	-4
MŠ Valy	25	6	19	24	1	24	1	24	1	24	1	24	1
MŠ Veselí	25	5	20	25	0	28	-3	28	-3	29	-4	29	-4

Obrázek č. 16 - Výpočet kapacitních míst v MŠ se spádovými dětmi

Zdroj: vlastní zpracování

Při pohledu na vývoj v delším časovém horizontu let, díky predikci až do roku 2030, lze pozorovat, že většina mateřských škol na území MAS Železnohorský region by měla být

schopna zvládnout nápor spádových dětí bez výrazného přetížení kapacit. Výjimku tvoří několik škol s dlouhodobě vyššími počty dětí ve spádových obcích, u nichž se kapacitní nedostatky objevují častěji – typicky například MŠ Bylany, MŠ Čepí nebo MŠ Načešice. Naopak u větších zařízení, jako jsou mateřské školy v Přelouči či Heřmanově Městci, zůstává i do budoucna výrazná rezerva. S ohledem na trend klesající porodnosti, který potvrzují jak statistická data, tak predikce pro následující roky, lze očekávat, že tlak na kapacity bude v čase spíše oslabovat.

Celkově se tak ukazuje, že při zachování stávajících kapacit a rovnoměrném rozložení dětí ze spádových obcí nebude většina škol čelit zásadnímu přetížení, nicméně lokálně mohou vznikat místa, kde bude nutné situaci více sledovat nebo přistoupit k dočasným organizačním opatřením. Je také důležité zohlednit, že závěry této analýzy vycházejí z aktuálního demografického vývoje v území, zejména z trendu klesající porodnosti. Jak ukazují data z Českého statistického úřadu i výsledky vlastní predikce, porodnost na území MAS Železnohorský region dlouhodobě klesá. Tento trend bude mít přímý dopad na snižující se počet dětí ve věku tří až šesti let, a tedy i na budoucí tlak na kapacity mateřských škol. I přes aktuálně identifikované přetížené zařízení lze proto předpokládat, že v delším časovém horizontu může dojít k určitému vyrovnaní poptávky a nabídky.

Při interpretaci výsledků analýzy je zároveň nutné zohlednit skutečnost, že děti zpravidla setrvávají v mateřské škole po dobu tří let – od tří do šesti let věku. To znamená, že kapacita školy není obsazována výhradně novými tříletými dětmi, ale je již částečně naplněna dětmi z předchozích ročníků. Mateřské školy tak fungují na principu průběžné obměny, kdy každoročně část dětí odchází do základní školy a zároveň přichází nový ročník. Kapacitní zátěž se proto neodvíjí pouze od počtu nově nastupujících dětí, ale je ovlivněna i tím, kolik dětí již v dané době školku navštěvuje.

Navíc ne všechny děti nastupují do mateřské školy ve věku tří let. Zákonem je předškolní vzdělávání v ČR povinné pouze pro děti, které dosáhnou věku pěti let do 31. srpna daného školního roku, a to po dobu jednoho roku před zahájením povinné školní docházky. V praxi se proto část dětí ve věku tří let může nacházet v dětských skupinách, v péči rodičů, prarodičů, chův, případně využívat jiné alternativní formy předškolní péče. Tento fakt má dopad na reálnou poptávku po předškolních kapacitách, která se může lišit od čistého počtu narozených dětí v daném roce. S tímto je třeba počítat při plánování a predikci vytiženosti jednotlivých zařízení.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce je zhodnotit kapacity vzdělávací soustavy na území MAS Železnohorský region. Práce se věnuje problematice rozvoje venkovských oblastí a organizaci vzdělávací soustavy v ČR, přičemž se zaměřuje především na mateřské a základní školy. Byla provedena praktická analýza kapacit těchto zařízení na území MAS Železnohorský region, a to nejen z pohledu současného stavu, ale také s výhledem do budoucna na základě demografického vývoje.

Úvodní část práce se zaměřuje na vymezení problematiky regionálního rozvoje a objasnění klíčových pojmů, jako jsou region, jeho struktura, hierarchie či nástroje a cíle regionální politiky. Následně byla pozornost zaměřena na problematiku rozvoje venkovských oblastí. Součástí této části bylo také přiblížení forem spolupráce na venkově, přičemž důraz byl kladen zejména na činnost místních akčních skupin, které hrají významnou roli v rozvoji území. Třetí kapitola se zaměřuje na vzdělávací systém v ČR. Nejprve jsou vymezeny základní principy fungování školské soustavy, na které navazuje přehled struktury vzdělávacího systému zahrnující jednotlivé stupně vzdělávání – od předškolního po terciární úroveň. Důležitou součástí kapitoly je rovněž vymezení pojmu regionální školství, jeho specifík a organizačního členění. V závěru se kapitola věnuje problematice kapacit vzdělávacích organizací, zejména s důrazem na mateřské a základní školy, jejichž dostupnost a využitelnost jsou v regionálním kontextu klíčové.

V návaznosti na definovanou výzkumnou otázku: „*Jaké jsou aktuální kapacity mateřských a základních škol v území MAS Železnohorský region a jak budou schopny reagovat na vývoj v následujících letech?*“, lze na základě provedené analýzy konstatovat, že kapacity mateřských škol na území MAS Železnohorský region jsou ve většině případů naplněny na hranici svých aktuálních provozních a prostorových možností. Některé mateřské školy v území – zejména v obcích jako Běstvína, Bylany, nebo Mladoňovice – vykazují velmi malý počet volných míst, a jakýkoli nárůst počtu dětí může způsobit tlak na další rozšíření či úpravu organizace provozu. Vliv na kapacity má i přítomnost dvouletých dětí a dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, jejichž přítomnost znamená povinné snížení celkového počtu dětí.

Výsledky analýzy odchodu předškoláků naznačují, že v řadě mateřských škol na území MAS Železnohorský region dojde v následujícím období k částečnému uvolnění kapacit. Ve většině zařízení se odhadovaný podíl uvolněné kapacity pohybuje v rozmezí 20–30 %, což ukazuje na relativně stabilní situaci v rámci území. Výraznější uvolnění kapacity je patrné

například v MŠ Bojanov, naopak nižší hodnoty vykazuje MŠ Načešice. Tato predikce potvrzuje, že ačkoli existují mezi jednotlivými školami určité rozdíly, celkově je zatížení kapacit rovnoměrné. Je však třeba zohlednit, že skutečný počet odcházejících předškoláků se může změnit, protože v době sběru dat ještě probíhaly konzultace s pedagogicko-psychologickou poradnou ohledně žádostí o odklad povinné školní docházky.

Zatímco zařízení poskytující předškolní vzdělávání fungují převážně na hranici svých možností, základní školy ve většině případů disponují znatelnou kapacitní rezervou. Z provedené analýzy vyplývá, že kapacity většiny základních škol na území MAS Železnohorský region aktuálně postačují ke zvládnutí počtu žáků, kteří dané školy navštěvují. Větší školy, např. ZŠ Přelouč, ZŠ Třemošnice či ZŠ Heřmanův Městec, zpravidla disponují dostatečnými prostorovými rezervami. Naopak malotřídní školy, které fungují pouze do 5. ročníku, např. ZŠ Lukavice či ZŠ Morašice, mají své kapacitní limity často dané dispozičním uspořádáním a počtem kmenových tříd.

Predikce přírůstků a úbytků žáků ukazuje, že v následujících letech bude situace na základních školách v území MAS Železnohorský region poměrně stabilní. Většina škol by měla zaznamenat jen mírné změny v počtu žáků, přičemž v některých případech lze očekávat spíše nárůst, v jiných mírný úbytek. Tyto změny však nejsou natolik výrazné, aby zásadně ovlivnily kapacitní připravenost základních škol v regionu.

Na základě porovnání podílu volných kapacit v mateřských a základních školách dle mikroregionů je patrné, že mezi jednotlivými částmi území MAS Železnohorský region existují výrazné rozdíly. Zatímco nejvyšší podíl volné kapacity MŠ vykazuje mikroregion Heřmanoměstecko - 34 %, u základních škol dominuje Centrum Železných hor a Železné hory – oba přes 35 %. Naopak nejnižší podíl volné kapacity v obou případech připadá na Podhůří Železných hor. Tato skutečnost poukazuje na nerovnoměrné zatížení školských zařízení v území a podtrhuje význam prostorového hlediska při plánování rozvoje vzdělávací infrastruktury.

V návaznosti na aktuálně zjištěnou vyšší míru vytíženosti kapacit mateřských škol na území MAS Železnohorský region je důležité zohlednit také predikovaný demografický vývoj v následujících letech. Prognóza počtu narozených dětí, zpracovaná na základě údajů z Českého statistického úřadu, ukazuje mezi lety 2024 až 2027 na klesající trend, který byl zaznamenán i dle reálných dat v předchozích letech. Tato predikce potvrzuje dlouhodobý trend postupného úbytku narozených dětí. Postupný pokles porodnosti bude mít přímý dopad na snižující se počet

děti vstupujících nejen do mateřských, ale i základních škol. V dlouhodobějším horizontu se tak předpokládá mírné uvolnění kapacitního tlaku, zejména v menších venkovských mateřských školách. Naopak v některých spádových centrech s vyšším populačním potenciálem, jako je Přelouč, Třemošnice nebo Heřmanův Městec, může zůstat poptávka po místech i nadále zvýšená.

Z výsledků predikce odchodu předškoláků vyplývá, že v mnoha mateřských školách dojde k uvolnění části kapacity, což může v krátkodobém horizontu zmírnit aktuální tlak na jejich naplněnost. Většina zařízení bude mít prostor pro přijetí nových dětí, ačkoliv rozdíly mezi jednotlivými školami zůstávají patrné. Je však důležité zdůraznit, že analýza se vztahuje výhradně na území MAS Železnohorský region a nezohledňuje vlivy okolních obcí mimo toto území, které mohou v praxi rovněž ovlivňovat skutečné kapacitní zatížení školských zařízení. Predikce zároveň umožňuje identifikovat místa, kde bude vhodné plánovat kapacity s dostatečným předstihem a flexibilně reagovat na případné odchylky od očekávaného vývoje.

Zřizovateli mateřských škol jsou obce, které mají zákonnou povinnost zajistit dostatek míst pro děti s trvalým pobytem na jejich území, zejména pro ty s povinnou předškolní docházkou. Pokud kapacita mateřské školy nestačí, je obec povinna hledat vhodné řešení v souladu se školským zákonem. Novela zákona o dětské skupině zavádí povinnost obcí zajistit na žádost rodiče místo v mateřské škole nebo dětské skupině pro každé dítě od tří let věku. Pokud obec tuto povinnost nesplní, musí rodičům poskytnout finanční příspěvek na péči. Novela tím posiluje odpovědnost obcí za dostupnost předškolního vzdělávání a zdůrazňuje potřebu včasného řešení kapacitních problémů.

V návaznosti na tuto legislativní změnu se jako důležitý nástroj jeví právě dětské skupiny, jejichž zřizovateli mohou být i samotné obce. V posledních letech rozvíjí i koncept tzv. sousedských dětských skupin, které jsou určeny především pro menší obce a komunity. Tyto skupiny sice nezřizují obce, ale jednotlivci, nicméně obce je mohou aktivně podporovat, a to například formou poskytování prostor či drobné finanční podpory.

Nezodpovězenou otázkou, která může být i námětem pro další intenzivní výzkum, proto zůstává: „Jaké konkrétní možnosti mají obce při řešení nedostatku míst?“. Jedním z řešení nedostatku kapacit je zajištění místa v jiné mateřské škole a navázání mezioobecní spolupráce s obcemi, které mohou dočasně přijmout děti z přetížených zařízení. Další variantou je rozšíření kapacity stávající školy, pokud to umožňují prostorové, provozní a hygienické podmínky. V místech, kde není možné kapacitu rozšířit, se jako vhodná alternativa jeví zřízení dětské

skupiny, která může doplnit klasickou síť mateřských škol a zlepšit dostupnost předškolní péče v území. Ačkoliv tato práce nemá ambici na položenou otázku sofistikovanějším způsobem odpovídat, uvedená obecná doporučení vycházejí z konkrétních zjištění v rámci území MAS Železnohorský region, kde se mnohé mateřské školy pohybují na hranici svých možností.

POUŽITÁ LITERATURA

BERNARD, J. Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Studie, sv. 75. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

BINEK, J., KONEČNÝ, O., ŠILHAN, Z., SVOBODOVÁ, H. a CHALOUPKOVÁ, M. Místní akční skupiny: leaderi venkova?. Brno: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-755-2.

BLAŽEK, J. a UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace. Online. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4566-7.

CVIK, E. D. Právní aspekty financování regionů soudržnosti. Vydání: první. Monografie. Ostrava: Key Publishing, 2016. ISBN 978-80-7418-262-4.

ČADIL, J. Regionální ekonomie: teorie a praxe. Beckova edice ekonomie. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-191-8.

ČERMÁK, D. a VOBECKÁ, J. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Studie, sv. 74. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-067-4.

ČESKÝ HISTORICKÝ ATLAS [online]. 2020. Dostupné z: <https://cha.fsv.cvut.cz/atlas.php> [cit. 2024-10-26].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Klasifikace vzdělání CZ-ISCED 2011 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2024a. Dostupné z: https://csu.gov.cz/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Metodika mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2024b. Dostupné z: https://csu.gov.cz/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97.

DO ŠKOLY SPOLEČNĚ. Vzdělávací systém v ČR [online]. 2024. Dostupné z: <https://doskolyspolecne.cz/vzdelavaci-system-v-cr/>.

EDUin. Kapacity a naplněnost veřejných základních škol [online]. 2023.[cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/kapacity-a-naplnenost-verejnych-zakladnich-skol/>

EURYDICE. Česká republika – Národní vzdělávací systémy [online]. Evropská komise, 2024a. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/ceska-republika>.

EURYDICE. Financování předškolního a školního vzdělávání [online]. Evropská komise, 2024b. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/financovani-predskolniho-skolniho-vzdelavani>.

EURYDICE. Správa a řízení na místní anebo institucionální úrovni [online]. Evropská komise, 2024c. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/sprava-rizeni-na-mistni-anebo-institucionalni-urovni>.

EURYDICE. Správa a řízení na národní anebo regionální úrovni [online]. Evropská komise, 2024d. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/sprava-rizeni-na-narodni-anebo-regionalni-urovni>.

EURYDICE. Vyšší sekundární vzdělávání a postsekundární neterciární vzdělávání [online]. Evropská komise, 2024e. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/vyssi-sekundarni-vzdelavani-postsekundarni-neterciarni>.

EURYDICE. Zajišťování kvality vzdělávání [online]. Evropská komise, 2024f. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/zajistovani-kvality-vzdelavani>.

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR. Přístup EU LEADER pro rozvoj venkova. Zvláštní zpráva č. 10 [online]. 2022. Dostupné z: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/leader-10-2022/cs/>.

FRATESI, U. Regional policy: theory and practice. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2024. ISBN 978-1-351-10761-7.

INFORMAČNÍ WEB ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ. Správní uspořádání ČR – orgány územního plánování [online]. 2024 [cit. 2024-10-26]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>

ISAP. Základní dokument Evropské regionální politiky [online]. 2024 [cit. 2024-10-26]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/dul/cesty.nsf/7f723857997b924bc1257926004bd509/51187e5542f23145802566d7003d88ff?OpenDocument>

- JEŽEK, J. a kol. Regionální rozvoj. Vyd. 1. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2014. 122 s. ISBN 978-80-261-0462-9.
- KOHOUTEK, J., VESELÝ, A., ŠPAČKOVÁ, Z. a kol. Vzdělávací politika. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2015.
- KRAJ VYSOČINA. Systém financování regionálního školství [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/system-financovani-regionalniho-skolstvi/ms-122093>.
- KVIC.CZ. Nová hygienická vyhláška a její dopad na kapacitu škol a školských zařízení [online]. 2024 [cit. 2025-02-26]. Dostupné z: <https://www.kvic.cz/2024/11/27/nova-hygienicka-vyhlaska-a-jeji-dopad-na-kapacitu-skol-a-skolskych-zarizeni/>
- MACHÁČEK, J., TOTH, P. a WOKOUN, R. Regionální a municipální ekonomie. Vysokoškolská učebnice. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1836-7.
- MAIER, K. Udržitelný rozvoj území. Online. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.
- MAJEROVÁ, V.; KOSTELECKÝ, T. a ŠÝKORA, L. Sociální kapitál a rozvoj regionu: příklad Kraje Vysočina. Sociologie. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4093-5.
- MCCANN, P. Modern urban and regional economics. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, c2013. ISBN 978-0-19-958200-6.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Financování provozu dětských skupin ze státního rozpočtu [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024a. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/financovani-provozu-ds-ze-statniho-rozpoctu>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Příspěvek na provoz dětských skupin [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024f. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/prispevek-na-provoz-detskych-skupin>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2024. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/clld>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Koncepce rozvoje venkova [online]. 2020. Dostupné z: https://mmr.gov.cz/getmedia/279d5264-6e9e-4f80-ba4a-c15a26144cd0/Koncepce-rozvoje-venkova_202001.pdf.aspx?ext=.pdf [cit. 2024-10-27]

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/getmedia/58c57a22-202d-4374-af5d-cbd8f9454adb/SRR21.pdf.aspx?ext=.pdf> [cit. 2024-10-31].

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Evropské strukturální a investiční fondy [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2024. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/evropske-strukturalni-a-investicni-fondy>.

MINISTERSTVO VNITRA. Meziobecní spolupráce v ČR: příklady dobré praxe a doporučení pro realizaci meziobecní spolupráce. Praha: Ministerstvo vnitra, 2020.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. Metoda LEADER a CLLD: brožura 2015. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2015.

MŠMT ČR. Informace k předškolnímu vzdělávání – odpovědi na časté otázky [online]. 2017 [cit. 2025-03-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/predskolni-vzdelavani-otazky-a-odpovedi>

MŠMT. Metodický pokyn pro stanovení kapacity školy (jednotlivých součástí) a školských zařízení. Praha, 2000.

MŠMT. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021.

MŠMT. Souhrnné informace o povinném předškolním vzdělávání. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020.

MŠMT. Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele. [online]. Praha: MŠMT, 2024a. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

MŠMT. Zájmové vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2024b. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>.

NAJDIEDU.CZ. Státní vs. soukromá ZŠ: která v souboji zvítězí? [online]. 2023 [cit. 2025-02-26]. Dostupné z: <https://najdiedu.cz/statni-vs-soukroma-zs/>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČR. Střední vzdělávání [online]. Praha: NPI ČR, 2024. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/stredni-vzdelavani.html>.

NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČR. Metoda LEADER a CLLD: rozvoj venkova se zapojením místních komunit. Praha: Národní síť místních akčních skupin České republiky, 2015.

NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN ČR. O nás [online]. Praha: Národní síť místních akčních skupin ČR, 2024. Dostupné z: <https://www.nsmascr.cz/o-nas/>.

PAVLÍK, M. Podpora lokální ekonomiky: využití skrytých potenciálů v regionech. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-390-7.

PERLÍN, R. a HUPKOVÁ, M. Venkovy a venkované: doprovodná publikace k výstavě. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2011. ISBN 978-80-87147-31-3.

PIKE, A., A. RODRÍGUEZ-POSE aj. TOMANEY. Local and regional development. 2nd ed. London: Routledge, 2017. ISBN 978-1-315-76767-3.

PŘEDŠKOLNÍ PORADNA. Počty dětí v předškolním vzdělávání [online]. [cit. 2025-03-10]. Dostupné z: <https://predskolniporadna.cz/pocty/>

SDĚLENÍ č. 181/1999 Sb. Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy.

SDĚLENÍ č. 348/2015 Sb. Českého statistického úřadu o zavedení klasifikace oborů vzdělání (CZ-ISCED-F 2013).

SDĚLENÍ č. 358/2007 Sb. Českého statistického úřadu o zavedení Mezinárodní klasifikace vzdělání – ISCED 97.

SDĚLENÍ č. 406/2013 Sb. Českého statistického úřadu o zavedení Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011).

STEJSKAL, J. a KOVÁRNÍK, J. Regionální politika a její nástroje. Online. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.

SVOBODOVÁ, H., KONEČNÝ, O., BINEK, J., CHABIČOVSKÁ, K., HOLEČEK, J., GALVASOVÁ, I., VĚŽNÍK, A., HYNEK, A. Synergie ve venkovském prostoru. 1. vyd. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2011. ISBN 978-80-904308-8-4.

VLÁDA ČR. Střední vzdělávání [online]. Praha: Portál veřejné správy, 2024a. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/stredni-vzdelavani-INF-95>.

VLÁDA ČR. Vzdělávací systém v České republice – Vysoké školství [online]. Praha: Portál veřejné správy, 2024b. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/vzdelavaci-system-v-ceske-republice-vysoke-skolstvi-INF-203>.

VLÁDA ČR. Základní vzdělávání [online]. Praha: Portál veřejné správy, 2024c. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/zakladni-vzdelavani-INF-94>.

VYHLÁŠKA č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.

VYHLÁŠKA č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání.

VYHLÁŠKA č. 160/2024 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a dětských skupin.

VYHLÁŠKA č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ. Základní vzdělávání [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2024 [cit. 2025-02-23]. Dostupné z: <https://prohlednout.rvp.cz/zakladni-vzdelavani>

SOCIÁLNÍ ÚSTAV AV ČR, v. v. i. Vzdělávání. In: Sociologická encyklopedie [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., 2024 [cit. 2024-12-10]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD>

WOKOUN, R.; MATES, P. a KADERÁBKOVÁ, J. Základy regionálních věd a veřejné správy. Monografie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.

ZÁKON č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

ZÁKON č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

ZÁKON č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů.

ZÁKON č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.

ZÁKON č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

ZÁKON č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

ZÁKON č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

ZÁKON č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

ŽELEZNOHORSKÝ REGION. Obce Železnohorského regionu [online]. 2024a. Dostupné z: <https://zeleznohorsky-region.cz/tema/tema.phtml?id=11693>.

ŽELEZNOHORSKÝ REGION. Organizační struktura MAS [online]. 2024b. Dostupné z: <https://zeleznohorsky-region.cz/tema/tema.phtml?id=11720>.

ŽELEZNOHORSKÝ REGION. Svazky obcí v území MAS Železnohorský region [online]. 2024c. Dostupné z: <https://zeleznohorsky-region.cz/tema/tema.phtml?id=11689>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Seznam vzdělávacích organizací na území

Příloha č. 2 – Počet dětí narozených na území MAS Železnohorský region s predikcí

Příloha č. 1 - Seznam vzdělávacích organizací na území

Vzdělávací organizace	Adresa
Mateřské školy	
Mateřská škola Seč	Na Hrázi 300, 538 07 Seč
Mateřská škola Běstvína	Běstvína 111, 538 43 Třemošnice
Mateřská škola Prachovice	Školní 116, 538 04 Prachovice
Mateřská škola Bojanov	Bojanov 61, 538 26 Bojanov
Mateřská škola Ronov nad Doubravou	U školky 470, 538 42 Ronov nad Doubravou
Mateřská škola Třemošnice	Brigádnická 316, 538 43 Třemošnice
Mateřská škola Nasavrky	U Školky 246, 538 25 Nasavrky
Mateřská škola Turkovice	Na Plachtě 71, 533 63 Turkovice
Mateřská škola Bylany	Bylany 117, 538 01 Bylany
Mateřská škola Jonášova, Heřmanův Městec	Jonášova 726, 538 03 Heřmanův Městec
Mateřská škola Jiráskova, Heřmanův Městec	Jiráskova 872, 538 03 Heřmanův Městec
Mateřská škola Čepí	Čepí 83, 533 32 Čepí
Mateřská škola Načešice	Načešice 116, 538 03 Heřmanův Městec
Mateřská škola Licibořice	Licibořice 17, 538 23 Licibořice
Mateřská škola Mladoňovice	Mladoňovice 23, 538 23 Slatiňany
Mateřská škola Choltice	Lipoltická 245, 533 61 Choltice
Mateřská škola Valy	Valy 69, 535 01 Valy
Mateřská škola Veselí	Veselí 67, 535 01 Veselí
Mateřská škola Kladenská, Přelouč	Kladenská 1332, 53501 Přelouč
Mateřská škola Za Fontánou, Přelouč	Za Fontánou 935, 535 01 Přelouč
Základní škola	
Základní škola Seč	Čs. Pionýrů 298, 538 07 Seč
Základní škola Bojanov	Bojanov 90, 538 26 Bojanov
Základní škola Prachovice	Chrudimská 57, 538 04 Prachovice
Základní škola Nasavrky	Školní 275, 538 25 Nasavrky
Základní škola Heřmanův Městec	Náměstí Míru 1, 538 03 Heřmanův Městec
Základní škola Třemošnice	Internátní 217, 538 43 Třemošnice
Základní škola Přelouč Smetanova	Smetanova 1509, Přelouč
Základní škola Přelouč	Masarykovo náměstí 45, 535 01 Přelouč
Základní škola Choltice	Lipoltická 245, 533 61 Choltice
Základní škola Ronov nad Doubravou	Chittussiho náměstí 153, 538 42 Ronov nad Doubravou
Základní škola TALENT s.r.o.	Bylany 7, 538 01 Bylany
Základní a mateřská škola	
Základní a mateřská škola Lukavice	Lukavice 57, 538 21 Slatiňany
Základní a mateřská škola Stolany	Stolany 44, 538 03 Stolany
Mateřská a základní škola Morašice	Morašice 59, 538 02 Morašice
Mateřská a základní škola Horní Bradlo	Horní Bradlo 21, 539 53 Horní Bradlo
Základní a mateřská škola Mikulovice	Valčíkova 52, 530 02 Pardubice
Základní a mateřská škola Rabštejská Lhota	Rabštejská Lhota 44, 53701 Chrudim
Základní a mateřská škola Lipoltice	Lipoltice 46, 533 64 Lipoltice
Základní a mateřská škola Ostřešany	Ostřešany 25, 530 02 Pardubice 2

Vzdělávací organizace	Adresa
Základní a mateřská škola Srdcovka, Třebosice	Třebosice 10, 530 02 Pardubice
Speciální škola	
Speciální základní škola Heřmanův Městec	Masarykovo nám. 46, 538 03 Heřmanův Městec
Základní umělecká škola	
Základní umělecká škola Přelouč	K. H. Máchy 325, 535 01 Přelouč
Základní umělecká škola Heřmanův Městec	Jarkovského 47, 538 03 Heřmanův Městec
Střední škola	
SOŠ a SOU technické Třemošnice	Sportovní 322, 538 43 Třemošnice
Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s.	Slatiňanská 135, 538 25 Nasavrky
Gymnázium a grafická střední odborná škola Přelouč	Obránců míru 1025, 535 01 Přelouč
Dům dětí a mládeže	
Dům dětí a mládeže Přelouč	Veverkova 752, 535 01 Přelouč
Dům dětí a mládeže Heřmanův Městec	Na Ježkovce 791 53803 Heřmanův Městec
Dětské skupiny	
Zvědavý medvídek	Bylany 7, 538 01 Bylany
Kulička	Kosmonautů 1271, Přelouč
Veselý Panáček	Lhota pod Přeloučí 57, 535 01 Přelouč
Dětské centrum Elmík	Nádražní 889, 535 01 Přelouč
SPORT KIDS	Zámecká 48, 538 43 Třemošnice
Klára	Bylany 7, 538 01 Bylany
Žabičky	Bylany 7, 538 01 Bylany
Lány	Lány 14, 537 01 Lány

Zdroj: vlastní zpracování na základě interních materiálů MAS Železnohorský region

Příloha č. 2 - Počet dětí narozených na území MAS Železnohorský region s predikcí

Počet dětí narozených na území MAS Železnohorský region										Predikce		
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Barchov	1	4	2	8	4	7	7	5	7	8	9	9
Běstvína	9	3	5	4	5	4	5	2	7	4	4	4
Bezděkov	1	4	2	1	1	4	4	3	5	4	5	5
Biskupice	-	2	2	2	2	-	2	-	-	2	2	2
Bojanov	8	10	9	7	6	7	3	4	6	4	3	2
Bousov	2	3	1	2	4	5	3	1	2	3	3	3
Brloh	2	2	1	2	-	1	-	3	-	2	2	3
Bukovina u Přelouče	1	-	1	1	3	1	1	-	4	3	3	4
Bylany	8	4	5	5	4	5	3	4	1	2	1	1
Ctětín	2	2	5	1	5	1	2	3	1	2	2	2
Čepí	7	4	5	9	3	6	4	4	6	5	4	4
České Lhotice	2	1	-	-	2	1	1	1	1	1	1	1
Dřevnice	3	4	4	-	7	3	5	-	2	4	4	4
Dubany	3	3	2	-	2	5	7	1	1	3	3	3
Heřmanův Městec	53	46	52	47	49	37	38	39	32	32	29	27
Hodonín	1	-	2	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Holotín	-	-	2	1	1	-	3	1	-	2	2	2
Horní Bradlo	7	1	3	5	3	3	1	-	4	2	2	2
Hošťalovice	3	1	2	1	2	2	3	-	1	2	2	2
Choltice	7	4	14	9	13	14	16	15	11	16	17	18
Chrtníky	3	1	4	1	2	3	1	3	2	2	2	2
Jankovice	7	3	3	3	5	3	4	3	4	3	3	3
Jedousov	4	3	1	2	-	3	-	2	-	2	1	1
Jeníkovice	1	6	-	5	3	1	2	2	1	1	1	1
Jezbořice	5	4	7	4	2	4	5	4	4	4	4	3
Klešice	4	3	4	5	3	7	2	3	5	4	4	4
Kněžice	2	-	-	-	-	1	1	2	-	1	1	1
Kostelec u Heř. Městce	3	6	6	2	4	5	4	-	8	6	7	7
Krásné	-	-	4	2	1	-	4	1	4	3	3	3
Křižanovice	-	-	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2
Lány	1	2	3	3	4	1	2	6	1	3	3	3
Libkov	2	2	1	2	2	1	1	1	-	1	1	0
Liboměřice	3	2	2	2	4	3	1	4	1	2	2	2
Licibořice	3	6	3	3	1	1	4	3	2	2	2	1
Lipoltice	4	5	6	9	3	4	7	2	6	5	5	5
Lipovec	5	2	1	1	5	2	3	2	2	2	2	2
Litošice	3	3	2	-	1	6	1	-	2	2	2	2
Lukavice	10	8	7	7	8	10	8	8	6	7	7	7
Míčov-Sušice	1	2	1	6	1	5	3	5	1	4	4	4
Mikulovice	16	17	15	15	11	19	10	7	9	8	7	6
Mladoňovice	7	4	2	4	1	1	6	2	3	2	2	1
Mokošín	3	1	3	1	-	-	4	2	2	2	3	3
Morašice	5	6	5	9	5	5	14	12	10	12	13	14
Náčešice	3	3	9	6	8	9	5	6	5	7	7	7

Počet dětí narozených na území MAS Železnohorský region										Predikce		
Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nasavrky	19	15	21	22	18	23	22	15	12	16	16	16
Ostřešany	15	10	19	16	12	16	11	9	12	11	10	10
Poběžovice u Přelouče	3	1	3	2	-	2	-	2	-	2	2	2
Podhořany u Ronova	2	-	1	3	2	1	3	2	4	3	3	3
Prachovice	15	18	20	16	24	10	22	11	12	14	13	12
Přelouč	101	90	97	100	80	99	81	71	85	77	74	71
Rabštejská Lhota	10	10	10	13	12	11	5	11	7	8	8	7
Ronov nad Doubravou	12	18	10	12	20	10	19	10	11	13	12	12
Rozhovice	4	-	5	2	3	3	2	4	5	4	4	4
Seč	14	15	3	23	21	10	25	14	16	19	19	20
Sobětuchy	16	12	13	10	7	9	12	5	9	6	5	4
Sovolusky	2	1	1	-	-	1	1	-	-	1	0	0
Srnojedy	6	7	6	5	6	5	6	6	7	6	6	6
Staré Jesenčany	6	3	6	1	2	2	3	4	1	1	1	1
Stojice	3	5	2	1	3	-	1	2	2	1	1	1
Stolany	3	5	5	7	3	4	3	1	4	3	2	2
Svinčany	3	11	7	7	4	11	6	6	2	5	5	4
Svojšíce	5	5	2	-	4	1	-	1	3	1	1	0
Třebosice	3	2	5	4	3	2	4	3	3	3	3	3
Turkovice	5	4	3	5	1	2	5	3	2	2	2	2
Třibřichy	5	5	3	1	2	4	5	1	-	2	1	1
Třemošnice	39	27	37	35	32	35	28	31	20	25	23	22
Úherčice	-	2	-	-	1	1	-	1	2	1	1	1
Urbanice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valy	8	3	2	4	6	5	4	5	5	5	5	5
Vápenný Podol	3	-	3	2	1	3	3	2	2	2	2	2
Veselí	2	1	2	4	4	1	5	2	3	4	4	4
Vyžice	1	2	1	2	1	6	3	4	7	6	7	7
Žlebské Chvalovice	-	2	-	-	1	1	-	-	3	2	3	3
Celkem	520	461	496	495	465	480	480	393	411	432	420	408

Zdroj: vlastní zpracování